

Kwamiwen Apasodanbed Kwamiwen Ye Buk

Kwamiwen Buk Komo Dowad Wongkoon

Weng keye dowad kuu kekamune: 1. Apasodan yoom anam andiwendan yena yoom komo kamenabiwen kumbed Yesu ye weng derendaroon ye weng anammo wongkoon. 2. Kuristendan yaa yenambed dudi weng yemoon dakmenabiwen kowe, buk kumbed koromone dakme wongkoon, Yuudaniib (4:8-12) Yuudanbaniib (25:8-11) yaa inandi dowad. 3. Kuristendan yaa yobdoodiib durud yewediib menebimaan kowe, komarewa dobaranuub ande korokboon. 4. Kuristendan kuu yenambed durud yewed konde yenbandi-maib kumban, Yesu kuu ye bondan korem yaa burudande doraneen ande wongkoon.

Wongkoonman

Kwamiwen ye buk kuu Lukbed wongkoon. Luk kuu Yesumbed komo komo kamenaboon kuu wedmindo kumban, indobbed wedmeniwen-dan yemoon yi weng boon kumbed wongkoon. Wongkoon ye weeb kuu AD 63 areb.

Korok Weng

1. Yesu Ye Weng Kuu Yudea Kere Galeli Kere Samaria Aom Derendaroon (sapta 1–8)
2. Pool Yesu Yaa Anam Andoon (9:1-31)
3. Yesu Ye Weng Kuu Fonisia Kere Saipurus Kere Antiok Aom Derendaroon (9:32–12:25)
4. Yesu Ye Weng Kuu Firigia Kere Galasia Aom Derendaroon (13:1–15:35)

5. Yesu Ye Weng Kuu Gurikdan Yi Okad Aom Derendaroon (15:36–21:16)
6. Yesu Ye Weng Kuu Romdan Yi Okad Aom Derendaroon (21:17–28:31)

Yesu Kuu Ewen Ari Nen Daanoon

¹ Tiofilus, ne buk ibduruk wongkekori kebdan kuyaom kuu, Yesu ye andowe kedmengkan-doonbed

² wene ye nen Ewen ari daanoon kuye weng wongkaan. Kwamune kuyaambed ye kuu Ewen ari nen daanindo yaambed, apasodan yembed kinoon kuu be Kingkin Karadmo yaambed kedmengkandoon.

³ Ye durud yewed kande bobnoone mangki-iwe yeedoroon yoman ari kuu, aron 40yiyib yi yoom dobere korokbendoon kuu ye anam bobnoon kumban ika yeedere wadkeroroon. Kwamune dore korobe akmiwa ika demboon kuu anam kii andiwen. Kwane, Godbed korok kere ooni yeman kuu Yesumbed dakmenaboon, yi yaa.

⁴ Kuye niindem aom kumbed yi yoom ye yoom nedbe animan aniib yaambed, Yesumbed kwanime andi ye weng yedmendoon, “Yiyib korem kuu Yerusalem aom doberenib, ne Ambe ye munob bangkandi yeman yaa meedmime. Ye weng kunduk yiyib yaa kurin daandaan kui.

⁵ Yoonbed okiib baptais kerundoon kumban, aron yemoonban arimbed Kingkin Karadmoyiyib yiyib kuu Godbed baptais kerundaneen.” andoon.

⁶ Kwane, yi korem nedbiwen yaambed Yesu yaa kaamoniwen, “Yariman. Israel ambibkin kuu

nubkareb kibirebya kondaneebkob, nub Israel-dan yoom God yoommo oonanuub dee?” andiwen.

⁷ Kwanandiiwe, Yesumbed inande yedmoon, “Aron kuu yeka Ambe yembedmo kowoon. Komo aron kwananeen kuu yiibbed yiibkaadkeri yemanban.

⁸ Kwane, Kingkin Karadmo mene yiib niindem aom yaa doberene aromkono kondaneene, ne weng amun kanwene daandaniib. Yiib indobbed ne dowad wedmiwen kuu Yerusalem aombbed wene Yudea ambibkin korem aombbed wene Samaria kere kumbed wene okad yimin yimin yaa daandaniib.” andoon.

⁹ Kwane dakme dowan keroona, yi kerebiri yi indob ari yaambbed ambid ari Yesu kuu nen daanoone wiib wedangka dewenuune wedmenindeban keriwene.

¹⁰ Kwane, yi korem kuu dobere Yesu daaneen kuyaa yi indob korem ambid ari nengmoniwen. Nengmone doriwe, karub ayoob ebkad kawanmo inwariwen kumbed yi dia angkane dangkoro doberenib yedmendiwen,

¹¹ “Galelidan. Yiib kuu komande yiib indob kuu ye ku weneen yaamo kwane doberenib kereniib? Yiib Yesu wedmiiwa ye Ewen ari wonoon kuu, angkon ika kwane Ewen arimbed aman kwane ika mananeen.” andiwen.

Mataiyas Kuu Yudas Ye Yumbon Nendiwen

¹² Sabat aron* kereen kowe, anam andidan kee aangko Olif ari kuu koronde ikakman Yerusalem

* **1:12:** Sabat aron kuu Yuudan yi kurikuri yaron, yiidki yeman kowe, ambab wini kuu amob.

aommo winiwen.

¹³ Ambib yiriyiib ariyiib yimbed araben doriib kumbed mene ambiwoom ari daaniwen. Yi korem nedbiwen kumaom kuu Pita yoom Yoon yoom Yems yoom Endru yoom Filip yoom Tomas yoom Baatolomyu yoom Matyu yoom Alfeyus ye mingki Yems yoom Saimon nubka oone doberem ande nangboonman yoom Yems ye mingki Yudas yoom kui.

¹⁴ Yi yoom Meri Yesu ye awaan yoom ye damana yoom nima yena yoom, yi korem mene nedbenib kurikuri kerembirimaib.

¹⁵ Anam andiwendan korem nedbiwen kuu 120yiib kwaombed, Pita yaro dorene

¹⁶ yedmoon, “Ee angkodmia. Kingkin Karad-mombed Dewid yaa mene God Ye Weng Karadmo konoona dakme wongkoone anam id keroon kuu, Yudas kuu Yesu awineni ye dowad ambodangoon.

¹⁷ Ye kuu God ye deme awinuwen kemaom kuu yeyiib ibmo awinoon.” andoon.

¹⁸ (Anuk yiri kuu Yudas ambodangoon ye kewod kandoon kuu, yongbon okad moone kuyaa kombere omkabdin mane kabeyob domokbe ot wande bunangka komboroon.

¹⁹ Kwanoon kuu Yerusalemndan korem kuu yikaadkeriwen kowe, okad kuu yi wengbed aningko yeeb Akeldama ande kowiwen, ye weng id kuu umkan kubudoroon ye okad.)

²⁰ Kwane, Pitambed ika yedmoon, “Buk Yook aombed wongkoon kuu,

‘Ye dohiri ye yumbon kuu obonmo angkimborok, ye yumbon kuu ma nendaib.’

and kwane wongkoon, angkon mamaa kuu,

‘Ye korok keru ye yumbon kuu
karub maambed kandok.’

ande kwane wongkoon.

²¹⁻²² Kwani kowe, anam kuu karub maa nendanuub, karub kuu Yoon Baptaismaniib baptais kamimaan yaronbed mene ari Yesu nub yoom dobere mene ye nen daanoon yaronbed kuyaom kuu, nub yoom doboroon kumbed maa nendanuub. Kwananuub kumbed wedmuuwe Yesu anam bobnoon kumban ika yeedoroon ye weng kuu yeyiib dakmaneen.” andoon.

²³ Andoona, karub ayoob Yosef kuu yaningko maa kuu Baasabas angkon yaningko maa kuu Yustus yoom Mataiyas yoom anam andiwendanbed be

²⁴⁻²⁵ kurikuri kere yedmiwen, “Yariman. Karub mimim korem yi inamen kuu ebkaad kowe, karub ayoob kee buwen keyaa kuu mim nenkowewen kuu nub yaa korokbende. Yudasbed yumbon koronde yembed komo kamoon ye kakman yaa wonoon kowe, kane kuu apaso deme kandaaneen?” andiwen.

²⁶ Kwane, bot yaa aningkoyiib korokbi dowad kirare Mataiyas nendiwen kowe, Mataiyasbed yumbon kandekore, apasodan 11iib yaa daboknoon.

2

Kingkin Karadmo Monoon

¹ Pentikos* yaron keruune, anam andiwendan korem mene mimyamo nedbiwen.

² Kwane yi korem ambiwoom dibiiwe, kudmeniibban kumbed nuub darewoob ye kuweng areb kuu ambid arimbed kamene ambib kumundin aom yukne daanoon.

³ Kwanoone, yi wedmiiwa amot yumbu areb andokbe mimim kere yi korem ari denobe dangoon.

⁴ Kwane, Kingkin Karadmombed korem ibnendene, aromkono konde weng maa maa bangkandenaboon kuu kwane dakmenabiwen.

⁵ Yuudanbed yi God ye weng wengambiriwendan kuu ambibkin korem yaambed menebe Yerusalem aom Pentikos ye orok ye dowad araben doriib.

⁶ Dakmenabi ye kuweng wengamberekoriwa, karub yemoon kerebkarab kamenmo menenib wengambiriwen, amborom kuu weng maa maa yi wengbed dakmenaib kowe wengambiriwen.

⁷⁻⁸ Binangki miin darewiib kowe, kaamobiwen, “Ai, kee komarewa kamiib kee? Karub kee Galeldanmo kii! Komarewa nub weng anammo kee dakmiibkob kwane wengamburuub kee?”

⁹ “Nub kuu Paatiadaniib Midiadaniib Ilamdaniib Mesopotemiadaniib Yudeadaniib Kapadosiadaniib Pontusdaniib Esiadaniib

¹⁰ Firigidaniib Pamfliadaniib Idyipdaniib Libiadan Sairin taun dia angkarayiib Rom ye Yuudaniib Rom ye Yuu keriwendaniib

¹¹ Kuritdaniib Arabdaniib kui. Kwene nub wengamburuuwa, God ye kami yeka mamaa ye

* **2:1:** Pentikos kuu Yuudan yi Burudandoon yaronbed wene aron 50yiib dowan keruune, Yuudan yob ibduruk wandiwe God yaa eso andiwe kami ye orok.

weng nub wengbed dakmiiwa wengamburuwen kii!” andiwen.

¹² “Keye id kee komarewa?” andimame bi-nangke kerebkarab kamiwen.

¹³ Kumban karub yenambed anam andiwendan yaa ambon kamende yedmiwen, “Wain ok dare-woob ane awarakiib yoonkob dakmiib.” ande daandiwen.

Pitambed Kadaareb Yaa Dakmoon

¹⁴ Kwanandiiwe, apasodan 11 yoom Pita yoom yaro dembeniwa, Pitambed kadaareb yaa kankoone daandoon, “Ee ne ambibkindaniiwa yena Yerusalem aom doriibdaniiwa yee. Yiib ongme wengambiribko dakma.

¹⁵ Kibireb kee amkimo aron kuu mogeed yaro dibuun kowe, karub kee yi wain ok ane awarak yindo.

¹⁶ Dowan! Kukei, profesiman Yoelbed daande wongkoon kuu, Godbed yedmoon,

¹⁷ ‘Aron yeenbon kere wananuun yaron kumbed, ne Kingkin Karadmo nimakarub korem yaa kowaniina mananeen.

Yiib kewediib koyuyiib kuu ne profesi weng dakmenabaniib.

Kwane yiib kewed kuu ne weng yuk wane wedmenabaniib.

Yiib aamkono kuu ne weng yuk kiyuum wedmenabaniib.

¹⁸ Kuyaron keranuun kuu ne deme karuwa ni-maya yaa

angkon ne Kingkin Karadmo kondaniina ne profesi weng dakmenabaniib.

¹⁹ Ambid ari kuu yeka mamaa ye wedme binangki yeman kedmengkandaniin.

Okad yiri kwangkon dud korokbenabaniin,
umkaniib amoyiib amarengiib kui.

²⁰ Aron kuu kumbaneene kumun keranuun.
Wood kuu umkan areb keranuun.

Kwananeen kuye yoman kuu aningko arimbed
darewoowiib nambiri darewoowiib Yari-
man mini yaron keraneen.

²¹ Kwananeena, nimakarub korem kane kane Ya-
riman yaa anam ande baandaniib kuu
bobni yaa kuu burudande bindaneen.' ande
wongkoon.

²² "Israel karuwa nimaya kee wengambirime.
Yesu Nasaretmanbed God yaromkono wedmi
yemaniib yeka mamaa ye wedme binangki
yemaniib dud korokbiyiib kamenaboon kuu
Godbed yiib yaa korokbendoon, yiib wedme
anam andi yeman. Yiib wedme yiibkaadkeriwen
kui.

²³ Yesu kee God ye inamen dowaken unye-
manbed ongmoon yaambbed yiib yaa kondoone,
yiib yoom miin arewadan yoombed aye at ming
ari bakumbed daare kankoone maniiwe bob-
noon.

²⁴ Kumban Godbed ye bobni durud yewed
wankende bobnoon yiri kuu nenkoonoone dem-
boon, amborom kuu bobnimbed ye awineni kuu
yiminban kowe.

²⁵ Kee Dewidbed ye dowad kwane daandoon,
'Yarimandin ne yoman winimo kamuub wed-
maan.

Ne kuu ma une kiringmainban,
amborom kuu Godbed ne yaa ibnoon kowe.

²⁶ Kwani kowe, ne niindem aom kuu kubiyiib kere
kwangkon kubi weng dakmimameni

- God ye weng kunduk meedme doriin,
 27 amborom kuu God, ebbed ne kingkin kuu
 bobkonombon yiri domowaabban,
 angkon eb Karadkonoman bobkonombon
 yiri domonaawa deendaanban kowe.
- 28 Ebbed wadkeri kiwaan kuu korokbeweewa
 nekaadkeraan,
 angkon eb kerebiri ari dobaraniin kuu,
 kubi darewoob kawaneeb.’ andoon.
- 29 “Angkodmia, weng kangdommo awinaan
 kuu nub awo Dewid bobnoona mangkiwen,
 kumbedmo. Kuye aron yaambad mene kibik
 aron kee ye bobkonombon kuu kangkeen yayaa
 kui.
- 30 Ye kuu profesiman kowe, God Ye Weng kun-
 dukbed amob ongmoon kuu ‘ye yobbed ye ooni
 ye yumbon ari kuu ye awo aman arimbed kanda-
 neen’ kuu yekaadkeron.
- 31 Ye kuu aman ari wedme yedmoon ye id kuu
 Godbed Kinoona Monoonman Keresu anam bob-
 nekore ika dembaneen kowe, dakmoon ye id kuu
 Yesu ye id kuu kuri domonoona deendindo.
- 32 “Kowe, Yesu kekei Godbed nenkoone wadkeri
 konoon kowe, nub kuu anam nub indowiib wed-
 muuwe kwanoon.
- 33 Kwanoone, Yesu kuu Yambe Godbed
 yaningko kankoone ye dingki wiwi angka
 nenkowene, God ye weng kunduk kumbed
 Kingkin Karadmo konoon. Konoone, Yesumbed
 nub yaa kangkon keendoone ibnendoone kwane
 dakmuuwe, yiib kuu wedme wengambiriib kui.
- 34 Dewid kuu Ewen ari daanindo, kumban kee
 Yesu ye dowad dakmoon,
 ‘Yariman Godbed ne Yariman yaa yedmoon,

“Ne dingki wiwi yaa dibereewa,
 35 eb bondan kumbed
 eb yon yiidki yeman ongmaniin.” ’ andoon.

36 “Kwanikob Israeldan korem, yiid kuu yibkaadkerime. Yesu kee yibbed aye at ming ari dingki dare maniwen kuu, Godbed ongme kowoone ye kuu Yariman angkon Godbed Ki-noona Monoonman Keresu keroon.” andoon.

37 Nimakarub weng kee wengambiriwen kuu yi mimyob aomiib wande wonoon kowe, Pita yoom apasodan yena yoom yaa yedmiwen, “Angkod-mia, nub komo kamanuub?” andiwe

38 Pitambéd inande yedmoon, “Yiid mimim korem ambarakmi yaambéd amonombe Yesu Keresu yaa anam andibko, yiid ambarakmi are nonondandoko yaningko yaambéd baptais kerime. Kwanibko, Kingkin Karadmo kuu Godbed yiid yaa munob kondaneen.

39 Weng kunduk kee yiid yoom yiid danaya yoom nimakarub yena ambab dobere weniib yoom yi dowad kui. Kane kane nub Yariman Godbed baandaneendaniib yi dowad kui.” andoon.

40 Andekore, weng yemoon ongkande nangkande dakmoon, “Yiibka amonombe miin arewadan kibikee doriib kee yi kami ye kakman yaa korondime.” ande daandoon.

41 Wengambere anam ande awine kandiwendan kuu baptais kerundiwen, kuu 3,000iib areb mene anam andiwendan yaa dabokniwen, aron kuyaa kuu.

Anam Andidan Yi Dobiri

⁴² Anam ande dabokniwendan kuu apasodan yi kedmengkandi wengambere doberenib, kurikuri kere doberenib, mene dabokne yonendenib, Yesu yaa meeni ye orok animaib.

⁴³ Apasodanbed yeka maaaa ye wedme bi-nangki yemaniib yeka maaaa ye dud kamiyib korokbendimaib kuu yi korem wedmekoriwa, bi-nangke God yaningko kankooniwen.

⁴⁴ Anam andidan korem nedbimaib, angkon yi yiribman korem kuu ibmo neman konoona awinoon awinoon kame dohiriwen.

⁴⁵ Kwane yi yiribman yena kuu berengkaneko-rib, od kuu kane yiribmaniibban keroon kuu numbere kondimaib.

⁴⁶ Yi korem kuu menenib, kurikuri boyambib darewoob kuuk aombed aron korem kuu mene nedbenib, kubi dowakeniibbed animan numbere yi ambiwoom nedbe anenib,

⁴⁷ God yaningko kankoonenib kubiwen. Kwane, nimakarub korem kuu anam andiwendan yaa kubi dowaken keruwen. Aron korem kuu Yarimanbed nimakarub yewewiib bobni yaa kuu burudande bindene yi yaa daboknaane, yemoon kerimo kamiwen.

3

Pitambed Menengkun Karub Yon Arewa Ong-moon

¹ Aron maaaa, oobneya ye kurikuri yaron keru-une, Pita yoom Yoon yoom kurikuri boyambib darewoob kuuk aom kurikuri kerok weniib.

² Karub maa awaan yu kabeyob aombed yon arewa keroon kuu, ye karubkimbed did arimbed karine mene kurikuri boyambib darewoob kuuk

ambongkombon yaningko Kerengkandimbon dia kowiiwe, aomne angkadere kamiibdan yaa menengkun kamok diboroon. Aron korem kwamimaan.

³ Kwane, Pita yoom Yoon yoom aomdiriiwa, wedmendekore od maawime ande kaamonoon.

⁴ Pita yoom Yoon yoom kuu ye yaamo kerenombereniiwa, kwane Pitambed yedmoon, “Nub yaa wedmende.” andoone,

⁵ kwane yembed kerenomberene, yiribman maawandamiib manok ande meenoon.

⁶ Ande meeneene, Pitambed yedmoon, “Ne od goldiib od silvaayiiib korem dowan, kumban nembed ma awinaan kuu kabda. Nasaretman Yesu Keresu yaromkono yaambed, dodke!” andoon.

⁷ Andekore, ye wiwi yaambed awine nenkoonoona, kirodmo ye yon aromne wenekore,

⁸ kwane korongbere yaro dembe yi daboknekore, kwane God yaningko kankoonene korongberenanmo yarene, kurikuri boyambib darewoob kuuk aom kuu yeyiib kwaom aomnoon.

⁹ Kwane God yaningko kankoonene yaroon kuu, karub aomniwen yi korem wedmene

¹⁰ yikaadkeriwen kuu ke menengkun karub kee Kerengkandimbon ambongkombon yaa diberembirimaan kumbed kowe, yi korem kuu ye yaa kami mamaa kuu komarewa keroon ande binangkanabiwen.

Pitambed Menebiwendan Yaa Dakmoon

¹¹ Menengkun karub kuu Pita yoom Yoon yoom ibne awinendoona, Solomon ye bot doboob doboob yorokmo dariwen yaa doriib yaa kuu karub

korem wedmene binangkenib kibindare menebiwen.

¹² Kwane Pitambed wedmende yedmendoon, “Israel karuwa, yiib komande kwanuwen yaa binangkiwen? Komande nub yaamo nengmoniwen? Karub kee ongmuwen kuu nub aromkonomombed dee? O nubbed God yaa wengamberembirimaub kumbed dee? Dowan!

¹³ “Abraham yoom Aisek yoom Yekob yoom nub ambeya yoom yi God kumbed ye deme karub Yesu yaa nambiri darewoob konoone yaningko darewoob keroon. Yiibbed aye kowi ye dowad Paillet yaa nenkoniwen kumban, Pailletbed yedmoon, ‘Ye ambarakmindu kowe korondako wonok.’ andoon. Kwanandoon kumban Paillet ye arinambo ari wanenib,

¹⁴⁻¹⁵ yiibbed yengkadmi ye karub kuu nub yaa konde ande yedmiwa kondoona, Yesu kuu ayime ande waniwe yimbed ayiwen.

“Ye kuu Karadkono Yorokmo Ye Karub kumban, yiibbed waniwen. Ye kuu wadkeri korem ongmoon ye karub kumban, yiibbed aye kowiwen. Kwaniwen kumban, bobnoon yiri kuu Godbed nenkoonoone ika demboon. Kee kwanoon kuu nuwiib nub indobbed wedmuwen.

¹⁶ “Karub kee yiibkaad kee wedmiib kee yembed Yesu yaa anam andoone, Yesumbed ongme aromkono konoon kowe, kee korem amun keroon.

¹⁷ “Ee angkodmia! Ne nekaad, yiib yoom yiib korok korok yoom kuu angkuna koronkob Yesu yaa kwaniwen.

¹⁸ Kwaniwen kuu Godbed ye profesidan yaa yedmoone yi korem daandiwen kuu kei, Godbed

Kinoona Monoonman Keresu kuu durud yewed kandaneen. Weng kee anam id keroon, Yesu yaa.

¹⁹ “Kwani kowe, amonombe God yaa minime. Kwananiib kuu Godbed yiib ambarakmi kuu arene, aromkono yiib yaa kondene,

²⁰ yiib dowad Godbed Kinoona Monoonman Keresu, Yesu kui, ye kuu yedmaneenkob ika mananeen.

²¹ Yesu kuu Ewen ari dobaraneene dobiriyiwa okadiiwa inuminumiwa komo komo arewa keroon kuu korem Godbed ongmenabaneen yaron keraneen. Godbed ye weng kunduk yedmoonkob ye karadmo ye profesidan daandiwen kowe kwananeen kii.

²² “Angkon kwananeen amborom kuu Mosesbed yedmoon, ‘Profesiman maa ne areb yiibka yiib karub aombed nenkoonaneene yaro dakmaneen kuu ye weng korem kuu wengambirime.

²³ Karub kane kane ye weng wengamberedandaniib kuu ye karubkimiib yaa kuu nare koraraneene ika minindeban keraneen.’ andoon.

²⁴ “Kwamune kui! Profesiman Samuel yaronbed mene kibikee, profesidan korem kuu aron keyaa Yesu yaa komo keroon kuu kwananeen ye weng dakmiwen.

²⁵ Yiib kuu profesidan yi yumbon kandenib, Godbed ye weng kunduk ongmeneyiib awoya yiri yaa kondoon kuu yiib kangkon kandiwen. Godbed Abraham yaa yedme kowoon kuu ‘Eb yob yaambed ambibkin koremdan okad yimin yimin yaa kuu amun kerundaniin.’ andoon.

²⁶ Weng kee yiibbed kandiwen kowe, God ye deme karub Yesu kuu Godbed kinoona yiib yaadin

monoon. Ye kuu yiiib mimim ambarakmi inamen yaa bene amonombendekore amun kerundok monoon.” andoon, Pitambed.

4

Pita Yoom Yoon Yoom Korok Dareb Dareb Yaa Dakmiwen

¹ Pita yoom Yoon yoom kuu nimakarub yaa dakmiiwa, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yenayiiib ana nangmidan kurikuri boyambib darewoob oonidan yi korokiib Sedyusidan yenayiiib kuu yiyiiib yaa miniwen.

² Apasodan Pita yoom Yoon yoom kumbed kane kanembed Yesu yaa anam andaniib kuu bobni yirimbed benkoobaneena dembaniib ande nimakarub yaa kedmengkandiib kuu korok korok yi dowakenban darewoob keriwen.

³ Kwanekoriwa, be wene kangdod kerem andiwed kumban, miriknandameen kowe, Pita yoom Yoon yoom kuu be wii aom kambiriwen.

⁴ Kumban nimakarub kuu Pita ye weng wengambiriwen kuu yemoon mene anam andiwen. Yi kuu anam andiwendan yena dabokne karubmo kimingki kuu 5,000iib areb keriwen.

⁵ Kuye awari kuu nimakarub yi korok korokiib kurikuri aamkono aamkonoyiiib Yuudan yi amob kedmengkandidaniib Yerusalem aombed kangdod ambiwoom mene nedbiwen.

⁶ Yi kuu nedbiwen kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob yaningko Anas yoom ye anodki Kaiyafas yoom Yoon yoom

Aleksandee yoom angkon yena yoom nedbiwen kui.

⁷ Yi yedmiibkob karub maambed wene Pita yoom Yoon yoom be yi arinambo ari be monoona kaamobendiwen, “Yiib kuu kane yaromkonombed kee kwane awiniwen?” andiwen.

⁸ Kwane, Pita Kingkin Karadmoyiib ibnenoon kumbed inande dakmoon, “Nub aamkono.

⁹ Karub yon arewa nub mimyob keene ong-muuwa amun keroon ye weng ye dowad yiib kibikee wengambere wengyundandiwedoo?

¹⁰ Kwani kowe, yiib yoom Israeldan korem yoom wengambirime. Yesu Keresu Nasaretman yiibbed aye at ming yaa bakumbed dare maniiwa bobnoon kuu Godbed nenkoonoone wadkeroon. Kowe, Yesu ye aromkonombed karub kee ong-moonkob korem amun kerekore yiib arinambo ari dembe mene doboroon.

¹¹ “Yesu kuu kekei.
‘Ambib yengbimaibdan, yiibbed bot kankaariwen kuu,
ambib kumundin amun yenbi ye dongka bot keroon.’ kwane wongkoon.

¹² “Okad yimin yimin yaambed, Yesu yem-bedmo nimakarub bobni yaa kuu burudande bindi ye karub keroon, Godbed nimakarub yaa ma kondindo.” andoon.

¹³ Andoone, korok korok kuu Pita yoom Yoon yoom yaa sikuyiibban kambongmo doriibdan kumban korok dareb dareb yaa uniyiibban aromkonomo doriib kuu wedme binangkekoriwa, angkon wedme meenibka yi kuu Yesu yangkodmia kii.

14 Kumban karub amun keroon kuu Pita yoom Yoon yoomiib yaa doboroon kuu wedmiwen kowe, yi weng ma inande daandindeban keriwén.

15 Kwane, yi yedmendiwa Pitayiib Yooniib amun keroon ye karuwiib kuu bunangka be wini-iwa, korok dareb dareb yikareb yimeren andanke kaamondiwen,

16 “Karub ayoob kee komo kamendanuub? Yimbed God yaromkono wedmi yeman darewoob kuu ongmiwen kuu nimakarub korem Yerusalem aom kuu yikaadmo keriwén kowe, nub kuu aadikmindeban.

17 Kumban, kee kebeni ye dowad kuu ‘Karub kuye aningko kee ye weng aromkono kuu ika dakmaib, korondime.’ ande yedmanuub.” andiwen.

18 Kwane, ika yedmiibkob benminiwa yedmendiwen, “Yiib ikakman Yesu yangingko yaambéd ma dakmaib o ye weng kedmengkandaib.” andiwen.

19 Kwanandiwe, Pita yoom Yoon yoombed man inande yedmiwen, “Yiibkareb wengyunde darobe wedmime. God ye dowaken kuu kunambéd? Yiib wengbed wengambere awine kandanuub dee, God Ye Weng yaambéd wengambere awine kandanuub dee?

20 Ke dakmuub kei. Nubbed komo akme wengamburuwen kuu nubka amukni kuu yiminban.” andiwen.

21 Kwanandiwen kumban korok korok kuu yi yaa kakman komo kamendi kuu kerebkarab yiminban keriwén, amborom kuu komo kwanoon kuye dowadbed nimakarub korem kuu God yangingko kankooniwen kowe, une korondime andi

ye weng yenayiib kumbedmo daandekoriwa korondiiwa winiwen.

²² Karub yaa God yaromkono wedmi yeman kere ongmoona amun keroon kuu ye weeb kuu 40yiib areb.

Anam Andidan Yi Kurikuri

²³ Domondiiwa, Pita yoom Yoon yoom koronde anam andiwendan doriib yaa ika wenenib, korok korokbed komo yedmiwen kuu kwane yi yaa dakmiwen.

²⁴ Kee kwane wengamberekoriwa, yi korem God yaa kurikuri keriwén. Kwane yedmiwen, “Ambengkan God, ebbéd ambidiib ok yiriyiib okad ariyiib kumkam korem kwaomiib ongmenabewen.

²⁵ Ebbéd Kingkin Karadmo yaa weng kee konoone nub awo aman yiri Dewid eb deme karub yaa konoone dakmoon,

‘Komande ambibkin ambibkindan kuu norin wande

idiib kerindeban ye inamen nekwe nuubnaan kamiib?

²⁶ Okad yiri ye king king korem menebe ibonmo dabokne inamen nekwe manmo keriwén, Yariman yoom yembed Kinoonman yoom yaa nangbandiwed.’ kwane wongkoon.

²⁷ “Anam dakmoon amborom kuu King Erod yoom Pontius Paillet yoom ambibkin maa maadan yoom Israeldan yoom yi korem kuu taun kemaom nedbenib manmo kere ebbéd kinoon karadmo dememan Yesu yaa bon keriwén.

²⁸ Yimbed komo ambangkiwen kuu eb inamen ongmeweniib aromkonoyiib yaambedm kwane awiniwen.

²⁹ “Yariman, nub kuu eb demedan. Yimbed bi-nangke une korondime ande kamiib kee nub yaa yedmiwen kuu ebbd meenme. Kwaniwen kowe, eb aromkono nub yaa kondebko arudkonomo eweng dakmem!

³⁰ Eb karadmo dememan Yesu yaromkonombd bob anikad ongmiiyb dud korokbiyiib yeka maa ye wedme binangki yemaniib kuu ongmenebe.” andiwen.

³¹ Kurikuri kere dowan keriiib ye yoman kuu yimbed dibiib aom kuu kiringmeen. Kwane yi korem kuu Kingkin Karadmombd mene ibnen-doone God ye weng amun kuu arudkonomo dakmimaib.

Anam Andidanbed Od Numbiriwen

³² Kuyaron kuu anam andidan korem yi kuu mimyob mimo inamen mimo keriiwen. Yi yiribman korem kuu ibmo neman konoon konoon kamiwen. Ma yeka yeka kamindo.

³³ Yariman Yesu anam bobnekore ika demboon ye weng kuu apasodanbed aromkono darewoowiib dakmimaib. Angkon Godbed amun kerundaane yi korem yiminmo dobirimaib.

³⁴ Dabokne doriib kuu kamboknondaniibban, amborom kuu aron maa maa yaa kanembed ambib maayiib okad maayiib kuu berengke od kandi-maan kuu

³⁵ numbiri ye dowad benmene apasodan yaa kondaiwa, kane odiibban keroon kuyaa numbiriwen kowe.

³⁶ Kuye niindem aom kuu angkon karub maa yaningko Yosef, ye amyenimbon kuu Livai, ye kambong kuu Saipurus aom, kuu apasodanbed ye yaa Baanabas ande yedmimaib, amborom kuu yena yaa kube ongkandimaan kowe.

³⁷ Ye kwangkong okad maayiib kowe, berengkekore od benmene yi yaa bangkandoon.

5

Ananaiyas Yoom Safaira Yoom

¹ Kwanoon kumban, karub maa Ananaiyas yoom ye wonong Safaira yoom kangkon yi okad maa inari kuu moone od kande

² od yena kuu nubka amuknem ande ee ande kwanekoriwa, od yena kuu yembed kanwene apasodan yaa od kumundin kei ande kondoon.

³ Kondoona, Pitambed Ananaiyas yaa yedmoon, “Eb komande Seten ye inamenbed eb niindem aom kumundin ibnebdoonkob okad od yena ebka amuknekoreb kwane Kingkin Karadmo yaa bironewen?

⁴ Okad moonindo anukbed kuu eb okad, kumbedmo. Kwane, moonewen kuu eb od kowe, eb dowakenmo od kuu komo kamaneeb kuu yimin. Kumban komande bironi ye inamen meenewen? Eb kuu karub yaa bironande kamokban, God yaa bironande kameeb kii!” andoon.

⁵ Ananaiyas kuu kee wengamberekore bob-noone ye id okad yiri komboroon. Kwanoon kuyaa kuu wengambiriwendan korem kuu uni darewoob keriwen.

⁶ Bobnoon kowe, ye id kuu kewed menenib andedme kanwene mangkiwen.

⁷ Kwane, awas ayoobmim arimbed ye wonong kwangkong komo keroon kuu yu koron kowe muneene,

⁸ Pitambed kaamondo, “Od kuu kub karubbed kanmonoon. Kuuu yiib okad mooniwen ye od koremo?” andoona, neman inande yedmeen, “Ee, kuu kei.” andeen.

⁹ Anduune, Pitambed yu yaa yedmendoon, “Komande weng mimo ongme ee ande Kingkin Karadmo yaa kobkandunandamiib? Wedme! Kewed ambongko yaa meniib kuu kub karub ye id kanwene mangkekorib meniibdan kii. Kub kangkon kibireb kanwananiib kii!” andoone,

¹⁰ Pita ye arinambo ari kwane bobnenu yu id okad yiri kombureen. Kowe, kewed kuu aomdere mene wedmibka bobneen kowe, kwane kanwene yu ambi ye angkara kwane mangkiwen.

¹¹ Kwane, anam andiwendan korem kuu kwamunoon kumbed uni darewoob keriwon. Kwane, kane kanembed kwanoon kuu wengambiriwen kuu yi kwangkong uni darewoob keriwon.

Yemoon Ongmenabiwen

¹² Apasodanbed yeka mamaa ye dud kami yemoon korokbendenib yeka mamaa ye wedme binangki yeman yemoon ongmenabimaib, ni-makarub doriib yaa. Anam andiwendan korem kuu mene Solomon ye bot doboob doboob dariwen yiri mene ibmo nedbimaib.

¹³ Nimakarub korem kuu anam andiwendan yaa yi kuu amun meenimaib kumban, anam

andindodan kuu anam andiwendan yaa kwamune daboknande ma meenindo.

¹⁴ Kwamune kamiib kowe, nimakarub yemoon menenib Yariman Yesu yaa anam andenib mene daboknimo kamiwen.

¹⁵ Apasodan komo kamiwen kuu nimakarub yemoon wedmiwen kowe, bob anikaddan yemoon kuu did arimbed be mene taun aom kiwaan kebed yaa nongkobiiwa dangiwen, amborom kuu kwanibko Pita dewananeen kuu ye kuru yi animari doroko amun kerundi ye dowad andiwed kowe.

¹⁶ Kwane, Yerusalem dia ye kambong kambongdan yemoon kuu bob anikaddaniib awad arewambed ibnendiwen ye nimakaruwiib kuu benmenebiiwe, apasodanbed korem ongmenabiwen.

Yobdood Meneboon

¹⁷ God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob yoom ye awene yoom kuu Sedyusidan. Kwane, yi kuu apasodan komo kamiib kuu wedme wungkandiwen

¹⁸ kowe, apasodan kuu be wii aom kambiriwen.

¹⁹ Kumban kuye amnoombed, Yariman ye engyumbed wii ambongko nande yi kuu ben angkaderekore,

²⁰ yedmendoon, “Wenenib kurikuri boyambib darewoob kuuk aom doberenib, wadkeri yeeb ye weng kee daandime.” andekore domonde wonoon.

²¹ Kwane yedmendoon areb kwane ware amkimo keroona, wene kurikuri boyambib darewoob kuuk wedaombed nimakarub yaa andowe kedmengkandiwen.

Kwaniwen kuned God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob awene yi koron kowe, Yuudan yi aamkono korok korok yaa minime ande baandenib korem kuu Sanidirin kangdod ambiwoom nedbenib, “Yesu ye apasodan wii aom be minime.” ande yedmendiwe, wii oonidan kuu winiwen.

²² Kumban wene wii ambongko yaa dore wedmibka, kwaom kuu yi kuu dowan. Kowe, ika mene yedmiwen,

²³ “Wene wedmuwen kuu ambongko kuu ongme kebeniwen kwane ana nangmidaniib doriib kumban wii ambongko dande aom wedmuwen kuu karub kee wedmindu.” andiwen.

²⁴ Andiiwe, kurikuri boyambib darewoob oonidan yi korok yoom God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom kuu wengamberekoriwa, kwanoon kuu komo keraneen kuyaa kerebkarab kamiwan.

²⁵ Kwane doriib kuyaa kuu, karub maambed mene yedmoon, “Kedi, karub yiibbed wii aom kamobiwen kuu kibireb kee kurikuri boyambib darewoob kuuk aombed nimakarub yaa kedmengkande doriib kii!” andoon.

²⁶ Kwanandoone, kurikuri boyambib darewoob ye oonidan yi korok yoom ye ana nangmidan yoom wene apasodan be miniwen. Yi kuu wengambere doriibdan kuu botbed nub yaniib ande uniwen kowe ema iwarimbed benwiniwen.

²⁷ Apasodan kuu Sanidirindan yi arinambo ari benwiniwen, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoobbed kaamobendi ye dowad.

28 Kowe, yedmendoon, “Nubbed yiib yaa butun darewoob konduwen. Yesu ye weng kedmengkandi kuu amob! Kumban yiib Yerusalem aom kedmengkandiyiib kuu karub kuye umkan kubudoroon ye dowad kuu yiibbed nub yaa kuu diida karaka kondandamiib kii!” andoon.

29 Kwanandoone, Pita yoom apasodan yena yoombed neman yedmiwen, “Anam kuu God ye wengbed wengambaranuub kumbed yimin. Karub yi wengbed wengambaranuub kuu yiminban.

30 “Yiibbed Yesu aye at ming ari bakumbed dare maniiwe bobnoon kuu nub awoya yi Godbed bobnoon yiri kuu nenkoone wadkeri ika konoon kui.

31 Kuu God ye dingki wiwi angka nenkwoon kuu Korok kinekore, Israeldan yi dowad Bobni Yaa Burudande Bindi Ye Karub kinoon. Kwari kwoon kuu yi ambarakmi yaa amonombibka be menene are nonondandi ye dowad.

32 “Kwanoon kuu nub indowiib wedmekorub dakmuwen, Kingkin Karadmo kangkon wedme dakmoon. Kingkin Karadmo kuu Godbed ye weng wengambere awinidan yaa kondoon.” andiwen.

33 Yi kuu kee kwane wengamberekoriwa, arud darewoob wandenib yeene bob nongkobuuwo duknime ande meeniwen.

34 Kumban Farisiman maa yaningko Gama-leo yaro Sanidirin yi numun dabokni yaambad dakmok demboon. Ye kuu Yuudan yi amob kedmengkandi korok maa, yaningko kuu nimakarub korem kankooniwen kowe, wengamborok doriib. Doriwe, yembed yedmoon, “Karub kee araben

bunangka be winime.” andoone, wii oonidanbed kwaniwe,

³⁵ Sanidirindan yaa yedmendoon, “Israeldan, yiibbed karub keyaa kee komo kamandamiib kuu ongme meene andangkime!

³⁶ “Kurin anak Teudas kuu ne kuu karub maa ande yirin kamoona karub 400iib areb ye yoman winiwen, kumban yenambed ayiwe ye yoman winiwendan kuu kirokmone wenebiiwe kuye yirin kuu dowan keroon.

³⁷ “Kuye yoman kuu Yudas Galelimanbed kurin anak nimakarub kimingki yaron yaambéd karub yena ye yoman winiwe nubka oonem ande kamoon, kumban kangkon ari kuu yenambéd ayiwe ye yoman winiwendan kuu kirokmone wenebiiwe dowan keroon.

³⁸ “Kwani kowe, karub kibikee awinenduub yi dowad ne ongakandi kuu kei. Domondime. Dukni kuu korondime. Yi kuu karub yi inamen meenimo meene awinaniib kuu wene ari kuu kombaraneen.

³⁹ Kumban kee God ye inamen meene awinaniib kuu karub kee komo kere yiibbed kebenindeban. Yiibbed kebenandamiib kuu God yaa bon keraniib.” andoon.

⁴⁰ Ye weng kuu dakmoon kumbed yi norin kuu kan kubunoon kowe, yedmiwe yenambéd apasodan be miniiwe, nong yikyikiibbed yi angkurom angka yenbandekoriwa yedmiwen, “Angkon ika Yesu ye weng ma dakmaib!” ande domondiiwa winiwen.

⁴¹ Kwane apasodan kuu Sanidirindan domonde kubenmo winiwen, amborom kuu Yesu ye weng amun ye dowad durud yewed kuu kandiwen.

Kuyaa kuu Godbed kinoona Yesu ye inamen yaa yooniwen kowe karub amun ande meenoon.

⁴² Dabab kandiwen kumban aron korem kuu yi korem mene kurikuri boyambib darewoob kuuk aomiib yi ambib mimim aomiib nedbenib weng amun kuu kedmengkandemberenib, Yesu kuu Godbed kinoone mene nub ambarakmi yaambéd bindi ye karub keroon ande dakmenabiwen.

6

Karub Ediib Biwen Ye Weng

¹ Nimakarub yemoon anam ande mene dabokniwe yemoon kere wuneeen kuyaron kuu, Yuudan ambibkin yena yaa doriib kumbed Yesu yaa anam andiwen kuu dowakeniibban keriwén. Yi kuu Yuudan yena yi ambibkin Yudea aom doberenib Yesu yaa anam andiwen yaa kubi dowakeniibban keriwén, amborom kuu Yuudan ambibkin yena yaa doriib yi iribdan yaa kuu odiiwa animaniiwa ma kondindo kowe.

² Kwane, apasodan wad ayoowiibbed weng kee wengamberekorib, anam andiwendan korem yaa baandiwe nedbiwa yedmiwen, “Nub kuu animan nekwi numbiri yaambéd God ye weng dakmi yaa kuu korondanuub kuu yiminban.

³ Kwani kowe, yiib keyaombéd karub ediib, yi kuu yenambéd karub amun andimaib kui, yi kuu yiibbed baniib kuu yimin. Kane kuu Kingkin Karadmo ibnendooniib meeni kangdommoyiib bime. Yi kuu animan bangkandi ye deme kee kankondem.

⁴ Kwane, nub kuu kurikuriyiib God ye weng dakmi ye demeyiib awinanuub.” andiwen.

⁵ Kwane, weng kee ongmiwen kuu yi korem dabokne doriib kuu dowaken keruwen kowe, Stiwin anam andi darewoowiib Kingkin Karad-moyiib ibnenoon ye karub yoom Filip yoom Porokorus yoom Nikanoo yoom Timon yoom Paa-menaa yoom Nikolas Antiokman Yuu keroonman yoom kuu kwane biwen.

⁶ Bekoriwa, mene apasodan yi arinambo ari yuriwe, karub ediib kuyi ari dingki kowe kurikuri kerundiwen.

⁷ Kwane, God ye weng kuu daande wonoone, nimakarub yena Yerusalem aom kuu anam andenib mene dabokniwe yemoon kere daaneen. Kwangkon God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yemoonbed Yesu ye weng kuyaa yi wengambere anam ande awine kandiwen.

Stiwin Awineniwen

⁸ Kwane, Stiwin God ye kabamoon koni ye mimyob dowakeniib God yaromkonoyiib ibnenoon ye karub kumbed nimakarub yemoon aom yeka mamaa ye wedme binangki yeman darewoob darewoowiib dud darewoob darewoowiib ongmenaboon.

⁹ Kumban siti Sairin ye Yuudan yoom siti Aleksandria ye Yuudan yoom kumbed yena yi dabderem yiri doberembere dememo awini domondiwendan yoom ambibkin Esia ye Yuudan yena yoom ambibkin Silisia ye Yuudan yena yoom kumbed Stiwin yaa mene wengbiriwen.

¹⁰ Kumban Stiwin kuu Kingkin Karadmombed ibnenoon angkon ye kuu meeni kangdomiib kowe, ye yaa dore irin karunindeban.

¹¹ Kwani kowe, yimbed yemyeb wene karub yena yaa kwane dakmime ande yedmendiwen, “Stiwin kuu God yoom Moses yoom yaa amkidbi weng dakmoone nub kuu wengamburuwen.” andiwen.

¹² Kwane, weng dembuun kowe, nimakarub yemooniib aamkono aamkonoyiib Yuudan yi amob kedmengkandidaniib kumbed Stiwin awinene nen kangdod korok dareb darewiib yaa nenwiniwen.

¹³ Kwane, weng dudi kobkob kamenib yedmiwen, “Karub kee nub karadkono kurikuri boyambib darewoowiib Moses ye amowiib yaa kuu manmo dore angkaan weng anamban ande dakmimaan kii!

¹⁴ Dakmoone, nubbed wengamberenuuwa kuu Yesu Nasaretmanbed kurikuri boyambib darewoob kee monmare Mosesbed amowamob nub yaa kondoon kuu awine amonombaneene yeeb keraniib.” andiwen.

¹⁵ Kwane, korem kumaom dibiib kuu yi indob korem kuu Stiwin yaa korare wedmiwen kuu ye murubia kuu God ye engyus yi murubia areb nambiriyiib keroon.

7

Kangdod Sanidirindan Yaa Stiwinbed Weng Daandoon

¹ God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoobbed Stiwin yaa kaamonoon, “Dabab weng kee anam dee?” ande kaamonoon.

² Kaamonoone, Stiwinbed neman inandunde dakmoon, “Angkodmia, ambeya, ne yaa wengambirime. Nub awo Abraham kuu Mesopotemia aom kwane doreen kukuu yembed Haran yaa winindo yaron kuu ye yaa Nambiri ye God wane angkadoroon.

³ Kwane Godbed yedmoon, ‘Eb karubkimiib eb ambibkiniib kuu domonde nembed ambibkin korokbeddaniin kuyaa wene.’ andoon.

⁴ Kowe Kaldiadan yi ambibkin domonde ye kuu wene Haran yaa doboroon. Kwane kuyaambed yawodki bobnoona Godbed ye kuu ambibkin yiibbed kibireb kee doriib keyaa nenkwoona monoon.

⁵ “Abraham kuu yeka ye dowadmo kuu Godbed okad dungkun mana maa yariman kere andindo. Abraham kuu ye danayiibban kumban God ye weng kunduk kuu ye yoom ye awoya ye yoman ari kumbed ambibkin kumaom doboroon kuu kande nekوانيib ande kwoon.

⁶ “Godbed kwamune daanoon, ‘Eb awoya ari kuu yi ambibkin domonde ambibkin maa aom noroddan keraniwa, yi yaa arewa kamendaniwa kwane ambibkindan anam yi dabderem yirimo dobere deme awinembiridan keraniib. Kwane dobaraniib kuu weeb 400iib dobaraniib.

⁷ Kumban ambibkin maadanbed dabab kee kondaniib kuu ukum ye dabab yi yaa kondaniin. Kwane ambibkin kuyaambed angkadere mananiib kuu keyaambed kurikuri kere ne aningko kankoonaniib.’ andoon.

⁸ “Kwane Godbed wekono kad wanabi ye amob Abraham yaa konoon. Konoone, amaan Abraham ye dana mingki Aisek wooneen. Wooneen kuu

aron kaning kaningiib dowan keruuna, amowiib kowe wekono kad nariwen. Kwane amaan Aisekbed ye dana mingki Yekob yaa kad wandi ye amob kwanoon. Yekob kuu ye karub dana meed wad ayoowiib yaa kad wandi ye amob kwanoon. Yi kuu nub amyenimbon wad ayoowiib yi ambokab keruwen.

⁹ “Yosef ye ayia kuu ye yaa wungkaniwen kowe, yena yi dabderem yirimo dobere deme awinem-biri ye karub keru dowad Idyipdan yaa mooniwen, kumban Godiib ye yaa dorene

¹⁰ ye dabab korem yaa kuu nenkoone burudandoon. Kwane Godbed dohiri amuniib wengyunde inamen amuniib konoone Idyip yi king Ferombed Yosef yaa kubene Idyip ambibkin koremiib yambib darewoob aomiib yi ooni ye korok kowoon.

¹¹ “Kwanoon ye yoman kuu Idyip ambibkiniib Keenan ambibkiniib kuu animaniibban kere wonoon kowe, yemoon kuu mungi ye yewed darewoob kandiwen. Nub awoya kuu kwangkoni animaniibban.

¹² Kwane Yekob wengamboroonka Idyip aom kuu animaniib kowe, ye meed yedmoona ibduruk winiwen.

¹³ Idyip yiri ika winiwen kuu Yosefbed ye kuu kane kuu ayia yaa korokbendoon. Kwane King Fero kwangkoni Yosef yarian kuu yekaadkeroon.

¹⁴ “Kwane Yosefbed awodki Yekob yoom yarian korem 75iib yoom yaa weng kowoona,

¹⁵ yi korem Idyip yiri winiwen. Kwane Yekob yoom nub awoya yoom kuu kurimbed dukniwen.

¹⁶ Yi bob kuu okad Sekem yaa be mene Abrahambed Hamo ye mingki yaambad moonoon ye

botdem bobkonobon aom nongkobiwen.

¹⁷ “God ye weng kunduk Abraham yaa yedmenoon kuu kwananeen yaron kuu dia keroone, nub nimakarub Idyip aom dohiriwen kuu yemoon yemoon darewoob keriwen.

¹⁸ Kwane, Idyip yi king maa Yosef ye koronmanbed yaro king keroon.

¹⁹ Kwane, yembed nub karuwayayiib nub ambeyayayiib kuu birande durud yewediib arewa kamendoon. Kwane amob ande kwoon kuu ‘Dana yeeb woonimaib kuu ben bunangka kiranmibko duknime.’ andoon.

²⁰ “Kuye aron kuyaambad Moses kuu wooneen. Ye kuu yeka maaaa manimanandeb areb. Ye kuu awodki yambiwoom kuu wood ayooobmimiib oonekorib,

²¹ king ye amob angkeen kowe, ye kuu kanwene bunangka kowe domondiiwe, Fero ye mungkanbed mene wedme nendenu yumbed yu dana kere oone bangkanimaun.

²² Moses kuu Idyipdan yi meeni bangbang yaambad siku keroon. Kwane, ye kuu inamen mengmeng ye karub keroon.

²³ “Ye weeb 40yiib kerekore, ye karubkim Israel-daniib yaa ogood wene wedma ande meenoon.

²⁴ Kwane, ye mene wedmoonka, Idyip karubbed Israel karub maa yaa aye arewa kameneene, Israel karub yaa kebengkane dankare dore Idyip karub anbande aye kwoona bobnoon.

²⁵ Kwane, Mosesbed meenoon kuu Israeldan ben yeediri dowad Godbed ye yaambad kowe awinoon ande meenaniib andoon kumban, yi kuu

ma wedme ma kwanandindo.

²⁶ “Kwane, Moses awari mene wedmoonka Israel karub ayooob nangmiib kowe, mene ‘Korondime yoo, yiibkanmo komande man ayoon man ayoon kamibko?’ ande wengangkandamoon

²⁷ kumban, karub maa amborongki yaa arewa kameneen kumbed Moses kuu dedmone korare yedmoon, ‘Eb kuu kanembed korok kankowoonkob nub yaa wengyundandandewed?

²⁸ Ebbed kinon Idyip karub ayeewa bobnoon kwane ne kangkon nandewed dee?’ andoon.

²⁹ “Andoone, Moses wengamberekore, ambibkin Midian angka kombiri wonoon. Kwane kangkambed owodman kere doberene karub dana ayooob wanaboon.

³⁰ “Ari wene weeb 40yiib dowan keruuna, God ye engyumbed amboon amiibban aom aangko Sainai diambed amanayod amot yumbuyiib aombed Moses yaa wane angkadoroona wedmoon.

³¹ Kuu kwanoon kuu binangkene diambed wene wedmandamoone kuyaombed Yariman ye weng meneboon,

³² ‘Ne kuu eb awoya Abraham yoom Aisek yoom Yekob yoom yi God kii.’ andoon. Moses kuu unimbed kiringmene kuyaa wedmindo.

³³ “Yarimanbed ye yaa yedmoon, ‘Ebbed kuu doreeb kuye yumbon kuu yeka maaaa nembed kinaan kowe, eb yonkad kuu biangke.

³⁴ Idyipanbed ne karuwa nimaya yaa dedmobende kwanime keanime kamiib ye dowad yi durud yewed kuu wedme yi wareki wengambaraan kowe, yi kuu burudadme bok

kamanaan. Kowe, nembéd eb yedmakó kibiréb ika nenkowakó Idyip aom wini dowad.’ andoon.

³⁵ “Moses kee, Israeldanbed eb kuu kanembéd korok kowoonkob nub wengyundandameeb ande wedmendandiwen kui. Kumban Godbed Moses kuu mene korok kere dabab yaambéd ben angkadiri dowad kowoona wonoon kui. Kukuu Godbed yedmoonkob God ye engyumbéd amanayod aombéd wane angkadere yedmoone wedmenoon kui.

³⁶ “Kwane, Idyip kumaombéd Israeldan be angkadoroone weeb 40yíib amboon amiibban yaa awerendobenanno yariwen. Kwane, Idyip aomiib karamok yaningko Dodmo yaayiib amboon amiibban aomiib, yeka mamaa ye wedme binangki yemaniib dud korokbiyiib ongmenaboon kui.

³⁷ “Moses kee, yembéd Israeldan yaa yedmoon, ‘Godbed karub maa ne areb profesiman kowaneena mananeen kuu yiibka yiib karub aombéd mananeen.’ andoon.

³⁸ “Moses kuu nub awoya yoom amboon amiibban aom dobiriiwe, ye kuu aangko Sainai arimbed God ye engyu yoom dakmiiwe, ye kuu wengambere wadkeri kondi ye weng Godbed konoone nub yaa kondoon.

³⁹ “Kumban nub awoya kuu ye weng wengambiri kuu koronde wunekare wedmendandekorib, yi meeni niindem aom kuu ika Idyip yiri wenem andiwen.

⁴⁰ Kwane, yimbed Eeron yaa yedmiwen, ‘Moses kee, ye kuu nub Idyip aombéd benmonoon kumban ye yaa komo keroon kuu nub koron kii! Kowe god yi kuruwak ongrende. Yi kuu nub arinambo

ari kinban wananiib ye god keraniib kii.’ andiwen.

⁴¹ “Kuye aron kumbed yi kuu god ye akme meeni yeman buromakau mana ye kuruwak areb ongmiwen. Kwane dingkan yeene nengkiibe agedmo keroone baeb kuu god keyaa ongmiwen yaa kondene yi dingkimbed ongmiwen yaa kubi ye dowad kuu yi korem nedbenib kube kanmene derebiwen.

⁴² “Kowe Godbed yi yaa angkurom korokbekore, ukum kuu ambid ari mindong yaambed kurikuri keru ye inamen kondone kwanimaib. Yi kuu kwamune kii, profesidan kwane dakme wongkiwen kuu,

‘Yiib amboon aom weeb 40yiib kuyaom dohiriwen kuu

dingkan benmene yeenib aniib amun kawi yemaniib agedmo keroone baeb koni yemaniib nengkimaib kuu,

Israeldan ee, yiibbed ne dowad kamindo.

⁴³ ‘God Molek ye parai kombon kurikuri yemaniib yiib mindong god Refan ye kuruwakiib kuruwak god yiibbed kurikuri dowad ongmenabiweniib kuu yi yaa yiibbed kurikuri kamembiriwen.

Kwani kowe, ukum kuu nembid yiib kuu benwene ambibkin Babilon burudande yiib domondaniina,

owoddan kere kuyaa dobaraniib.’ kwane wongkoon.

⁴⁴ “Nub awoya amboon amiibban aom dohiriwen kuu Godbed komo korokboone wedmiwen ye parai komboniib dohiriwen. Kuye parai kombon kuu Godbed Moses yaa korokbene

ambengkanoone wedmoon ye kumun kumun kuyaambed ongmiwen.

⁴⁵ “Nub awoya yiri parai kombon kee kandiwen. Amaanbed Yosuaambed korok kere nub awoya ben kinban wonoona Godbed okad kondene bondan kuu yenbure benkiraroon kuu parai kombon kee kwane kanwiniwen. Kuye aronbed mene Dewid doboroon yaron kuu angkimboroon.

⁴⁶ “Kwane, Godbed Dewid ye inamen amun kuu wedmoon kowe, ye yaa kuboon. Angkon Dewid ye dowaken kuu Yekob ye God dobiri ye yumbon yenbi kowe, God yaa kaamonoon,

⁴⁷ kumban God ye dowad ambib kee Solomonbed yenboon.

⁴⁸ “Kumban Korem Burudandoon Arimbed Ye God kuu karub dingkimbed ambib arumiwen aombed dohirimokban. Kwane, profesiman maa kuu kwane dakme wongkoon kuu,

⁴⁹ Yarimanbed yedmoon, ‘Ewen ari kuu ne oone dibirimbon.

Okad yimin yimin ari kuu ne yon dori ye yumbon.

Kowe, komo ambib ne dowad arumewandiwed?

Ne dowaken kuu yiidki yeman dee?

Meenime.

⁵⁰ Eweniib okad yimin yiminiib kumkam korem kee nembed ongmenabaan kii!’ andoon.

⁵¹ “Yiib kuu wabkaddan kii! Yiib awoya arebmo, yiib kwangkon Kingkin Karadmo ye weng wunekare wedmendandimaib. Yiibbed God yaa yiib mimyob kebengke yiib kerendem kebengke kamimaib.

⁵² Yiib awoya kuu profesidan korem yenbandiwen kii! God ye Yorokmoman mananeen ye weng dakmidan kwangkon kuu yiib awoyambed yenbandiwe dukniwen. Yiib kwangkon God ye Yorokmoman kee ambodange ayiwen.

⁵³ God ye amob kuu God ye engyusbed yiib yaa kondiwe yiibbed awiniwen kumban, yiib kuu ma wengambere awinindo kii!” andoon.

Stiwin Botbed Ayiwen

⁵⁴ Kwanandoona, wengamberekorib ningkambo kabang kamene arud darewoob wandiwen.

⁵⁵ Kumban Stiwin Kingkin Karadmombed ibnenoon kumbed ambid ari wedmene God ye nam-biriyiib wedme angkon Yesu kuu God ye dingki wiwi angka doreen wedmekore,

⁵⁶ kwane yedmoon, “Wedmime. Ewen ari wedmiina Karub Ye Mingki kuu God ye dingki wiwi angka doreen kui.” andoon.

⁵⁷ Kwanandoon kuyaambed yi kerendem kebengkenib ered kabang kamenib yi korem ye yaa kan ari komberenib

⁵⁸ awinene irindore taun aombed kan angkaderenib andowe bot barambere ayiwen. Kwane kwaniwen yi indowiib wedmiwendanbed kewedman maa yaningko Sool yaa yi yuruk ebkad nongkobiwe oone dobere kerendoboroon.

⁵⁹ Kwane, Stiwin kuu kwane bot barambere ayiwe kurikuri kere yedmoon, “Yariman Yesu, ne kingkin kuu ebka kande!” andekore,

⁶⁰ kwane yiri kombere dangbo darene naawon baande yedmoon, “Yariman! Yi ambarakmi kee kuu are nonondandunde!” ande kwane bobnoon.

8

¹ Stiwin ayiwen kuu Sool kuu yeyiib doberene ee yimin andoon.

Soolbed Anam Andidan Yenbandoon

Kuye aron kuu Yerusalem aom anam andidan korem yaa yenbandi darewoob keroon. Kwane yi korem kuu kirokmone andokbe buyokbayok kere, wenebe Yudea ambibkin kere Samaria ambibkin kere kwaom dobere winiwen kumbed, apasodan wad ayoob yimbedmo Yerusalem aom doriib.

² Kwane, Stiwin ye bob kuu God yaa mene anam andiwendanbed mangkiwen, kwane anam yuudane mimyob kowe ameng kamiwen.

³ Kwane, Soolbed wene anam andiwendan korem andowe yenbandoon kuu, yi ambib maa maayaom awune nimakarub irindore bunangka benkiradme benwene wii aom kamobimaan.

Filip Samaria Aom

⁴ Kwamune kowe, nimakarub kuu buyokbayok kere wenebiwen kuu kuyaa kwane God ye weng amun kuu dakmenabiwen.

⁵ Filip kuu siti Samaria aom wonoon. Wenekore, “Yesu kuu Godbed Kinoona Monoonman Keresu kii” ande daandene,

⁶ yeka mamaa ye dudiib ongmenabeen. Kwane, nimakarub kuu menebiwen kuu wedmekorib, ye weng yaa ongme wengamberem ande kamiwen.

⁷ Kwane, yembed awad arewa kuu yenburenaboone nimakarub yemoon aombed kabangiib kame kirokmone wenebiwen. Angkon id yidnoondaniib yon arewadaniib kwangkon ongmenaboona yaro dodkanmo yarebiwen.

⁸ Kwane siti kumaom kuu kubimbed dareb keriw-
wen.

Saimon Yowangkimman

⁹ Aron maa anukbed mene Filip monoon yaron kuu karub yaningko Saimon kuu yowangkim demeyiib awinoon. Kwane, Samariadan korem yaa birandoone anam ande binangkiwen. Ye kuu nekob ande yaningkomo darewoob kankoonoon.

¹⁰ Kwane karub kee ye kuu god maaaa yaromkono darewoowiib yaningko Aromkono Kai kii ande nimakarub yemoon korok dareb darewiib kambongdaniib yi inamen ye yaa yirin kowiwen.

¹¹ Yembed kubkub yaambbed yowangkim kami maa maa ongmimaana, wedme binangkimaib kumbed yi kuu ye yoman winiwen.

¹² Kumban Filip kuu Godbed korok kere ooni ye weng amun daande Yesu yaningko yaambbed dakmoone, karuwiib nimayiib kuu God yaa anam ande baptais kamiwen.

¹³ Kwane, Saimon kwangk'on anam andoone Filipbed baptais kerunoone ye yoman yaraane dud dareb darewiib God yaromkono wedmi yeman dareb darewiib ongmimaan kuu wedme binangkimaan.

¹⁴ Kwane, Yerusalem aom kuu apasodan wengambiribka, Samariadan kuu weng amun kuu wengambere anam andiwen kowe, Pita yoom Yoon yoom yaa yedmendiiwa winiwen.

¹⁵ Yi kuu mene Samaria nande anam andi yeebdan yaa Kingkin Karadmoyiib ibnendok ande kurikuri kerundiwen,

16 amborom kuu Yariman Yesu yaningko yaambed baptais kerundiwen kumban, Kingkin Karadmo kuu yi yaa minindo kowe.

17 Kwane, Pita yoom Yoon yoombed yi dingki yi ari kowe kurikuri keriiwe, Kingkin Karadmo kuu yi yaa ibnendoon.

18 Kwane, apasodan keembed dingki kowe Kingkin Karadmo kondiwen kumbed, Saimon kuu wedmekore odbed moonande kamene

19 kaamondoan, “Kuye ambangki yaromkono kuu neyiib kawibko, ne kangkon dingki nimakarub korem yaa kowaniin kuu Kingkin Karadmo kuu ibnendok mananeen kuu yimin.” andoon.

20 Kwanandoona, Pitambéd yedmoon, “Eb yoom eb od yoom kuu ben monmare dowan kerok, amborom kuu Godbed nimakarub yaa munob kondi yeman kuu odbed moonandameeb kowe.

21 Kwani kowe, God ye deme kemaom kee ewi-ibban, amborom kuu eb inamen God yaa kuu minikmanakiib kowe.

22 Kwamunekob, amonombe! Eb inamen arewa minikmanak yaa kuu amonombe God yaa kurikuri keraneeb kumbed mok God kuu eb inamen aom meeni arewa kuu are nonondandaneen manok.

23 Ne kwamune wedmaan kuu eb kuu wungkanabi darewoob mung kook areb wandewen kowe, ambarakmimbed eb yaa oonoon.” andoon.

24 Kwanandoone, Saimonbed yi ayoob yaa inande yedmoon, “Ne dowad yiibbed Yariman yaa

kurikuri keriiwo, ne yaa kwamune dakmewen areb ma kwanaanban kerok.” andoon.

²⁵ Kwane, Pita yoom Yoon yoombed Yesu komo kamoone wedmiwen ye weng amun kuu Samariadan kuyaa doriib yaa dakmendekorib, Samariadan yi kambong yemoon yaa weng amun kuu dakmenmo yarenib, ika Yerusalem aom winiwen.

Filip Yoom Itiopian Yoom

²⁶ Kwane, God ye engyumbed Filip yaa yedmenoon, “Amboon amiibban ye kiwaan Yerusalem dore wene Gasa yaa wuneen kwanuk wene.” ande yedmenoona wonoon.

²⁷ Kwane wene kiwaan ari wedmoona, Itiopianadan yi kuin Kandas yu korok maa weneen. Ye kuu korok darewoob, kuin yu od korem oonoon ye karub kumbed wene Yerusalem aom kurikuri keroon kowe,

²⁸ seriot aombed dibere ika ambiyoom dewenone profesiman Aisaiya ye buk kimingkanmo weneen.

²⁹ Kwane, Kingkin Karadmombed Filip yaa yedmenoon, “Eb wene seriot dia dobere.” andoon.

³⁰ Kwane, Filip kuu kabaanmo wene karub seriot aom dibeen kuu wengamberenoone Aisaiya ye buk kuu kimmingkaan kowe, Filipbed kaamonoon, “Eb kuu kimmingkaab kuye id kuu kaadkereeb dee?” andoon.

³¹ Andoone, Itiopiananbed inande yedmoon, “Komarewa nekareb kuu nekaadkeraniin? Karub maambed kedmengkawaneen kumbed nekaadkeraniin. Neyiib yaa mene diberebko wenem.” andoone kwanoon.

³² Kuin yu korok kuu God Ye Weng Karadmo ye buk daande kimingkanmo weneen kuu, 'Ye kuu sibi mana nenwene ayimaib areb nenwiniwen.

Sibi kimi wande kamaiwa kabang kamimokban kerimaan areb, ye kuu mongkod daande ma kabang kamindo.

³³ Ye kuu kankubune diida karaka konenib ye yaa wengyun anam dakme kowindo. Ye kuu aye kowiwen kowe, awoyayiibban keroon.' kwane wongkoon.

³⁴ Kimingkekore, korokbed Filip yaa kaamonoon, "Weng kee yembed wongkoon kuu yekareb yaa ande dakmeen dee, karub maa yaa ande dakmeen dee? Ne yaa daawe." andoon.

³⁵ Kwanandoone, weng kuu kimingkooniib God Ye Weng Karadmo yenayiib kuu Filipbed korokbe kimingke weng amun kuu Yesu anded dakmeen.

³⁶⁻³⁷ Yi kwane dakmenmo wene kiwaan wedyambed ok dia miniwe, korokbed yedmoon, "Ok kei. Ne baptais keraniin kuu yiminoo?" andoon.*

³⁸ Andekore, seriot awinoon ye karub yaa yedmoon seriot ye hoos nong bingoone yinmoonona kwane Filip yoom Itiopianan yoom yi ayoob wene ok yirimbed Filipbed baptais kerunoon.

³⁹ Kwane, ok yirimbed yeedere yaro miniwe, Filip kuu Yariman ye Kingkinbed nenwonoon.

* **8:36-37:** Buk Kwamiwen yenamo kurin kurin wongkiwen kuu weng keyiib: Andoone, Filipbed yedmoon, "Eb inamen koremiib anam andebko kwanok." andoona korokbed inandoon, "Yesu Keresu kuu God ye Mingki anam andaan kii." andoon.

Kwane, Itiopianan kuu ika ma wedmenindo kumban ye kuu ambibkin angka kubenmo wonoon.

⁴⁰ Kwane Filip kuu Asotus yaambéd angkadere nande wene kambong kambong aom weng amun dakmenmo wene Saesaria ari nandoon.

9

Sool Amonombe Anam Andoon (Kw 22:3-16, 26:9-18)

¹⁻² Kuyaron kuu Sool kuu Yariman Yesu ye ked-mengkandeendan yaa aye kowi ye weng dakmenmo yaron kowe, God dore Yuudan dore wedyiri dohiridan yi korok darewoob yaambéd kerek kandoon. Ye dowaken kuu Damaskus taun aom wenene Yuudan yi kurikuri ambib korok korok yaa keendene, Yesu ye kiwaan weniib ye karuwa nimaya kuu awingke be mene wii Yerusalem aom kambaranded.

³ Kwane, mene kiwaan wedya Damaskus dia doroon, kudmeniibban ambid arimbed nambiri darewoob menene ye yaa yure nambere kan awanewandoon.

⁴ Kwanoone, okad yiri kombere wengam-boroon, “Sool, Sool! Eb komande ne nenbandeneb dabab durud yewed kawewen?” andoon.

⁵ Kwanandoona, Soolbed kaamonoon, “Yariman, eb kuu kane?” andoona inandoon, “Ne kuu Yesu, ne kei. Ebbéd nenbandeneb durud yewed dabab kawewen kui.

⁶ Kowe, eb kuu kibireb kee yaro yere siti aom wenebko eb kuu komo kamaneeb kuu karub maambéd daabdaneen.” andoon.

⁷ Kwamune, Sool yoom weniibdan kuu bi-nangkekorib, une kwane dobere kuweng kuu wengambiriwen kumban weng ma kandindo, karuwiib ma wedmenindo.

⁸ Kwane, Sool okad yirimbed deederene ye indob dudbere wedmandamoonka, yiminban wedmindeban kowe, Damaskus aom dingki yaambéd awine nenwiniwen.

⁹ Kwane, ye kuu aron ayoobmimiib kuu indob tut keroona, kurikuri kamimo dowad okiib animaniib kuu ma anindo keroon.

¹⁰ Kwane, Damaskus aom kuu kedmengkan-deen ye karub Ananaiyas yaa Yarimanbed wane angkadere “Ananaiyas.” ande baandoona, “Ee, Yariman. Ne kei.” ande inandoon.

¹¹ Kwane, Yarimanbed yedmenoon, “Wene ki-waan aningko Yorokmo ari Yudas yambiwoom wene. Kuyaa kuu Taasus karub yaningko Sool kuu kurikuri kameen kowe, yeyiib yaa wedmok wene.

¹² Ye kuu kwane wane wedmoone, karub yaningko Ananaiyasbed dingki kowene kurikuri kamoone, ye indob arewa keroon kuu amun keroon.” andoon.

¹³ Kwanandoone, Ananaiyasbed inande yedmoon, “Weng yuk yemoon menebuuna wengain kuu ebed kinewendan kuu yembed Yerusalem aom yenbandoon.

¹⁴ Kwane ke monoon kee God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yaambéd kwane andi ye kerekiib koniibkob kanmonoon kuu nimakarub korem ewaningko kankoonimaib kuu awingkandi ye dowad monoon.” andoon.

¹⁵ Kumban Yarimanbed Ananaiyas yaa yedmoon, “Wene! Karub kee nembed ne deme aw-

ini ye dowad nendaane ambibkin yena yi ni-makaruwiib yi kingiib Israeldaniib yi arinambo ari ne weng kanwene daandaneen.

¹⁶ Ne dowad durud yewed dabab kandaneen kuu nekareb korokbenaniin.” andoon.

¹⁷ Kwanandoone, Ananaiyas kuu wene ambib kuyaom aomnekore, ye dingki Sool ari kowenene yedmoon, “Angkodmi Sool, Yariman Yesumbed ne yaa yedmoonkob manaan. Ye kuu kiwaan ari keyaa meneeb yaambéd angkadoroona wedmenewen kui. Kwani kowe, ne kee manaan kuu eb ika wedme kerekne kwane Kingkin Karadmoyiib ibnebdok andi dowad manaan.” andoon.

¹⁸ Kwane, erebnarokban kumbed Sool ye indob aombéd oon buruk areb kiroboona, ikakman kereknekore yaro baptais keroon.

¹⁹ Kwane, animan anekore ye ika aromkono keroon.

Sool Damaskus Aom Yesu Ye Weng Dakmoon

Kwane, Sool kuu aron yena kedmengkandee-dan yoom dohiriwen.

²⁰ Kwane, Sool kuu andowe “Yesu kuu God ye Mingki kii” ande Yuudan yi kurikuri ambiwoombéd dakmoon.

²¹ Kwane, nimakarub korem kane kane mene wengambiriwen kuu binangkenib yedmiwen, “Karub kee Yerusalem aom Yesu yaa anam andiwendan yenbande benwene wii aom kambirimaan kii! Ye kuu mene yi awingke benwene God dore Yuudan dore wedyiri dohiridan yi korok korokiib yaa bangkandi ye dowad monoon kii!” andiwen.

²² Kwane, Damaskus aom kuu Sool kuu God ye weng dakmi yaa kuu aromkono darewoob kere wonoon kowe, God Ye Weng wongkiwen yaambéd kimingke Yuudan yaa ongme korokbende yedmene Yesu kuu anam Godbed Kinoona Monoonman Keresu kuu andimaane, yi kuu ye yaa inandindeban keriwén.

²³ Kumban aron yemóon dowan keruuna, Yuudan yemóon nedbenib buunbunge Sool ayi yeman kamiwén.

²⁴ Kwane, yi kuu taun bot kuuk yambongko korem kuu amnoomiib aronkiyiib kuu woob kowe kereknaib. Kumban Sool kuu yedmeniwa yekaadkeron kowe,

²⁵ amnoom keruune ye yoman weniibdanbed ye nen siti bot kuuk dem maa yaa wenenib kabed aombéd nenkamone bunangka kowiiwa kawonoon.

Sool Yerusalem Aom Wonoon

²⁶ Kwane, Sool kuu Yerusalem aom wenekore, kedmengkandeendan yaa dabokne yonendan-damoon kumban, ye kuu Yesumbéd kedmengkanen ye karub anamban ande meeniwen kowe ye yaa uniwen.

²⁷ Kumban Baanabasbed Sool nenwene apasodan yaa wengandekore, Sool yaa kiwaan wedya Yarimanbed angkadere wengane dakmoona wedmenoon ye weng kuu yi yaa daandene, Damaskus ari Yesu ye weng nemberengiib dakmimaan ye weng kwangkón yi yaa daandoon.

²⁸ Kwane kuyaambéd Sool kuu yi yoom doboroon. Kwane, Yerusalem aom dian

ari deweneboon kuu Yesu ye weng kuu nemberengiib dakmimaan.

²⁹ Kwane, Sool yoom Yuudan ambibkin yena yaa doriib kumbed araben menebiwen yoom kuu weng andangki weng dakmenabiiwa, ye yaa wengbere ayande kamiwen.

³⁰ Kwaniwa, Sool yangkodmia yenambed yikaadkerekoriwa, nenwene Saesaria yirimbed nen ye kambong Taasus yaa kowiiwa wonoon.

³¹ Kwane kuyaambed ari kuu, anam andiwen-dan korem Yudea ambibkin aomiib Galeli ambibkin aomiib Samaria ambibkin aomiib doriib kuu yewenubmo dohiriwen. Kwane, Kingkin Karadmombed awandene weng amuniib kube ongkandoona, Yariman yaamo une bumangki kiwaan yaambed dohiriwen kowe, yemoon kuu anam andenib yi yoom dabokniwen.

Pitambed Aeneas Ongmoon

³² Kwane, Pita kuu kambong kambong dewenebene kambong Lida nande Godbed karadmo kerundoondan kumaom doriib yaa owod wonoon.

³³ Kumaombed karub maa yaningko Aeneas kuu weeb kaning kaningiib id yidnoon kowe, angki yeman arimo angkeen. Kwane, Pitambed wene wedmenekore,

³⁴ ye yaa yedmenoon, "Aeneas. Yesu Keresumbed eb id kibireb ongmoka amun kerok. Yaro eb keta bedme kande." andoona, erebnarokban kumbed Aeneas yaro yeedoroon.

³⁵ Kwanoone, nimakarub korem Lida aomiib okad dabonmo Saron aomiib kuu ye wedmenekoriib, amonombenib Yariman yaa anam andiwen.

Tabita Bobneen Yirimbed Ika Dembeen

³⁶ Yopa taun aom kuu kedmengkandeen ye wonong yaningko Tabita (kuu Gurik yi wengbed Dookas andimaib, ye id kuu diiya). Yu kuu amunmo kamenu kamboknondan yaa awandi-maun.

³⁷ Pita kuu Lida yaa wonoon yaron kuu yu anikad kere bobnuune ok ambende kankawene ari ambib wadnari aom kowiwen.

³⁸ Yopa kuu ambabban Lida dia kowe, ked-mengkandeendan wengambiribka Pita kuu Lida aom doreen. Kwani kowe, karub ayoob yaa weng kowiwa, wene Pita yaa nangkanenib, “Kirod me-neewo wenem.” andiwen.

³⁹ Kwane, Pita kuu yi yoom wene Yopa nandi-we, Pita kuu nen yiriyiib ariyiib ambib wadnari ari nen kawiniwen. Kwane, iribdanbed ameng kamenabenib, Pita yaa ebkad Tabitambed wad doruun yaambed karangke bangkandeen kuu ko-rokbeniwen.

⁴⁰ Kwane, Pitambed nimakarub korem kuu yedmoona bunangka angkaniwe, ye kuu dang-bo yiri bumangkene kurikuri kerekore, wonong bob kuyaa amonombe yedmoon, “Tabita, yaro yeedere.” andoona, kwane yu indob nande kerek-nenu Pita yaa kerendomberenu yaro dibureen.

⁴¹ Kwane, Pitambed awine nenkoonoona yaro doburuune, anam andiwendaniib iribdaniib yaa baandoona miniiwa, yi yaa wad nenkondoon.

⁴² Kwane, yirin weng kee Yopa aom korem kuu daande yareen. Kwane, nimakarub yemoon mene Yariman yaa anam andiwen.

⁴³ Kwane, Pita kuu yemoon Yopa aom doboroon kuu dingkan kad danabimaan ye karub yaningko Saimon yoom doboriwen.

10

Godbed Koonelius Baandoon

¹ Romman maa yaningko Koonelius kuu Saesaria taun aom doreen. Ye kuu Romdan yi ana nangmidan 600iib andokbe wenore Itali Platun ande kowiwen kuyaom doreen. Kwane, ye kuu ana nangmidan 100iib yi korok.

² Ye yoom ye wonong yoom ye dana meed yoom ye ambiwoom doriibdan yoom kuu yi korem kuu God ye amob awine dorenib God yaa une bu-mangkimaib. Kwane, Yuudan yi kamboknondan yaa kuu yungkuruniyiibban dowakenmo yiribmaniiwa odiiwa bangkandene God yaa kurikuri kerembirimaan.

³ Aron maa aronkob angkara yaambed, God ye engyumbed ye yaa wane angkadere “Koonelius” ande baandoona, korobe wedmekore,

⁴ engyu yaa unimbed kaamonoon, “Yariman ee. Komarewa?” andoon.

Andoona, engyumbed inande yedmoon, “Eb kurikuriyiwa eb kamboknondan yaa yiribman munob bangkandiyiwa kuu Godbed wedmekore, kubebde inandoon kowe,

⁵ kibireb kee karub yedmebko wene Yopa taun aom Saimon yaningko maa kuu Pita yedmibko ika nenminime.

⁶ Ye kuu dingkan kad danabimaan ye karub yaningko Saimon yambiwoom karamok kebed dia doreen.” andoon.

⁷ Kwane, engyu ye yaa dakmeen kuu wonoon. Wonoona, Kooneliusbed ye deme karub ayoob yoom ye ana nangmi karub ye dabderem aom dore awani ye karub kerene kangkon God yaa meenimo doreen yoom baandoona miniwen.

⁸ Miniwa, ye yaa komo keroon kuu kwane yi yaa daandekore yedmendoona Yopa yaa winiwen.

Pita Wane Wedmoon
(Kw 11:5-14)

⁹ Kuye awari aronkob areb kuyaa kuu, yi wene taun dia dore winiwe, Pita kuu kawene ambib aminim dabonmo ari kurikuri kerande kawonoon.

¹⁰ Kwane, ye kuu mungiyiib keroon kumban animan kuu mogeed nekwaib. Kwane, ye kuu wane wedmoone,

¹¹ ambid nandoone kuyaombed dabuni yeman kenbas areb bendom kaningiib bingiwen kumbed okad yiri kankamuneen.

¹² Kwane kumaom kuu dingkan yemooniib yi yemooniib ayari on yemooniib doriib.

¹³ Kwane wedmoone wengmo baande yedmoon, “Pita, yeedere yaro mayen ane.” andoona,

¹⁴ Pitambed inande yedmoon, “Yariman, anainban! Amowamobbed anaib andoon ye animan arewa o animokban ye dingkan kuu mayen anindo.” andoon.

¹⁵ Andoona, wengmo ika baande yedmoon, “Godbed komo komo yaa yimin andoon kuu ebbed arewa andaab.” andoon.

¹⁶ Kee kwane kame ayoobmimiib keroona erebnarimban kumbed ambid ari ika kan kawonoon.

¹⁷ Pita kuu kwane wedmoon kuye id kuu meendobenaane, Kooneliusbed karub yedmoone yuk miniwen kuu Saimon ye ambib onme wedmekorib ye kuuk ambongko yaa yinmone doriib.

¹⁸ Kwane, baande kaamoniwen, “Saimon Pita andimaib kuu kemaom doreenoo?” andiwen.

¹⁹ Kwane, Pita kuu wane wedmoon kuyaa kwane meenme dibeene, Kingkin Karadmombed yedmenoon, “Saimon. Karub ayoobmimiib kuu eb ande onmiib kii.

²⁰ Kwane miniib kowe, eb yeedere wene yiri kawene wedmende. Eb kuu yi yoom wini kuu korondande kerebkarab kamaab, amborom kuu yi kuu nembed yedmaankob miniwen kowe.” andoon.

²¹ Andoona, Pita kawene wedmoonka karub kowe, yi yaa yedmoon, “Yiibbed karub kereknanmo meniib kuu ne kei. Yiib kuu komo dowad miniwen?” andoon.

²² Andoona, karub kumbed inande yedmiwen, “Nub kuu Romdan yi ana nangmi korok Koonelius yaambed menuub. Ye kuu yorokmoman, ye kuu God yaningko kankoonimaan ye karub. Ye yaa Yudan korembed karub amun andimaib. Kwane, engyu karadmombed kwane yedmoon kuu eb yaa wene yambiwoom nenmenibko ebbed weng komo daananeeb kuu wengambaraneen.” andiwen.

²³ Kwane, Pitambed karub kuu kubende ambiwoom be aomne angkodmendoon.

Pita Koonelius Yambiwoom Woonoon

Kwane kuye awari kuu, Pita yoom angkodmi yena yoom karub ayoobmim yoom winiwen.

²⁴ Kwane aron maa kumbed wene Saesaria aom aomniwen. Kwane, Koonelius kuu kibik mananiib ande meenoon kowe, yarianiib yangkodmi amuniib weng yuk keendoona mene yambiwoom nedbiwen.

²⁵ Kwaniiwa, Pita ambiwoom aomdarandamoona, Koonelius kuu mene wedmekore God ye karub kii ande meenene ye arinambo ari bumangke korok kan kibinoone,

²⁶ Pitambed nenkoone yedmoon, “Yeedere dembone, ne kangkon karubmo.” andoon.

²⁷ Kwane, dakmenmo aomdiriiwa, Pitambed wedmoonka nimakarub yemoon nedbiwen kowe,

²⁸ yi yaa yedmoon, “Yiib korem kuu yiiibkaadkeriwen, Yuudan yoom ambibkin yenadan yoom dabokni kuu amob, nub amob aom kui. Kumban Godbed ne yaa korokbe yedmoon kuu ‘Karub maa yaa kuu God yaa daboknindeban o Ye yaa winindeban dakmaab.’ andoon.

²⁹ Kwani kowe, ebbed weng yuk kowe baandeewa no manaan, ne kerebkarab kame yiminban andindo. Kumban komo dowad yuk keewewen?” andoon.

³⁰ Andoona, Kooneliusbed yedmoon, “Aronkob angkara yaambad aron kaningiib dowan kereen anuk kuu, nambiwoom kurikuri kamiina karub maa ebkad kawanmo nambiriyiib inwaroon kumbed kudmeniibban dangkoro doboroon.

³¹ Kwane, yedmewoon, ‘Koonelius, eb kurikuriyiib kamboknondan yaa dowakenmo yiribman munob kondiyiib kuu Godbed wengambere wedmoon.

³² Kowe, Yopa aom Saimon yaningko maa Pita kuu yuk kowe. Ye kuu Saimon dingkan kad dan-

abimaan ye karub yambiwoom doreen, karamok kebed dia.' andoonkob,

³³ erebnarimban weng yuk kowaankob, me-
neeb kowe amun kereeb kii. Kowe, nub korem
kee nedbuwen kuu God ye kerebiri ari munuwen
kowe, Yarimanbed eb yaa komo weng kabdoon
kuu yedmendebko nub kuu wengamberem.” an-
doon.

³⁴ Kwane Pitambed yedmoon, “Kibireb nekaad-
keraan kuu anam, God kuu ambibkin mimodan
yaamo dowaken kerunde amun amun kamimok-
ban,

³⁵ kumban ambibkin korem aom kane kanem-
bed Yariman ye weng wengamberenib yikareb
kankubune God ye dabderem aom doberenib
amun amun kamaniib kuu kube bindaneene God
ye nimaya karuwa keraniib.

³⁶ “Israeldan yaa God Ye Weng kowoon kuu yiiib
yiiibkaadkeriwen. Weng kukuu korem yi Yari-
man Yesu Keresu yaningko yaambed yewenub ye
weng amun kondoon.

³⁷ Yoon Baptaismanbed baptais kerime ye weng
kuu dakmoon yaron ari kuu Galeli angkambed
wene Yudea aom kuu komo keroon kuu yiiib yi-
ibkaadkeriwen kui.

³⁸ Kukuu Yesu Nasaretman kuu Godbed kine
ye aromkono konoona, Kingkin Karadmombed
ibnenoona, wene amun amun kamimaane
Setenbed kebendoondan korem ongmenaboona,
amborom kuu Godiib awanenoona kowe.

³⁹ Yesumbed Yerusalem aomiib Yuudan yi am-
bibkin aomiib komo kamoona kuu nubka nub in-
dowiib wedmuwen kui. Yimbed ye ayenib at ming
ari bakumbed dare maniwen bobnoon,

⁴⁰ kumban aron ayoobmim ari kuu Godbed Yesu bobnoon yirimbed nenkoonoona demboona, Godbed korokbendoona wedmenuwen kui.

⁴¹ Ye bobne yeedoroon kuu nimakarub korembed wedmenindo, nub Godbed kurin kinoondan kumbed nub indobbed wedmenuwen. Ye bobne yeedoroon ye yoman kuu nuwiib doberenub anenwanub kamuwen, kui.

⁴² “Kwane, Yesumbed nub yaa yedme kowoon kuu, ‘Wene ne weng amun dakmenib, “Ye kuu Godbed kine kowoona, dukniweniib wad doriiwiib kuu yembedmo wengyundandaneen.” ande dakmime.’ andoon.

⁴³ Kwane, profesidan korem kurin dohiriwen kumbed weng kee dakmiwen kuu ye yaa anam andaniib kuu yiib ambarakmenabi yaa kuu yembed are nonondandundaneen.” andoon.

⁴⁴ Kee kwane Pitambéd dakmeena, nimakarub korem wengaib yaa kuu Kingkin Karadmo yi yaa monoone,

⁴⁵⁻⁴⁶ weng maa maa weng yikaadbanbed dakmenib God yaningko kankoonenib kamiib. Kowe, Yuudan Yesu yaa anam andiwen kumbed Pita yoom miniwen kuu wedmekoriwa binangkiwen, amborom kuu Yuudanban yaayiib Godbed Kingkin Karadmo munob kondoonoone ibnendoon kowe.

Kwane Pitambéd yedmoon,

⁴⁷ “Kingkin Karadmo kee nub kanduwen areb kuu yi kwangkon kandiwen kowe, okbed baptais kerundi kuu karub kanembed ma kebendaneen?” andoon.

⁴⁸ Kwani kowe, Yesu Keresu yaningko yaambéd baptais kerundime ande Pitambéd weng kon-

doone kwaniwen. Kwane, Pita kuu kaamoneni-
iwa aron yena yi yoom doboroon.

11

Pitambed Komo Kamoon Kuu Daandoon

¹ Kwane, Yuudanban kangkon God ye weng wengambere anam andiwen kuye weng kuu apa-
sodan yoom anam andidan yena yoom Yudea
korem aom doriib kuu wengambiriwen.

² Kowe, Pita kuu ika Yerusalem ari yaro
wonoona, Yuudan anam andiwen yenambed
ye yaa wengberenib

³ yedmiwen, “Eb kuu wenene karub kad wad-
mindo yambiwoom wene yi yoom animan ane
doberewen kii.” andiwen.

⁴ Kwane, Pitambed korem komo keroon ye
weng id kuu yi yaa korobe kedmengkande yed-
moon,

⁵ “Ne kuu Yopa taun aom kurikuri kamoni
wane wedmaane, kenbas areb darewoob ben-
dom kaningiib bingiwen kumbed ambid aombed
kankamene neyiib yaa muneen.

⁶ Kwane, aom wedmaan kuu dingkan
amongkowiib dingkan kiiwiib yiyiib ayari oniib
kuu kwane wedmaan.

⁷ Kwane, wengambaraane wengmo baandoon,
‘Pita! Eb dembe, dingkan kuu mayen ane.’ an-
doon.

⁸ Andoona, nembed inande yedmaan, ‘Yariman,
anainban! Amowamobbed anaib andoon ye an-
iman arewa o animokban ye dingkan kuu ne
mongkodkono ma awunindo.’ andaan.

⁹ Kwane, angkon wengmo baande yedmoon, ‘Godbed komo komo yaa yimin andoon kuu ebbed arewa andaab.’ andoon.

¹⁰ Kuu kwane kame ayoobmimiib kere ika kan ambid ari daanoon.

¹¹ “Kwane kuyaambed, karub ayoobmimiib Saesaria yaambed ne yaa yuk meniib kuu mene nembed ambib doriin kuyaa yinmone doriib.

¹² Kwane, Kingkin Karadmombed yedmewoon, ‘Eb kuu kerebkarab kamaab, yi yoom wene.’ andoon kowe, kwane angkodmi benmeyiib yi yoom wunuwen. Kwane wene Koonelius yambiwoom aomnuwen.

¹³ Aomnuuwe, yembed nub yaa daandoon kuu uniya engyu kuu yambiwoom angkadere ye yaa yedmenoon, ‘Yopa angka yuk kowebko Saimon yaningko maa Pita ande nenminime.

¹⁴ Kwane, yembed weng kuu kanmananeen kuu eb yoom eb ambiwoom doriibdan korem yoom kuu wengambere anam andaniib kuu Godbed yiib bobni yaa kuu burudande bindaneen.’ andoon kowe Kooneliusbed daawoon.

¹⁵ “Kwane, ne andowe dakmaana, andowoon yiri nub yaa Kingkin Karadmo monoon kwane yi yaa kwangkon monoon.

¹⁶ Kwanoona, nembed ika meenaan Yarimanbed yedmoon kuu, ‘Yoonbed kuu okiib baptais kerundimaan, kumban yiib kuu Godbed Kingkin Karadmoyiib baptais kerundaneen.’ andoon.

¹⁷ Kwane, yi kuu Yariman Yesu Keresu yaa anam andiwe, Godbed yi yaa Kingkin Karadmoyiib kondoon kuu ibmo nub yaa kondoon areb kowe,

God yaa kwamaab ande yedmaniin dee? Dowan!” andoon.

¹⁸ Kwane, Yuudan anam andiwen kuu weng kee wengamberekorib, yi bokwangki korondenib kwane God yaa kubekoriwa yedmiwen, “Kwane kowe, amonombe wadkeri aron korem korem kandi ye kiwaan Godbed ongmoon kuu Yuudanban kwangk'on yiman ande kowoon kii.” andiwen.

Anam Andiwendan Antiok Aom

¹⁹ Stiwin ayiwe anam andiwendan kuyaamb'ed kirokmone buyokbayok keriwendan kuu wene ambibkin Fonisia kere dudbi darewoob Saipurus kere Antiok taun aom kere kuu Yuudan yaamo Yesu ye weng amun dakmiwen.

²⁰ Kumban Saipurusdan yena yoom Sairindan yena yoom anam andiwen kumb'ed Antiok aom wene Yuudanban yaa Yariman Yesu ye weng amun dakmenabiwen.

²¹ Yi kuu Godbed yaromkonoyiib kondoon kowe, nimakarub miin yemoon mene wengamberekorib, amonombe Yariman yaa anam andiwen.

²² Yirin weng kee wene Yerusalem aomb'ed anam andiwendan yi kerendem aom aomnoona wengamberekorib, Baanabas nen Antiok yaa kowiiwa wonoon.

²³⁻²⁴ Baanabas kuu karub amun, ye kuu God ye Kingkin Karadmo ibenooniib anam andi darewoowiib, kui. Kowe, wene Antiok nandekore, wedmoon kuu anam, nimakarub kibireb anam andiwen yaa kuu Godbed amun kerundoon kowe, kubiyiibbed yi yaa andemendoon kuu niindem

aom kangdommo kere God yaamo meenimo do-birime kwane ande dakmoon. Kwane, weng amuniib dakmenaboone, nimakarub yemoon bin Yariman ye kiwaan yiri benmonoon.

²⁵ Kwane, Baanabas kuu Taasus yaa Sool ande onmen wonoon.

²⁶ Kwane, wedmenekore, Antiok yaa nenmonoon. Kwane, weeb mimo kuu Baanabas yoom Sool yoom kuu anam andidan yemooniib nedbe kedmengkandimaib. Kwane kuye aron Antiok yaambed, Yesu ye kedmengkandeendan yaa kuu kuristen* ande dakmimaib.

²⁷ Kuye aron kuyaambed, profesidan yena Yerusalem arimbed Antiok yaa miniwen.

²⁸ Yi aom kuu karub maa yaningko kuu Agabus kuu Kingkin Karadmombed yedmenoona dakmoon, “Romdanbed ooniwen ye ambibkin korem aom kuu am manaanban kerene animaniibban mungimo dobaraniib.” ande dakmoon. (Kee anam ku kwanoon kuyaron kuu Klaudiusbed Saesaa keroon yaron.)

²⁹ Kwane, anam andiwendan keyaa doriib kumbed wengamberekorib, anam andiwendan Yudea aom doriib awandi ye dowad, yi yaa komo yimin aingkiwen kwane nongkobiwen.

³⁰ Kwane, Baanabas yoom Sool yoom yaa od kondiwa yimbed wene anam andidan yi korok korok Yudea aom doriib yaa kondiwen.

12

Pita Wii Aom Engyumbed Nen Angkanoon

* **11:26:** Kuristen ye weng id kuu Keresu ye yoman winiwendan.

¹ Keye aron yaa kuu King Erodbed yedmoone ye demedanbed wene anam andiwendan yena awingke benminiwen, amborom kuu yenbande durud yewed kondi ye inameniib meenoon kowe.

² Yembed yedmoona Yoon ye ayi Yems kuu kere-wangbed aye kowiwen.

³ Kee kwanoona, Yuudan yi korok korok kuu amun kerewen kii ande kubiwen. Kubiwe wedmekore, flawa kabayingkindo ye orok ye aron ediib kumaom kumbed, Pita kwangkong awinenekore, ayande buronoon.

⁴ Kwane, Pita kuu awinene wii wadnari embeng aom kaanoon. Erodbed ana nangmidan 16iib bene kaningiib wenore nekwe kamoon, aronkiyiib amkiyiib Pita ooni ye dowad kui. Erod ye dowaken kuu Pita kuu Yuudan yi Burudandoon orok dowan kerod, nenmene nimakarub yemoon kidangkambed wengyundaniin ande meenoon.

⁵ Kowe, Pita kuu kwane wii aom doboroon, kumban anam andiwendan korem kuu kwane ye dowad God yaa kangdommo kurikuri keriwen.

⁶ Awari kuu Erodbed Pita nenmene wengyundananeenyoye kuye amki kuu Pita kuu ana nangmidan ayoobbed ye ooniwen yi angkara angkara kere yi dingki yaambbed sein ayoobbed ye dingki yaa yenbenekoriwe unuk angkoon. Kwane, ana nangmidan ayoob yena kuu ambongko yaa ooniwen.

⁷ Kwane, kudmeniibban kumbed engyu maa angkadoroone, wadnari aom kuu nambiri yuroon. Kwane, Pita yaa awinene kaakmene yedmoon, “Kirod yeedere.” andoona, yeedoroona

Pita ye dingki emkong yaa yenbeniwen ye sein kuu kwane doomboroon.

⁸ Kwane, engyumbed ye yaa yedmoon, “Eb kobaiknong yuwe, eb yonkad deebe.” andoona, kwane Pita yaro deeboon. Deeboona, engyumbed yedmoon, “Yuruk ebkad deebe, ne yoman mene.” andoon.

⁹ Andoona, Pita kuu engyu ye yoman doroona wii wadnari aombed yaro angkaniwen. Kwane, Pitambéd meenoon kuu wane angkanaan manok ande meenoon kowe, engyumbed komo kameen kuu wurukban ande meenoon.

¹⁰ Kwane, wene ana nangmidan nedbe oone doriib ma burudande ma burudande kamekorib, kwane wene wii kuuk yeeng ambongko yaa dori-iwe, kwane ambongko kuu yekarebmo nandoona wii bunangka winiwen. Kwane, wii domonde kiwaan maa ari wenenib kuyaambéd engyu kuu Pita domone wonoon.

¹¹ Domone wonoone, Pitambéd wedmekore yeka yedmoon, “O anam kuu Yarimanbed yedmoonkob ye engyumbed mene ne nenyedoroon. Kwanoon kuu Erod yoom Yuudan yi korok korok yoom yi meeni kwananuub kiyoo ande meeniwen kuye dowad kawoon meene yedmewe nenyedoroon.” andoon.

¹² Ye yaa komo keroon kuu kaadkerekore, Yoon Maak ye awaan Meri yu ambiwoom wonoon. Kuyaom kuu nimakarub yemoon mene nedbenib kurikuri kamiib.

¹³ Kowe, Pita mene ambib kuuk ambongko yaa wowoone, deme wonong koyu yaningko Rodambéd mene

¹⁴ wengamburuunka, Pita ye weng yuud. Kowe, yu kuu kubi darewoob kereen kumban ambongko kuu nandindo, ika kabaanmo wene nimakarub nedbiwen yaa yedmeen, “Pita kuu ambongko yaa doreen kii!” anduunka,

¹⁵ yimbed yedmiwen, “Kub kuu warudki kii!” andiwen. Kumban yumbed “Anam Pita ye weng wengambaran!” ande ika ika kameen kowe, yedmiwen, “Kuu ye ooni ye engyu.” andiwen.

¹⁶ Kwamiib kumbed Pita kuu kwane ambongko yaa dobere wangkaan kowe, yi wene ambongko nande wedmibka, anam Pita kowe, yi binangkiwen.

¹⁷ Kwaniiwe, Pitambed yi yaa dingki wumon-denekore, ye yaa komo keroon Yarimanbed wii aom nenyedoroon kuu dakmekore yedmoon, “Yems yoom angkodmi yena yoom kuu kwangkon yedmendime.” andekore, Pita kuu yumbon kimyen yaa wonoon.

¹⁸ Kwane amkimo keroona, ana nangmidanbed yikamo kumaom Pita yaa komo keroon ande yirinde baandeyiib kamiwen.

¹⁹ Kwane, Erodbed yedmoona yenambed Pita kuu ongme onmibka, wedmenokban keriwon. Kwane, Erodbed Pita ooniwendan yaa kaamon-doone inandindeban keriwon kowe, Erodbed yedmoone yi kuu yiiwe dukniwen.

Erod Agripa Bobnoon

Kwanekore, Erod kuu Yudea ambibkin domonde Saesaria taun yiri wenekore, aron yena doboroon.

²⁰ Kuyaron kuu Erod kuu Taiya tauniib Saidon tauniib yi nimakarub yaa norin darewoob keen-demboroon.

Kwane meene doboroon kumban, yi kuu king Erod yaambéd angkumone dore yi animan kuu bimaib kowe, yi korem mene nedbe meeni mimo kerekorib, wene Erod ye yiribman korem oonoon ye karub yaningko Blastus yaa winiwen. Wenenib kaamoniwe, “Wengbiri korondubko nub awandaneeb dee?” dakmibko, “Ee, yiib awanda.” andoon. Andoona, kingiib yaa kuu Blastus yoom wenenib yewenubmo doberem ande kamiwen.

²¹ Aron kuu dakmande kiniwen ari kuu, Erod kuu ye king ebkad inwarekore, king ye oone dibiri yeman ari diberene, nimakarub kuu mene nedbiwen yaa weng konde dakmoon.

²² Kwane, nimakarub kuu derebiwen kumbed yirinde baande yedmiwen, “Kee god ye weng kii, kuu karub ye wengbanii!” ande kamiwen.

²³ Kwane, erebnarimban kumbed, Yariman ye engyu maambéd ayoona komboroona ye id kuu eekbadbed aniiwe bobnoon, amborom kuu Erod kuu God yaningko ma kankoonindo kowe.

²⁴ God ye weng kuu derendare darewoob kere wonoon.

²⁵ Kwane, Baanabas yoom Sool yoom kuu Yerusalem aom God ye deme dowan kerekorib, Yoon Maak nendenib ika Antiok aom winiwen.

13

Baanabas Yoom Sool Yoom Kingke Ben Nongko-biiwe Winiwen

¹ Anam andiwendan Antiok aom doriib kuu profesidaniib kedmengkandidaniib kui. Yi

aombed kuu Baanabas yoom Saimon yaningko maa Kadbinmo yoom Lusius Sairinman yoom Manaen (Erod Antipasiib ibmo kainiwenman) yoom Sool yoom kui.

² Kwane, yi kuu animan korondekoriwa, kurikurimo kamiwa, Kingkin Karadmombed yi yaa yedmoon, “Baanabas yoom Sool yoom kuu ne deme awini dowad kingkime.” andoon.

³ Kwanandoona, yi ika animan koronde kurikuri kamekorib, Baanabas yoom Sool yoom ari kuu yi dingki nongkobekoriwa kurikuri kerunde be nongkobiwe winiwen.

Dudbi Saipurus Yaa Winiwen

⁴ Kwane, yi ayoob kuu Kingkin Karadmombed ben nongkoboona karamok anuk yiri wene Selusia taun nandekorib, parai motodbed Saipurus dudbi yaa yaniwen.

⁵ Kwane wene Salamis taun aom aomne wene Yuudan yi kurikuri ambib maa maa kuyaom God ye weng dakmenmo yariwen. Yoon Maak, ye kwangkon ye yoom winiwen, yi deme yaa awandimaan.

⁶ Kwane, dudbi kumundin kuyaom kuu yarekoriwa, Pafos taun aom aomdiriwen.

Kwane kuyaa kuu Yuu ye karub yowangkimiwa dudi god yi weng wengambere dakmiyiwa awinoonman yaningko Baa-Yesu wedmeniwen.

⁷ Ye kuu dudbidan yi korok Seegius Paulus yeyiib doreen. Kwane, korok kuu inamen indengandengman kowe, Baanabas yoom Sool yoom yaa minime ye weng yuk keendoon, amborom kuu God ye weng wengambaranded kowe.

⁸ Miniwe, dakme doriwe yowangkimman (Gurik wengbed yaningko kuu Elaimas) kumbed, yi ayoob yaa bon kerundekore korok yaa God ye weng wunekarem ande kamoon.

⁹ Kwane, Sool yaningko maa Pool kumbed Kingkin Karadmombed ibnenoonkob, Elaimas yaamo keronomberene yedmoon,

¹⁰ “Eb kuu Seten ye mingki kere, inamen yorokmo korem ye bonman kii! Kwane, eb kuu dudanabi mimim koremiib birandi mimim koremiib ye karub. Eb kuu God ye anam andi ye kiwaan kuu monmarandamimaab kuu deerewandaneewoo?”

¹¹ Kowe, kibirebya kee, Yariman ye aromkonombed eb kuu indob tutnaneena aron yenayiib awingyab ye nambiri kuu wedmaabban.” andoon.

Kwane, erebnariyiibban wiiwiibbed kande kebenuune kumun keroone awerendobene karubbed ma nen kinban wonok ande onmoon.

¹² Kwane, korok kuu wedmekore, binangke Yariman ye kedmengkandi weng yaa anam andoon.

Antiok Taun Pisidia Aom Winiwen

¹³ Pool yoom ye yoom winiwendan yoom kwane Pafos domonde parai motodbed wene Peega taun Pamfilia aom winiwen. Kwane, kuyaambed Yoon Maak kuu yi domonde Yerusalem aom ika wonoon.

¹⁴ Kwane, yi kuu Peega domonde Antiok taun Pisidia aom winiwen. Kwane, Sabat aron ari kuu Yuudan yi kurikuri ambiwoom aomne wene dibiriwe,

¹⁵ kwane Moses ye amowiib Yuu profesidan yi wengiib God Ye Weng aombed kimingkiwen.

Kwane kurikuri ooniwendanbed yedmiwen, yi yaa, “Angkodmia, yuib kuu ma ongekandi amun ye wengiyib keroka, dakmime.” andiwen.

¹⁶ Kwane, Pool yaro dorene dingki kankoone yedmoon, “Israeldaniwa ambibkin yenan God yaa une bumangkimaiwiiwa, ne weng yaa wengambirime.

¹⁷ Kurin kurin kuu Israeldan yi Godbed nub awoya yiri kuu kingkekore, Idyip aom dobirinwen kuu yembed amun kerundoona muubniwen. Muubniwe, Godbed yaromkono darewoobed Idyip aombed bin yaro monoon.

¹⁸ Kwane, weeb 40yui amboon aom dewenebiwen kuu wabkad kerinwen kumban, amun amunmo kamenaboon, yi yaa.

¹⁹ Kwane, ambibkin ediib kuu yembed yeene monmarekore, ye karuwa nimaya yaa okad bangkandoone yi okad kereen.

²⁰ Kukwane wonoon ye weeb kuu weeb 450yui.

“Kuye yoman kuu Godbed wengyundandi wengambiridan kingkoona, yimbed Yuudan oonendimaib. Oonendimaib kwane yimin ari kuu profesiman Samuel kuu doboroon.

²¹ Kwane, kuye aron yaambad Yuudanbed kingiyib kerok andiib kowe, Godbed Kis ye mingki Sool kuu amyenimbon Benjamin yaambad kondoon, weeb 40yui yembed korok kere oonoon.

²² Kumban Godbed Sool kuu dankarekore, Dewid kondoon, yembed king keroon.

“Kwane, Godbed Dewid ye dowad dakmoon, ‘Yesi ye mingki Dewid kuu wedmaan kuu nembed dowaken ye karub keroon, amborom kuu ye kuu

nembed komo komo kame ande yedmimain kuu kwanimaan kowe.' andoon.

²³ God ye weng kunduk yedmoon kwane Dewid ye awoya ari yaambed, Bobni Yaa Burudande Bindi Ye Karub Yesu kuu Godbed Israeldan yaa kondoon.

²⁴ "Yesu ye deme andowindo yaron kuu Yoon Baptaismanbed Israeldan yaa yi ambarakmi yaa, 'Deerewande korondime, mene baptais kerime.' ande dakmoon.

²⁵ Kwane, Yoon kuu God ye weng dakmi dowan kere weneen yaambed yedmoon, 'Yiibbed meeniib kuu ne kuu kane? Yiibbed meenme meedmiib ye karub kuu nemban oo! Ye kuu ne yoman mananeen kui. Nembed ye yonkad nong dudmungki deme kuu yiminban, amborom kuu yaningko kuu ambab ari kowe.' andoon.

²⁶ "Angkodmia, Abraham yawo awo aridan kui! Ambibkin yenadan God yaa une bumangkimaib kui! Godbed nimakarub baneen ye weng kuu nub yaa monoon kii.

²⁷ Yerusalem daniwa yi korok korokiiwa kuu Sabat korem ari God Ye Weng kimingkenib dakmembirimaib kumban, Godbed Kinoona Monoonman Yesu kuu wedmene yikaadkerindo kerekorib, wunekariwen. Wunekariwen kowe, ye yaa komo keraneen God Ye Weng kumaom unyemanbed wongkoon kuu anam id keroon.

²⁸ Ye kuu ma ambarakmindo kumban, Paillet yaa nenkone ye kuu aye kowi yeman andiwe aye kowoon.

²⁹ Komo God Ye Wengbed komo dakmoon kuu ye yaa kwane kame dowan kerekoriwa, at ming ari kuu biande mangkiwen.

³⁰ “Kwane bobnoon kumban Godbed nenkoone wadkeri konoona demboon.

³¹ Kwane, ye yoom anuk kuu Galelimbed wene Yerusalem ari yarebiwendan yaa kuu yembed aron yemoon kuu angkadaraana wedmenimo kamiwen. Kwane, yimbed anam yi kerebiri indowiib wedmeniwen kowe, ye weng kanwene dakmimaib, nub weng mimodan yaa.

³² “Nub kuu Godbed nub awoya anuk yaa weng kunduk kondoon kuye weng kibireb kee dakmuub.

³³ Nub kuu yi awoya ari kowe, weng kunduk kee kondoon kuu Yesu nenkoonoona ika demboon kumbed nub dowad anam id keroon. Kwane, Yook ayoob aombed yedmoon kuu,

‘Eb kuu ne Dana,
kibikee eb Ambe keraan kii.’ kwane
wongkoon kui.

³⁴ “Ye kuu bobnoon yirimbed Godbed nenkoonoon kowe ma deendaanban. Kukuu ye weng kuu God Ye Weng aombed yembed dakmoon,

‘Dewid yaa karadmo ye weng kunduk anam
nongkobaan
kwane kabdaniin.’ kwane wongkoon kui.

³⁵ Angkon Dewidbed kwananeen ande yedmoon, God yaa,

‘Eb kuu eb Karadkonoman korondaawa,
bobkonombon dem aom deendaanban.’
kwane wongkoon kui.

³⁶ Kedi, Dewid kuu God ye deme awine dowan kerekore, ye bobnoon kuu kanwene ye awoyayiib mangkiwen yaa kanwene mangkiwen kowe, ye id kuu deendoon.

37 Kumban Godbed Yesu bobnoon yirimbed nenkoonoon kuu ma deendindo.

38 “Angkodmia! Kwani kowe, ne dowaken kuu yiyb yiybkaadkerime. Yesu yaambbed ambarakmi yaa kuu are nonondandaneen kuye weng kee dakmuub kei.

39 Kowe, Moses ye amobbed ambarakmi yaambbed yiyb ben obon kerundindeban, kumban yiyb kuu Yesu yaa anam andaniib kuu yembed ambarakmi yaambbed ben obon kerundaneen.

40 Ongme meenime! Profesidanbed weng kee daandiwen kuu yiyb yaa anam id keraib!

41 ‘Damangkanidan! Yiyb wedmibka meenime kumban duknime, amborom kuu yiyb doriib yaron yaa kuu kami mamaa ongmaniin, kumban anam andaibban kowe. Kuye weng kuu karub maambbed yiyb yaa yedmendaneen kwangkong anam andaibban keraniib.’ kwane wongkoon kui.” andoon.

42 Kwane, Pool yoom Baanabas yoom kurikuri ambiwoom yere wanandamiwe yedmiwen, “Sabat maa ari kuu mene weng kee ika daandime.” andiwen.

43 Kwane, kurikuri dowan kere, nimakarub yemoon Yuudaniib Yuu keriwendaniib kuu Pool yoom Baanabas yoom yaa winiwa, ongkande daandiwen, “God ye mimyob dowaken kabamoon kondoon aombbed kwane dobirime.” andiwen.

Poolbed Yuudanban Yaa Weng Amun Kanwonoon

44 Kwane, Sabat aron maa kuu taundan kumundin areb kuu kwane menebe wengamborok miniwen.

45 Kwane, nimakarub ku nedbiwen kuu yemoon kowe, Yuudanbed dowakeniibban kerenib wungkandi darewoob kerekorib, Poolbed ongki weng ku dakmeen yaa noriniib wengberenib amkidbiwen.

46 Kwane, Pool yoom Baanabas yoom arud-konomo inandunde yedmiwen, “Kiwaan amun kuu God ye weng yiib yaadin dakmuwen kui. Kumban yiib kuu wedmendandenib kwane wadkeri aron korem korem kuu korondiwen kowe, Yuudanban yaa wenuub.

47 Yarimanbed nub yaa kwanime ande yedmendoon kuu,

‘Yuudanban yi dowad,

eb ongmaanka nambiri kerewen.

Kwanaan kuu eb yaambed okad yimin yimindan yaa kuu

bobni yaa kuu burudande bindaniin.’ kwane wongkoon kui.” andoon.

48 Kwane, Yuudanban kuu kwane wengamberekoriwa, kubenib Yariman ye weng kankooniwen. Kwane kane kane Godbed wadkeri aron korem korem kandi ye dowad kinoon kuu anam andiwen.

49 Kwane, God ye weng kuu ambibkin kemaom kuu derendaroon.

50 Kumban Yuudanbed wene God yaa kurikuri kerimaib ye nima aningkoyiwiib taun aom doriib ye karub aningkoyiwiib yaa kwane daandiwen, “Pool yoom Baanabas yoom kuu arewadan kowe, yi yaa manmo kerem.” ande kamiwe, kwane

kamekorib, taun kuyaom kuu ben angka kirari-
iwa winiwen.

⁵¹ Kwaniiwa, taundan yi inamen arewa wedmi
yeman kuu yi indob ari Pool yoom Baanabas
yoombed yi yon dabderem yiri ingkud wangkiiwa
kiroboona, kwane taun maa Ikonium aom wini-
wen.

⁵² Kwane, anam andiwendan taun aom doriib
kuu kubi dowakeniib dobaraiwe Kingkin Karad-
mombed yi yaa ibnendimaan.

14

Ikonium Aom Winiwen

¹ Kwane, Ikonium yaa kwangkon Pool yoom
Baanabas yoom kuu yi koobdande Yuudan
yi kurikuri ambiwoom winiwen. Wenekorib,
kuyaombed weng manimanandeb karadkonomo
dakmiiwa, Yuudaniib Yuudanbaniib nimakarub
yemoonbed mene anam andiwen.

² Kumban Yuudan kane kane anam andindo-
dan kumbed Yuudanban yena kuu ben yi inamen
arewa yaa yondiiwe, Pool awene yaa dowakeniib-
ban keriwene.

³ Kwane, Pool yoom Baanabas yoom kumbed
aron doboob doberenib Yariman ye mimyob
dowaken kabamoon konoon ye weng kuu arud-
konoyiibbed dakmenabiwen. Kwane, Yariman
yaromkono yi yaa kondoone, dud korokbiyiib
yeka maaaa ye wedme binangki yemaniib ong-
menabiwen. Kwamune keroon kuu ye weng kuu
anam anam korokbi yeman.

⁴ Kumban nimakarub korem siti kumaom kuu
andokbiwen, yena kuu Yuudan ye kerekmen

angka winiwe, yena kuu apasodan yi kerekmen angka keriiwe kamiwen.

⁵ Kwane, Yuudanban yenayiib Yuudan yenayiib yi korok korok yoom kumbed apasodan kuu arewa kamende botbed yenbandande kamiwen.

⁶ Kumban yikaadkerekoriwa, kirokmone wene Laikoniadan yi siti Laistara yoom Deebe yoom bidambib aom winiwen.

⁷ Kwane kuyaa kuu God ye weng amun kuu dakmenabiwen.

Laistara Yoom Deebe Yoom Aom Winiwen

⁸ Laistara aom kuu karub maa wooneen yaron yaambéd yon yidnoon kowe, ma dodkanmo yarimokban.

⁹ Ye kuu Poolbed ku dakmeen kuyaamo wengaan.

Kwane, Poolbed wedmenoonka, ye anam andi yaambéd Godbed ye ongmaneen kuu yimin kowe,

¹⁰ baande yedmoon, “Eb dembe yaro dore!” andoon. Kwanandoona, kuyaambéd karub kuu korongbere yaro dodkanmo yaron.

¹¹ Kwane, nimakarub yemoon kuu Poolbed kwanoon kuu wedmekoriwa, yi weng Laikonia wengbed baande dakmiwen, “God yena kuu karub nub areb kerenib, nuwiib yaa ke meniib kei!” andiwen.

¹² Kwane, yimbed Baanabas ye aningko kuu Gurikdan yi god yi korok Seus andiib, Pool ye aningko kuu Gurikdan yi god maa Heemes andiwen, amborom kuu ye kuu dakmi ye korok kowe.

¹³ Kwane, Seus ye kurikuri boyambib darewoob taun bunangka angkeen ye kurikuri korokbed buromakau ambiyib at wuung nong wuungiib

kuu taun kuuk ambongko yaa be monoon, amborom kuu ye yoom kadaareb yoom yi dowaken kuu nengke baeb amun kondekorib Pool yoom Baanabas yoom yaa kurikuri kamandamiib kowe.

¹⁴ Kumban apasodan ayoob Pool yoom Baanabas yoom kuu weng kee wengamberekoriwa, miin kubiyiibban kere yi ebkad biringkenenib kirodmo wene nimakarub kuu nedbiwen kidangka awune komkiwen,

¹⁵ “Yiib komande kwane kamiib? Nub kangkon karub, yiib areb nub mimo kei! Nub kuu God ye weng amun kanmenuub kii! Kee kwane dakmubko yiib minikmanak arewa yaa kuu korondekorib, Wad Doreen ye God yaa amonombime. Yembed ambidiib okadiib karamokiib kumkam koremiib kuu ongenaboon kui.

¹⁶ Kurin anuk kuu nimakarub korem kuu Godbed domondoona yika yi kiwaan onme dohiriwen.

¹⁷ Kumban ye kuu miin korem domondoona yiibka dohirindo. Yembed yiib yaa amun kerundene mongkobon animaniib amiib kondimaan. Kwane, animan yemoonbed kondene kwane yiib niindem aom kubiyiib kondimaan. Kuu God doreen yiib akmi yeman kui.” andiwen.

¹⁸ Weng kee kwamune dakmiwen kumban, kadaareb yi dowaken darewoob kuu dingkan nengke baeb amun kondeniib kurikuri kamandamiibe, yedme yedme kamiibkob korondiwen.

¹⁹ Kwane, kuyaambed Yuudan yena Antiok yaayiib Ikonium yaayiib miniwen kumbed kadaareb kuu ben yi kerekmen yaa yondekorib, Pool kuu botbed barambere ayiwen. Kwane,

yimbed meeniib kuu bobnoon ande awine irinde kanwene taun bunangka korariwen.

²⁰ Kumban anam andiwendanbed menekoriwa nedbe kanawane duruniwa, ye ika yaro dore taun aom wonoon. Kuye awarimbed Pool yoom Baanabas yoom Deebe yaa winiwen.

Ika Antiok Taun Siria Aom Winiwen

²¹ Deebe taun kuyaom kuu yimbed weng amun dakmiiwa nimakarub yemoon menenib anam andenib yi yaa dabokniwen. Kwane, yi kuyaambed domonde wene Laistara dore Ikonium dore Antiok yaa ika winiwen.

²² Ika winiwen ye dowad kuu anam andiwendan taun keyaom doriib yaa ambobandenib anam andi kuu kwane awine dobirime ande ongkandiwen, “Yobdood yemoon kuu burudandekoruwed, Godbed korok kere oonimbon aom kuu aomnanuub.” andiwen.

²³ Kwane, anam andiwendan ku nedbiwen korem kumaom kuu Pool yoom Baanabas yoombed karub mimim biiwe, yi ooni korok korok keriwene. Kwane, animan koronde kamenib kurikuri kamenib anam andiwendan kuyi Yariman ye dingki ari nongkobiwen.

²⁴ Kwane, yi kuu kuyaa domonde Pisidia ambibkin yaadin wene kumbed dore Pamfilia ambibkin aom winiwen.

²⁵ Kwane, yi kuu Peega taun aom weng amun dakmekoriwa kumbed Atalia taun yiri winiwen.

²⁶ Atalia yaambed parai motodbed ika Antiok yaa yaniwen. Kuyaa kumbed anuk kuu yenambed Godbed oonok ande kurikuri kamiwendan yaa ika miniwen. God ye mimyob

dowaken kabamoon kondoon yaambed God ye deme awine winiwen, kumbed kwane ika miniwen kuu yi deme down keriwen kowe.

²⁷ Kuu mene nandiwen yaron ari kuu anam andiwendan yaa baandiiwe nedbiiwe, Godbed yi yaambed komo kamooniib Yuudanban yi dowad anam andi ye ambongko nandooniib korem kuu dakmiwen.

²⁸ Kwane kuyaa kuu anam andiwendan yoom aron doboob dohiriwen.

15

Korok Korok Yerusalem Aom Nedbiwen

¹ Kwane, karub yena Yudea angkambed Antiok aom winiwen kumbed kuristen angkodmia yena yaa kedmengkandimaib kuu “Kwamune Moses ye amobbed yedmoon kuu kad wandaniib kumbed Godbed bobni yaa kuu burudande bindaneen.” andimaib.

² Kuye dowad kumbed Pool yoom Baanabas yoom kuu yi kwane dakmiib kuyoom wengbiri darewoob kamiwen.

Kwane, anam andiwendanbed anam andidan yenayiib Pool yoom Baanabas yoom bekoriwa, Yerusalem ari wene apasodan yoom kurikuri oonidan yoom weng kee yi numun dakmime andi dowad be nongkobiwen.

³ Kwane be nongkobiiwa, wene Fonisia kere Samaria dore winiwen kuu Godbed Yuudanban ben God yaa anam andi ye kiwaan yiri nongkoboonye weng kumundin dakmiwen. Dakmiuwe, anam andiwendan kuyaom doriib kuu kubi darewoob keriwen.

⁴ Kwane, Yerusalem aom miniiwe, anam andiwendaniib apasodaniib kurikuri oonidaniibbed angkodmendiwe, God yaromkono yaambéd anbangkiwen ye weng korem kuu ambobandiwen.

⁵ Kwane keroone, Farisidan yena kuu aman Yesu yaa anam andiwen kumbed yaro yedmiwen, “Yuudanban kuu Moses ye amob korem kuu awine kandenib, yi kad wanabaniib kumbed yimin.” andiwen.

⁶ Kowe, weng keye dowad kuu apasodaniib kurikuri oonidaniib mene nedbenib ongme an-dangke dakmiwen.

⁷ Weng kee dakme wene aron doboob keroona, Pitambéd yaro doberene dakmoon, “Nangkodmia. Ne anuk yiri kuu nubkanmo kemaom kumbed Godbed kinoona, weng amun kuu dakmaana, Yuudanban kuu anam andiwen.

⁸ Kwani kowe, yi niindem aom kuu Godbed wedmekore, ye Kingkin Karadmo kuu yi yaa kondoon. Kuu God ye korokbi yeman, nub yaa ne karuwa nimaya ande kondoon areb, yi yaa kwangkón ne karuwa nimaya ande kondoon.

⁹ Kowe, ye kuu nub dore yi dore ma yorokme ma andokbande ma meenindo, amborom kuu yi anam andimbed yi niindem aom kuu are ongmoon kowe.

¹⁰ “Moses ye amob awini ye dabab kuu nuwiwa nub awoya yiriyiwa kuu awinindeban kowe, komande yi yaa kondandiwed, komande God ye komboon kaamonenandiwed?”

¹¹ Yii! Yiminbanaa! Nub kuu nub Yariman Yesu Keresu ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaambéd Godbed bobni yaa kuu buru-

dande bindoon kwane areb yi kwangkön kwaniwen.” andoon.

¹² Kwane, yi korem nedbiwen kuu iwari keriiwe, Pool yoom Baanabas yoom kuu Godbed dudiib yeka maaaa ye wedme binangki yemaniib yi yaambéd kowoone Yuudanban yaa ambangkiwen kuu dakmiwen.

¹³ Yi dakme dowan keriiwe, Yemsbed dakmoon, “Angkodmia. Ne yaa wengambirime.

¹⁴ Saimonbed dakmoon kuu Godbed ye inamen ibduruk korokbendoon kuu Yuudanban yaambéd yena yeka boon. Profesidanbed weng yena wongkiwen kuu kwamune ibmo keroon.

¹⁵ Kwane wongkiwen kuu Godbed yedmoon,

¹⁶ ‘Kwane keraneen ye yoman kuu nembéd ika meneni,

Dewid ye oonimbon kuu kombon nande wenuun areb keroon kowe,
angkon ika ongmeni ambangkaniin.

¹⁷ Kwananiin kuu Yuudanban yi karuwa nimaya nembéd kinaan kuu yi korem Yariman ande onmaniiwe baniin.’ andoon.

Ye kuu kwananeen kuu

¹⁸ unyemanbed korokboona kaadkeriwen.

¹⁹ “Kwani kowe, nembéd meenaan kuu Yuudanban God yaa menebiib kuu nubbed dabab darewoob kondanuub kuu amunban.

²⁰ Kowe, yi dowad kerekbed wongkenub kwendanuub kuu, animan dudi god yaa kondimaib kuu anaib, nenem kamaib, dingkan inum kebenaiwa bobnimaan kuu anaib, umkan anaib kui.

²¹ Moses ye amob kuu unyemanbed Sabat aron korem kwane nub kurikuri ambiwoombed taun

korem aombed kimingkaiwa wengambirimaub kowe.” andoon.

Yuudanban Anam Andiwēn Yaa Kerek Keendiwen

²² Kwane, apasodaniib kurikuri oonidaniib anam andiwendan koremiib weng mimo keriwēn. Kerenib, yi karub yena kuyaombed kingkenib, ben nongkobiiwa Pool yoom Baanabas yoom Antiok yaa winiwēn. Karub ayooob kingkiwēn kuu Yudas (aningko maa Baasabas andimaib) yoom Sailas yoom kuu anam andiwendan kumaom kuu yi kuu aningkoyiib.

²³ Kwane, kerek kee keendiwen kei:

Nub kuu apasodan yoom kurikuri oonidan yoom kui. Yiib angkodmi kui.

Yuudanban Antiok aomiib Siria aomiib Silisia aomiib anam andiwendan yaa, yiib yaa nub amun amun weng keenduub kii.

²⁴ Nub wengamburuwen kuu karub yena nub kerekmenbed yiib yaa winiwēn kuu nuwiib kwanime ande ee andindombēd yi weng yena dakmiwēn kumbēd yiib inamen ben kerebkarab buyokbayok keriwēn.

²⁵ Kwani kowe, nub korem kuu inamen mimo kee ee andenub nub angkodmia anam Pool yoom Baanabas yoom yaa karub yenayiib ben wooruuwa yiiwiib yaa meniib kui.

²⁶ Nub angkodmi anam kee nub Yariman Yesu Keresu ye dowad kuu yi wadkeri yaa kuu yobdood meneboon kumban kombiri winindo.

²⁷ Kwani kowe, Yudas yoom Sailas yoom kee anam kerek kee nubbed kowuub kii ande

weng mongkodkonombed yedmi dowad kowu-uwa meniib kii.

²⁸ Kingkin Karadmoyiib nuwiibbed kuu dabab darewoob kondaubban kerenub, amob kee kwane yiib awini ye dowadbed yiib yaa konduub kii.

²⁹ Yiib kuu animan dudi god yaa kondimaib kuu anaib, umkan kuu anaib, inum kebenaiba bobnimaan ye dingkan kuu anaib, nenem kamaib kui. Nub weng keyiib kee wengambere awine kandaniib kuu amun yaambad dobaraniib kii.

Yiib yoo.

kwane wongkiwen kui.

³⁰ Kwane weng yuk winidan kuu Antiok yiri dore winiwen. Kwane kuyaambad anam andi-wendan korem be nedbenib kerek kuu yi yaa kondiwen.

³¹ Kwane, nimakarub korem kimingkiwen kuu kubiyiib keruwen, amborom kuu weng amuniib ongakoon kowe.

³² Yudas yoom Sailas yoom kuu yi kuu profesi-dan kowe, kuristen angkodmia yaa weng yemoon ongakandenib aromkono arudkonoyiib kondiwen.

³³⁻³⁴ Kwane, yi kuu aron doboob areb kuyaa dobiriiwa, angkodmia anam andiwendanbed nangkem yewenuwiib amun kerundiiwa, korok korok ibduruk yedmiwa miniwen yaa ika winiwen.*

³⁵ Kumban Pool yoom Baanabas yoom kuu Antiok aom doberenib, yi yoom karub yemoon

* **15:33-34:** Buk Kwamiwen kurin kurin wongkiwen yenamo kuu weng keyiib: Kumban Sailas kuyaa doboroon.

yena yoom Yariman ye weng dakmenabe ked-mengkandimaib.

Yesu Ye Weng Ika Kanwene Dakmenmo Yariwen

³⁶ Kwane, aman Poolbed Baanabas yaa yed-moon, “Nub ikakman wenenub, taun anuk Yariman ye weng dakmuwen aom kuu komarewa awiniwen kuu wedmem.” andoon.

³⁷ Kwanandoone, Baanabas ye dowaken kuu Yoon Maakiib yi yoom wenem ande meenoon,

³⁸ kumban Poolbed meenoon kuu inamen amunban, amborom kuu yi yoom deme kuu ibmo awine dowan kerindo, ye kuu Pamfilia yaambéd domonde ika wonoona yimbedmo yariwen kowe.

³⁹ Kwane kuyaambéd, naawon wengbere andokbe Baanabas kuu Maak nende Saipurus yaa parai motodbed yanoone,

⁴⁰ Pool kuu Sailas nendoone anam andiwendanbed “Yariman ye kabamoon kondoon ye mimyob dowakenbed awandoko kee kwanime.” andiiwe, winiwen.

⁴¹ Wenenib, Siria ambibkin dore Silisia ambibkin kere kudore anam andiwendan yaa ongkande aromkono arudkonoyiib konde winiwen.

16

Timoti Mene Pool Yoom Sailas Yoom Yaa Daboknoona Winiwen

¹ Pool kuu Deebe yaa wenekore Laistara yaa wonoon. Kuyaa kuu anam andoonman Timoti kuu doreen. Ye awaan kuu Yuu wonong kumbéd Yesu yaa anam andeen, kumban yawodki kuu Gurik karub.

² Anam andiwendan Laistarayib Ikoniumiib aom doriib kumbed Timoti kuu karub amun andiwen.

³ Kwane, Poolbed Timoti kuu nenwanande meenoon kowe, Poolbed Timoti ye kad wandoon, amborom kuu Yuudan kuyaa doriib kuu yikaad awodki kuu Gurikman kowe.

⁴ Kwane, wene taun maa kere taun maa kere yariwen aom kuu apasodan yoom kurikuri oonidan yoombed Yerusalem aombed weng ongmiwen ye weng kuu kwane wengambere awine kandime ande nimakarub kuu ongkandiwen.

⁵ Kowe, anam andiwendan kuu aromkono arudkonoyiib kandenib yi anam andi kuu darewoob keriiwe, aron mimo mimo aombed yena mene anam andenib daboknimo kamiwen.

Masedonia Ambibkin Yaa Winiwen

⁶ Pool yoom ye yoom yariibdan yoom Firigia ambibkin kere Galasia ambibkin dore kudore winiwen. Kingkin Karadmombed Esia ambibkin aom kuu weng amun ma dakmaib ande yedmoona winindo.

⁷ Kwane, yi wene Maisia ambibkin dia kere Bitinia ambibkin aom aomnande meeniwen, kumban Yesu ye Kingkinbed kuyaom kuu kebendoona aomnindo.

⁸ Kowe, Maisia kuu burudande Troas taun yiri winiwen.

⁹ Amnoombed Pool wane wedmoona Masedonia karub dorone ye yaa naawon nangkaneen, “Masedonia angka mene nub awande.” andoon.

¹⁰ Kwane, Pool wane wedme dowan keroone, “Nub kuu Masedonia wenem.” ande erebnarimban nekwuwen, amborom kuu nubkaadkeruwen

kuu God ye dowaken kuu ye weng amun kuu yi yaa dakmime ande meenoon kowe.

Filipai Angka Winiwen

¹¹ Nub kuu parai motodbed Troas taun kuu domonde Samotres dudbi yaa yanuwen. Kuye awari kuu Neapolis taun yaa yanuwen.

¹² Kwane, nub kuu yonka wene Romdanbed ooniwen ye siti yaningko Filipai aom wunuwen. Siti kuu aningkombon, yu distrik aom Masedonia aom kuu. Kuyaom kuu aron yenamo doburuwen.

¹³ Sabat aron ari kuu kurikuri yumbon kuu ok dia angkeen ande meenuwen kowe, siti kuuk ambongko burudande ok yaa wedmok wunuwen. Kwane, nima kuyaa nedbiwen kowe, nub yoom kuyaa diberenub yi yoom dakmuwen.

¹⁴ Ku dibiib kuyaa kuu Taiyatira wonong yaningko Lidia. Yu deme kuu ebkad dabua minodminodiib berengkimaun ye wonong. Yu kuu God yaa kurikuri kamimaun. Kwane, Yarimanbed yu inamen nandoona God ye weng Poolbed ku dakmeen kuu ongme wengamberene anam andeen.

¹⁵ Yu yoom yu ambiwoom doriibdan korem kuu baptais keruwen. Kwane, yumbed nub yaa yedmeen, “Ne Yariman yaa anam andaan kuu anam yiibbed andiib keroka, ne ambiwoombed mene dobirime.” ande nangkanduune “Ee” anduwen.

Pool Yoom Sailas Yoom Wii Aom Benkambiriwen

¹⁶ Wonong maa, yu kuu dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye wonong koyu awad arewayiib ibnendoonkob, aman ari komo kera-
neen kuu dakmimaun. Nimakarub yemoon yi

dowaken kuu komo keraneen kuu yikaadkerandi-wed kowe, yu kangkodan kuu od yemoon bimaib.

Kwane, aron maa, nub kuu kurikurimbon wunuuwe, yu mene durundeen.

¹⁷ Kwane, Pool yoom nub yoom nub yoman kerendenmo yare baandimaun, “Karub kee Korrem Burudandoon Arimbed Ye God ye demedan kui! Yimbed Godbed bobni yaa kuu burudande bindi ye kiwaan ye weng kee dakmiib kii!” andimaun.

¹⁸ Aron yemoon kuu kwamunemo kameen kowe, Poolbed odkeneb wande amonombe awad arewa yaa yedmoon, “Yesu yaningko yaambéd yedmaan, wonong kee domonde angkane wene!” andoone, awad arewa kuu yu domonde wonoon.

¹⁹ Kwane, kangkodan wedmekorib yikaadkeriwen kuu, yi dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye wonong kuyaambéd od bimaib ye kiwaan kuu dowan keroon kowe, Pool yoom Sailas yoom kuu awingkekorib, animan berengkimbon angka korok korokiib yaa irindore benwiniwen.

²⁰ Benmene Romdan korok korok yi arinambo arimbed yedmiwen, “Karub kee yi kuu Yuudan kumbed yi kuu mene nub siti aom weng arewa dakmiibkob sitidan yemoon kuu yirinde baande wengbiriwen kii!

²¹ Yi amob kee awine kandime ande kedmengkandiib kee nub Romdan kuu awine kandaubban, amob kii.” andiwen.

²² Kwanandiwe, kadaareb yi kwangkon Pool yoom Sailas yoom yaa norin wande manmo keriwén.

Kwane, korok korokbed yedmiwen, “Yi ayoob yi ebkad bingé wande biangkandoka, nong yikyiki-ibbed yenbandime.” andiiwa,

²³ yi demedanbed yemoon wangkane yenbande durud yewed kondiwen. Kondiiwa, korok korokbed ben wii kambirimaan ye karub yaa konekorib, “Ongme keendombere.” ande yedmiwe, ben wii aom kamboroon.

²⁴ Kwane yedmiwen kowe, wii kidangka aombed kebendekore, yi yon kuu at ayoob demiib yon dange yerengkandi yeman kumaom kumbed yerengkandoon.

²⁵ Kwane, amnomnom keruune, Pool yoom Sailas yoom kuu God yaningko kankooni yook wingkanib kurikuriyiib kamiib. Kwane kamiwe, wii aom doriibdan yena kuu wengaib.

²⁶ Kwane kudmeniibban kumbed, wii ambib arumiwen kumundin kuu dowodki darewoobbed kiringmene ambongko dande wiidan korem yaa sein yenbenabiwen kuu biangke kiroboon.

²⁷ Kwane, wii kambiri ye karub kuu yaro dore wedmoonka wii ambongko kuu daanan-wonoon kowe, yembed meenoon kuu wii karub kuu kirokmone winiwen ande kerewang biande yemeren kaarande kamoon.

²⁸ Kaarande kamoone, Poolbed baande yedmoon, “Ebka ebmeren ayaab! Nub korem kuu kei.” andoon.

²⁹ Kwane, wii kambiri ye karubbed “Nambiri kawé!” ande baandene kandekore, kirodmo wene Pool yoom Sailas yoom yi yon yiri unene kiringmene bumangkoon.

³⁰ Kwane, yi bin angkanene kaamondoone, “Kayabakaa! Ne kuu komo keraniine, Godbed bobni yaa kuu burudande nendaneen?” andoon.

³¹ Andoone, yimbed inande yedmiwen, “Yariman Yesu yaambede anam ande, eb yoom eb nimadana yoom. Kwananiib kumbed Godbed bobni yaa kuu burudande bindaneen kii.” andiwen.

³² Kwane kuyaambede, ye yoom yambiwoom doriibdan yoom yaa Yariman ye weng dakmiwen.

³³ Dakmiwe, kuye aron amnoom kumbed, Pool yoom Sailas yoom kuu wii kambiri karubbed benwene yiwen yaa ok ambenandoone. Kwane, ye yoom ye nimadana korem kuu baptais keruwen.

³⁴ Kwane yambiwoom benwene animan kondoone aniwen. Kwane, yi kubi darewoob keruwen, amborom kuu ye yoom ye nimadana yoom korem kuu kibireb kee God yaa anam andiwen kowe.

³⁵ Kwane, awari amkimombede siti korok korokbed yedmiwen, “Wii ambongko nande yi ayooob ben bunangka domondibko winime.” andiwe, purusidanbed wii yaa winiwen.

³⁶ Kwane, wii kambiri ye karubbed Pool yoom Sailas yoom yaa yedmoon, “Korok korok yi weng kowiib kuu yiib ayooob kuu wii aom koronde yaro winime andiwen.” andoon. Andekore, yi yaa nangkem yewenub amun kerundene winime andoon.

³⁷ Kumban Poolbed purusidan yaa yedmoon, “Yi kuu nub be wene wengyundimbon be winindo kumbed karub yemoon yi arinambo arimbed nong yikyikiibbed nub yenbandekorib, ben wii aom kamobiwen. Kumban nub aningko kuu Rom

aom angkeen kowe, kwane kamiwen nub yaa kuu Romdan yi amob domokbiwen. Kwamune kowe, komande yemyeb ben domondibko winime ande kamiib? Yii! Yiminban! Korok korok yikareb mene yikareb bin dangkoro domondaniib kumbed yimin.” andoon.

³⁸ Kwanandoone, purusidan kuu ika wene korok korok yaa “Yi ayoob kuu Romdan kii!” ande daandiiwe, binangke uniwen.

³⁹ Kowe, yikareb wene wengande, “Ee anam ambarakmende arewa kamenduwen kii.” ande wii bunangkambed benwenekorib, “Siti domonde wananiib kuu yiminoo?” ande kaamondenib domondiiwa winiwen.

⁴⁰ Kwane, Pool yoom Sailas yoom wii aombed kuyaro winiwen kuu Lidia yu ambiwoom winiwen. Kwane, anam andiwendan wengandenib amun ongkande weng dakmenib, kuyaambed domonde winiwen.

17

Tesalonaika Aom Winiwen

¹ Yi kuu Amfipolis taun kere Apolonia taun kuyaom dore kumbed burudande Tesalonaika taun aom winiwen. Kumaom kuu Yuudan yi kurikuri ambib doruun.

² Kwane, Pool ye koobdande kurikuri ambiwoom wonoon. Sabat aron ayoobmimiib kumaom kuu God Ye Weng Karadmo yaambed ongme ambobandoon.

³ Yembed kedmengkandoon kuu Godbed Kionoona Monoonman Keresu kuu durud yewed kandene bobnoon, kumban bobnoon yirimbed

demboon kuu God Ye Weng yaambéd korokbena-boon. Komo keroon kuu kiwaan maayiibban, God Ye Weng yaambéd korokboon. Kwane yedmoon, “Kekee Yesu kii. Ye kuu Godbed Kinoona Monoon-man Keresu kui.” andoon.

⁴ Yuudan yenayiib Gurikdan God yaa kurikuri kamimaib yemooniib nima yemoon aningkoyiib kuu wengamberekoriwa, Pool yoom Sailas yoom yaa dabokniwen.

⁵ Kumban Yuudan daboknindo kuu wungkandiwen kowe, yi kuu kiwaan ari wabkaddan yena ben dabok dabok kamenib, siti aom kowe kabuka kaanga kamen yarem andiwed. Kwane, Yason yambiwoom aidmo mene Pool yoom Sailas yoom kuu kadaareb yi dingki ari ben nongkobem ande onmenmo miniwen.

⁶ Onmenmo miniwen kumban, yi wedmendokban kere, Yason yoom kuristen angkodmi yena yoommo awingkande ben irindore siti korok korokiib yaa benwenenib komke yedmiwen, “Karub yena yi kuu okad yimin yimin kuyaa dabab be bangkandiwen kuu keyaa miniwen kii!

⁷ Miniiwe, Yasonbed kubende bin yambiwoom wonoon. Kwane, yi kuu Saesaa ye amob korem yaa korondenib, king maa yaningko Yesu yaambéd dakmiwen.” andiwen.

⁸ Kwane, kadaareb ku nedbiweniib siti korok korokiib kuu wengamberekoriwa, arud wande yirinde baande kamiwen.

⁹ Kwane, korok korokbed Yason awene yaa yedmiwa, od kowiiwa angkon ika dakmaibned ande kowekoriwa domonde winiwen.

Berea Aom Winiwen

¹⁰ Kwane, amnoom keruune, anam andiwen-danbed Pool yoom Sailas yoom ben domondiwe Berea taun yaa winiwen. Yi wene aomnekorwa, wene Yuudan yi kurikuri ambiwoom winiwen.

¹¹ Nimakarub kuyaa doriib kuu Tesalonaikadan arebban inamen amundan kowe, yi kuu Poolbed weng ku dakmoon kuu dowaken nindorokiibbed wengamberenib, God Ye Weng Karadmo yaambbed andangke dakmiwen.

¹² Kowe, Yuudan yemooniib Gurik nima yi an-ingkoyiibdan yenayiib Gurik karub yemooniib anam andiwen.

¹³ Kumban Yuudan Tesalonaika aom doriib kuu wengambiribka, Pool kuu God ye weng Berea aom dakmeen kowe, yeyiib yakuyaa winiwen. Wenekoriwa, kadaareb yaa birandiiwe, arud wande yirinde baande kamiwen.

¹⁴ Kwane, Pool kuu anam andiwendanbed kirodmo nende karamok kebed angka nenwiniwen, kumban Sailas yoom Timoti yoom kuu Berea aom dobiriwen.

¹⁵ Kwane, Pool yoom karub ye nenweniib yoom kuu wene Atens siti aom nandiwen. Kwane, Sailas yoom Timoti yoom yi kirod mene ye yaa dabokni dowad weng kowoone ye domonenib ika winiwen.

Atens Aom Doboroon

¹⁶ Kwane, Pool kuu Sailas yoom Timoti yoom meedme dorone siti kuyaom wedmoon kuu botbed god maa maa yi kuruwak kuu yemoon ongmenabiwen kowe, miin anam kubiyiibban keroon.

¹⁷ Kwane, Pool kuu Yuudaniib Gurikdan yena God yaa kurikuri kerimaiwiib kuu Yuudan yi kurikuri ambiwoom ambobandenaboob. Kwane, angkon animan berengkimbon aombed nimakarub kane kane minimaib yaa ambobandenaboob.

¹⁸ Kwane, Epikurien inamen kedmengkandidan yoom Stoik inamen kedmengkandidan yoombed Pool yaa andowe wengbereniwen. Kwane yenambed kaamobiwen, “Karub kee onbed at yob kuu been been kamimaun areb kee kameen kee komo dakmandameen kii!” andiwen. Kumban yenambed yedmiwen, “Kwane ambibkin maa yi god ye weng kee dakmeen.” andiwen. Kee kwane dakmiwen, amborom kuu Pool kuu Yesu ye weng amuniib bobniwendan kuu ika dembaniib andi ye weng dakmeen kowe.

¹⁹ Kwane, Pool kuu nen siti korok korok nedbi-maib yaningko Areopagus yaa nenwiniwen. Nenniwiniwe kaamoneniwen, “Ebbed kedmengkandi yeeb kuu kondewen kee nuwiib dakmebka nub wengambaranuub dee?”

²⁰ Weng kee yeeb norodiib kuu nub kerendem aom aomdoron kowe, id kuu kaadkeranduwed.” andiwen.

²¹ (Atens ambiwaniib ambibkin maa maadan kuyaa doriwiib yi korem kuu ogoodmo menebenib inamen yeeb maa maa kuu andangke dakmenabimaib, aron korem.)

²² Kwane, siti korok korok yi arinambo arimbed Pool yaro dembe dore dakmoon, “Atensdan, nembbed wedmaan kuu yiib kuu god yemoon yaa kurikuri kerimaib.

²³ Kwane, ne kuu siti kemaom yare wedmaan kuu yiib god maa maa yi kuruwak ongme wedmaan. Kwane wedmendaan kuu yumbon maa yaa aningko kamune wongkiwen, 'Nubkaadban ye god.' andiwen. Kuku yiibbed yiib koron ye God yaa kurikuri kerimaib ye weng kuu nembed yiib yaa ke dakmiin kei.

²⁴ "God yembed okad koremiib kumkam koremiib ongmenaboon kuu okad koremiib Eweniib ye Yariman kui. Ye kuu karubbed ambib arumimaib aombed dobirimokban.

²⁵ Yembed nimakarub korem yaa kuu wadkeriyiib inumiib kumkam koremiib kuu kondoon. Kowe, yiminmo doboroon, nub aromkonombed ye yaa awanenindeban.

²⁶ "Karub mimo ongmoon yaambbed ambibkin korem kere nimakarub korem okad yimin yimin yaa derendande yukne winiwen. Kwane, yumbon kunaya dobaraniiwiib aron kuyaambbed wenenib kuyaa nandaniiwiib korem kuu aron kingkan wonoon.

²⁷ Kwanoon ye dowad kuu nimakarub yikareb kumun aombed dingki yire awinande kamemoon areb God yaa kerekne onmene wedmenok anded, amborom kuu God kuu nub yaa ambab dorokban kowe.

²⁸ Ye yaambbed, nub kuu doronub dewenebuub. Kwane, yiib karub maambbed yedmoon, 'Nub kuu ye dana meed.' andoon.

²⁹ "Kwane kowe, nub kuu ye dana meed keroka, nub ye yaa duburukda kamenaub. God ye kuu dingkimbed kuruwak goldiib silvaayiib boyiibbed ongmenabimaib kwanemban.

³⁰ Kurin anuk kuu God kuu dudanabi god kee ongmenabimaib yaa kuu wedmimaan kumban ukum kondimokban. Kumban kibikee yembed baande yedmimaan kuu ‘Korondime, amonom-bime.’ andimaan,

³¹ amborom kuu nimakarub korem yorokmo wengyundaneen yaron kinekore, wengyundi korok kinoon kowe. Nimakarub korem yi dowad kwanoon yaa wedme anam andi yeman kuu Godbed korok kee bobnoon yirimbed nenkoonoone ika wadkere demboon kui.” andoon.

³² Kwane, bobniwen yirimbed kuu ika dembaniib andi ye weng kuu yi wengamberekorib, ningkirud kameniwen. Kumban yenambed yedmiwen, “Nub dowaken weng kuu aron maa ika dakmebko wengamberem.” andiwen.

³³ Kwane, Pool kuu korok korok kuyaambed domonde wonoon.

³⁴ Nimakarub yena kuu anam andekorib, Pool ye yoman winiwen. Yi kuyaom kuu Areopagus yi korok maa Dionisius yoom wonong maa Damaris yoom nimakarub yena yoom kui.

18

Korin Aom Wonoon

¹ Kwane, aman Pool kuu Atens domonde Korin yaa wonoon.

² Kuyaambed Pool kuu Yuuman Akwila durunoon, ye kuu Pontus ambibkin aombed wooneen. Ye kuu ye wonong Prisila yoom Itali aom dohiriwen kumbed miniwen, amborom kuu Saesaa Klaudiusbed Yuudan korem Rom siti aom

kuu wenebime ande weng kondoon kowe. Kwane Pool kuu yiyiib yaa wenekore,

³ yi yoom parai kombon deme awine doboroon, amborom kuu deme kee ye kwangkong yekaad kowe.

⁴ Sabat aron ari kuu Pool kuu wene Yuudan yi kurikuri ambiwoombed Yuudan yoom Gurikdan yoom mene nedbimaiwa nangkandande ambobandimaan.

⁵ Kwane, Masedonia yaambbed Sailas yoom Timoti yoom miniiwa, Pool kuu kuyaambbed God ye weng dakmi ye dememo awinoon. Kwane, Yesu kuu Godbed Kinoona Monoonman Keresu ande Yuudan yaa daandimaan.

⁶ Kumban yi kuu ye yaa norin wande manmo kerenib wengamborokbanabiwen kowe, Poolbed yaro kwaniwen ye dowad ye ebkad yaa ingkud yobene yi yaa dakmoon, “Yiibkamo kii! Weng kee wunekariwen kowe, ne deme yiib yaa kuu dowan. Kibikbed nare ari kuu yiib kanembed wene biknaaneen kuye dabab kuu yiibka kandaniib kii. Kibi-kee ne kuu Yuudanban yaa wananiin.” andoon.

⁷ Kwane kurikuri ambib domonde, ambib angkara kuyaa kuu God yaa kurikuri kerimaan ye karub Taitius Yustus yambiwoom wonoon.

⁸ Kwane, Yuudan yi kurikuri korok yaningko Kurispus yoom ye nimadana yoom Korindan yemoon yoom anam andiwen kowe, yi korem kuu baptais keruwen.

⁹ Amnoom mamaa, Pool kuu wane wedmoone, Yarimanbed daanoon, “Weng kuu une yemyeb kere biknaab. Kwane dakmembere,

¹⁰ ne kuu eb yoom kowe. Kwane, karub kanembed ma enbande aibban, amborom kuu siti kuyaom kuu ne karuwa nimaya yemooniib doriib kowe.” andoon.

¹¹ Kwanandoon kowe, Pool kuu nimakarub yaa God ye weng kedmengandenmo doboroon kuu weeb mimo kere weeb maa kuu angkaramo keroon.

¹² Kuye aron yaa kuu Galio kuu Romdanbed Akaiya ambibkindan yi korok nenkowiwe doboroon. Doboroon yaron kuu Yuudan dabokne mimo kerekoriwa, Pool kuu awine kangdod aom nenwiniwen.

¹³ Nenwenekoriwa, korok yaa yedmiwen, “Karub kee God yaa kurikuri kami kiwaan maa wenem ande nimakarub yaa nangkandoon kowe, nub amob domokboon kii.” andiwen.

¹⁴ Kwanandiwe, Pool kuu mabik dakmandamoone, Galiombed Yuudan yaa yedmoon, “Yiib kuu yid boon ye wengiib o aye kowoon ye wengiib o ambarakmi maa kwamune areb ye wengiib kuu karub kee nenmananiib kuu yiib weng wengambaraniin.

¹⁵ Kumban yiib weng kanminiwen kuu yiib wengiib aningkoyiib yiibka yiib amowiib ye wengbiri dowad kowe, yiibka dakmenib ongmime. Kwamune yaa kuu ne wengyundainban kowe.” andoon.

¹⁶ Andekore, purusidan yaa yedmoone kangdod dimbon aom kuu yenburiwe angkaniwen.

¹⁷ Kwane, Yuudan kuu yi kurikuri korok Sostenes kuu awinenekoriwa, kangdoddan yi arinambo arimbed anbandiwen kumban, Galio

kuu ku kamiib kuyaa ma meenindo, ye naknod kerundoon.

Pool Kuu Ika Antiok Yaa Woonoon

¹⁸ Kwane, Pool kuu Korin aom kuu anam andiwendan yoom aron yemoon doboroon.

Kwane, Siria yaa ika wanandamoon kowe, Prisila yoom Akwila yoom ye yoom kuu Sensurea taun yaa winiwen. Kwane kuyaa kuu God yaa amob anuk ongmene aron kinoon kuu muneen kowe, ye awung doon. Kwane parai motodbed Siria yaa andowe winiwen.

¹⁹ Kwane, wene wedya kuu Efesus taun yaa nandiwen kowe, Prisila yoom Akwila yoom kuu kuyaa dobiriiwe, Pool kuu yi domonde Yuudan yi kurikuri ambiwoom woonoon. Wenene kuyaombed Yuudan yaa ambobandoon.

²⁰ Kwane, yi dowaken kuu nub yoom doberebko dakmem andiwe, Pool kuu yedmoon, “Yiminban.

²¹ Kumban God ye dowaken keraneen kuu angkon ika yiiwiib yaa mananiin.” andekore domonde woonoon.

Kwane Efesus domonde parai motodbed yane

²² Saesaria taun yaa monoon. Kwane wene Yerusalem aom anam andiwendan yaa wengandoon. Wengandekore, Antiok yaa woonoon.

Poolbed Yesu Ye Weng Kanwene Yaroone Ayoobmim Keroon

²³ Kwane kuyaa kuu, aron yena doberekore, domonde wene Galasia ambibkin dore Firigia ambibkin dore kuyaom kuu, anam andiwendan yaa ongkandene aromkono arudkonoyiib konde woonoon.

*Apolos Kuu Yesu Ye Weng Korem Kandekore
Daandimaan*

²⁴ Kuye aron kuyaa kuu Yuu karub maa yangko Apolos kuu Aleksandria taun ye karub kuu Efesus yaa wonoon. Ye kuu kaadkeri yemooniib God Ye Weng Karadmo yekaad ye karub kui.

²⁵ Ye kuu Yariman Yesu ye ambobi kiwaan kuu ye kaadkeron kowe, ye kuu aiken darewoowibbed Yesu ye weng kuu abdoniibban ambobandimaan, kumban Kingkin Karadmo ye baptais kami ye kiwaan kuu yekaadban, baptais Yoonbed ongmoonmo yekaad.

²⁶ Kwane, ye kuu Yuudan Efesus aom doriib yi kurikuri ambiwoom aomnekore, Yesu ye weng arudkonombed dakmoon. Dakmeene, Prisila yoom Akwila yoom wengamberenibka, nub ambiwoom wene dakmem andiwe ee andoone, ongme ambodmo God ye kiwaan kuu kedmengkaniwen.

²⁷ Kwane, Apolos kuu Akaiya ambibkin wanande kamoon kowe, anam andiwendanbed weng amuniib onganenekoriwa, angkodmenime ye kerekiib wongkiwen. Kwane, ye kuu wonoon kumbed God ye mimyob dowaken kabamoon kondoondan yaa kuu awandi darewoob keroon.

²⁸ Kwane kidangkambonbed ye yoom Yuudan yoom wengbereniwa, kwane God Ye Weng Karadmo yaambd yi kuu burudandene, anam, Yesu kuu Godbed Kinoona Monoonman Keresu korokbendoon.

Pool Efesus Aom Woonoon

¹ Kwane, Apolos kuu Korin aom doreene, Pool kuu kiwaan aomkimbed Efesus yaa woonoon. Kuyaa kuu anam andiwendan yena wedmendekore,

² yi yaa kaamoonoon, “Yiib anam andiwen kuu Kingkin Karadmo kuu maandiwen dee?” andoon. Andoone, neman inandiwen, “Yii, nub kuu Kingkin Karadmo ye weng kuu ma wengambirindo.” andiwen.

³ Kwanandiiwe, Poolbed kaamoonoon, “Kwani kowe, yiib kuu kane ye baptaisbed keruwen?” andoona, neman inande yedmiwen, “Yoon ye baptaisbed keruwen kii.” andiwen.

⁴ Kwane, Poolbed yedmoon, “Yoon ye baptais kuu amonombi yeman. Kwane yedmimaan, ‘Ye kuu ne yoman mananeen yaa anam andime.’ andimaan kuu Yesu anded daandimaan.” andoon.

⁵ Weng kee wengamberekorib, yi korem Yesu yaningko yaambed baptais keruwen.

⁶ Kwane, Pool ye dingki yi ari kowe kurikuri keroone, Kingkin Karadmo kuu yi yaa ibnen-doone, weng maa maa dakmenabiib profesi weng dakmiib kamiwen.

⁷ Karub yi korem kumaom kuu wad ayoowiib areb kuyaa.

⁸ Kwane, Pool kuu wood ayoobmimiib kuyaa doboroon kuu, Yuudan yi kurikuri ambiwoom aomnene Godbed korok kere ooni yeman ye weng kuu arudkonoyiib ongme ambobandimo kamoon.

⁹ Kumban nimakarub yena kuu yi mimyob kebende anam andi ye weng kuu

wengamberedandekoriwa, nimakarub yemoon yi arinambo arimbed Yesu ye weng yaa amkidbiwen. Kwane, Pool kuu yi domondene anam andiwendanmo benwenene Tiranus ye siku ambiwoombed ben nedbene aron korem kuu kuyaombed ambobandimaane andangke dakmenabimaib.

¹⁰ Kuu kwane kamiwen kuu weeb ayoowiib keriwen. Kwamiwen kumbed Yuudaniib Yuudaniib Esia ambibkin kumundin kumaom doriib kuu God ye weng wengambiriwen.

¹¹ Kwane kuyaron kuu, Godbed yaromkono wedmi yeman dareb dareb Pool yaambbed kowene ambangkanaboon.

¹² Kwane, dingkod ebkad baradiiwa ebkad animari koroom kebeni ye ebkadiiwa Poolbed derenimaan kuu, be wene anikadiibdan yaa kowaiwa amun kerimo kamimaane awad arewayiibdan yaa kowaiwa kwangkong awad kuu domonde winimaib.

¹³ Kumban, Yuudan yena awad arewa yenburidan anam andindo kumbed wenenib Yesu yangingko yaambbed karub yena awad arewayiib kuu ben kiradmenmo yaroniwa kamune yedmimaib, “Poolbed dakmimaan ye karub Yesu ye aningko yaambbed angkadere.” andimo kamiib.

¹⁴ God dore Yuudan dore wedyiri dohiri ye karub maa yangingko Skeva ye dana meed ediib kangkon kwane kamiib.

¹⁵ Kumban awad arewa maa yaa kwamune ande yedmiiwe inande yedmoon, “Yesu kuu nekaad, Pool komo kamoon kuu wengambaran, kumban yiib kuu kaneya?” andoon.

16 Kwane, karub awad arewayiib ibnenoon kumbed yaro yi animari korongberene yi ebkad biringkene naawonmo yenbandoon kowe, am-biwoom kuu otkadmo koronde umkaniib bare kirokmone winiwen.

17 Kwane, Efesus aom Yuudaniib Yuudanbaniib kuyaom doriib kuu weng kee wengambereko-riwa, binangke unenib Yariman Yesu yaa aningko darewoowiib koniwen.

18 Kwane, nimakarub yemoon anam andiwen kuu mene kidangkambonbed yi ambarakmi arewa kuu anam kamuwen ande dakmiwen.

19 Kwane, nimakarub yena komon kabkowiib warukomowiib awine kandiwen kuu yi warukomob bukiib kumkam koremiib benmene kidangkambonbed nengkiwen. Buk korem nengkiwen kuye od kuu 50,000 od silvaayiib* areb.

20 Kwaniweniib kumbed God ye weng kuu aromkonomo darewoob derendande wonoon.

21 Kee kwanoon ye yoman kuu Pool kuu Masedonia kere Akaiya dore kumbed Yerusalem aom kudore wanande meenoon. Kwane yedmoon, “Ne kuyaomdin wenekori, kumbed Rom yaa wene wedmok wananiin.” andoon.

22 Kowe ye awaneni karub ayoob Timoti yoom Erastus yoom ben nongkoboona Masedonia yaa winiwen. Kwane ari kuu ye kuu Esia ambibkin aom aron yenamo doboroon.

Efesus Aom Pool Yaa Arud Wandiwén

23 Kuye aron Efesus aom kuu, Yariman ye kiwaan ye weng yaa dabab darewoob kanmonoon.

* **19:19:** 500,000 Kina areb.

²⁴ Karub maa yaningko Demetirius, ye kuu silvaambed dudi god yaningko Aatemis yu kuruwak ongmenabimaane taundan kuu berengkaiwe, kwane kuruwak ongmidan kuu od darewoob bimaib.

²⁵ Kowe, kwamune ye deme mimodaniib deme maa maa yi yaa awandimaibdaniib korem yaa baandoona, nedbiwa dakmoon, “Nangkodmia, nub deme yaambed od kuu yimin kandimaub kii.

²⁶ Kowe wedmiiwo, Pool kukuu Efesusdan yemooniib Esia ambibkindan yemoon kaiyiib ye wengbed ben kimyen wonoon. Kwamune dakmi-maan, ‘Dingkimbed ongmenabimaib yi god kuu godban kii, aromkonoyiibban oo!’ andimaan.

²⁷ Kaadkerime, kwane dakmenabaneen kuu nub deme kee komberene aningkoyiibban keraneen kii! God darewoob Aatemis yaa kuu Esia ambibkindaniib okad yimin yimindaniib yu yaa kurikuri kerimaib kumban, kwane dakmenabaneen kuu yu kurikuri boyambiwiib yu yiriniib korondaniiwe kombere dowan keraneen kii!” andoon.

²⁸ Kwane, karub korem ku nedbiwen kuu arud wande yirinde baande kamenib komkenabiwen, “Efesusdan yi God Aatemis kuu miin darewoob kii!” ande kamiwen.

²⁹ Kwane, kirodmo siti kumundin kumaom kuu norin wande komkane yirinde baande kamiwen. Kwane, Masedonia karub ayooob Pool yoom yari-ibdan yaningko Gaiyus yoom Aristaakus yoom kuu kakumundinbed awingkanib kirodmo benwene iningkuk ambib darewoob aom aomniwen.

³⁰ Kwaniiwe, Pool yekareb karub yemoon yi kidangkambon wanandamoon kumban, anam

andiwendanbed kebeneniwen.

³¹ Kwane, Pool ye angkodmi Esia yi ambibkin korok korok yenambed kangkon kuyaa wanaab andi ye weng yuk kowe nangkaniwen.

³² Kwane, nimakarub kuu mene nedbiwen kuu kerebkarab kamiwe, yena kuu weng maa maayiib yirinde baande kamiwe, yena yemoon miniwen kuu komo dowad mene nedbiwen kuu yi koron kamiwen.

³³ Kwane, Yuudanbed Aleksandee nenkowiwe, kadaareb yi arinambo ari wonoone, karub yenambed ye yaa kwane keane kamiwen. Kwane, yembed iwari ema kerime ande dingki wumondoon, komo keroon kuu inandandamoon kowe.

³⁴ Kumban, yi wedmibka ye kuu Yuuman kowe, ibmo baande yedmimamiwen, “Efesusdan yi God Aatemis kuu miin darewoob kii!” ande kame 2 awas areb keruwen.

³⁵ Kwaniiwe, siti korokbed yaro dembe yi baandi kebendekore yedmoon, “Efesusdan, Aatemis kuu yirin kamuun ye god. Yu kurikuri boyambiwiib yu kuruwak ye amob bot ambid arimbed komborooniib oonuwen kuu okad kumundindan yikaadkeruwen kuda.

³⁶ Korem yikaadmo keriiwe, karub kanembed kuu ma anamban andaanban. Kowe, iwari kerime, inameniibban areb kamaib.

³⁷ “Karub kee yiibbed benminiwen kee yi kuu nub kurikuri ambiwoom ye barang ma yid bindo. Kwane yi kuu nub god Aatemis yaa ma amkidbindo kii.

³⁸ Kwane, Demetirius yoom ye deme mimodan yoom kuu karub yenambed dabab kondiwen kuu kangdodiiwa kangdod wengankidaniwa

yaa winime. Dabab kondiwendan kuu kuyaa benwinime.

³⁹ “Kumban yiib dowaken weng yenayiib ongmande meenaniib kuu korok korok yaa kanwinibko, yimbed dakmi aron kinibko, wengbon aom nedbenib ongmime.

⁴⁰ Nub kuu kwanindo kowe, yirinde baande monmari ye dowad kuu korok korokbed nub ben kangdod yaa wananiib areb. Kwananiib kuu nub kuu inandindeban, amborom kuu komo kamuwen kuu idiibban kowe.

⁴¹ Kwani kowe, wenebime.” andoone, koronde wenebiwen.

20

Poolbed Masedonia Kere Akaiya Kudore Woonon

¹ Kuu yirinde baande kame dowan keriwon ye yoman kuu, Poolbed anam andiwendan yaa baandoona nedbiibe, ongkandi weng amun dakmoon. Dakme dowan kerekore, yi yaa yiib kiyo ande kwane kuyaa domonde Masedonia yaa andowe woonon.

² Kwane, kuye ambibkin dore wene God ye weng yemooniib dakmene nimakarub yaa ongkandenmo dewenekore kwane wene Guris yaa woonon.

³ Kwane, ye kuu wood ayoobmimiib kuyaa doboroon.

Kwane Siria yaa wanande nekwane yanandame wedmoonka, Yuudanbed ye ayi yeman ande nuubnaan kamiib. Nuubnaan kamiib kowe, ye kuu ika wene Masedonia aom dore kumbed wanande meenoon.

⁴ Ye yoom weniibdan kuu Bereaman Pirus ye mingki Sopatee yoom Tesalonaikadan Aristaakus yoom Sekundus yoom Deebedan Gaiyus yoom Timoti yoom, Esiadan Taikaikus yoom Trofimus yoom kui.

⁵ Yi kuu yidin wene nub ande Troas yaa meed-monib doriib.

⁶ Kwane, kabayingke obo kerindo ye flawa ye orok kuye yoman kuu parai motodbed Filipai domondenub karamok andowe yanuwen. Kwane aron angkoyiib downan keroone, Troas yaa wirinekoruwa, yidin winiwen yaa durunde wenganduuwe, nub korem aron ediib kuyaa doburuwen.

Poolbed Troas Aombed Dakmoon

⁷ Kwane Sande oobnon keruune, nub kuu Yesu yaa meeni ye animan ani dowad nedbuwen. Kwane kuyaambed, Pool kuu nedbiwendan yaa dakmoon. Kwane, awari wanandameen kowe, dakmeena amnomnom kereen.

⁸ Ambib yiriyiib ariyiib ayoobmim arimbed nedbuwen kuu lem yemooniib denobeenan.

⁹ Kwane, karub kewedman kuye aningko Eutikus kuu ambib yiriyiib ariyiib ayoobmim ari ye windo yaambed diboone Poolbed weng dakmeen kuu wengaome unuk aningkudmo keroon. Aningkudmo kerene unuk angkene adwande okad yiri kombere ayoone wene awine nenkoone wedmibka bobnoon.

¹⁰ Kwane, Poolbed kawene Eutikus kuu nen kangkunene yedmoon, “Binangkaib, ye kuu wadkeroon kowe.” andoone,

¹¹⁻¹² kewedman kuu kubi darewoowiibbed neniwen. Kwane, Pool kuu ika ari kawene

God yaa eso andene om dookbe bangkandoone, nedbiwendan yoom anuwen. Anuuwe, dakmeena, wene ware aroniib yeedureena, domonde wonoon.

Poolbed Miletus Yaa Wonoon

¹³ Kwane, nub kuu nubdin parai motodbed Asos taun yaa yiri dewunuuwe Pool kuu yonka kuyaa wonoon, weng ongmuwen kowe.

¹⁴ Kwane kuyaambed, wengandene motod aom aomnoone nende Maitilen taun yaa wunuwen.

¹⁵ Angke awari kuu parai motodbed Kios dudbi yaa yane nanduwen. Kuye awari kuu Samos dudbi yaa munuwen. Kuye awari kuu Miletus taun yaa mene nanduwen.

Pool Yoom Efesusdan Yi Kurikuri Korok Korok Yoom Dakmiwen

¹⁶ Pool kuu Efesus taun burudandoon, amborom kuu kirod wene Pentikos yaron kerindombed Yerusalem aom nandanded kowe, Esia ambibkin aombed aron doboob korari kuu ye dowakenban keroon.

¹⁷ Kwane kowe, Miletus yaambed Poolbed anam andiwendan yi kurikuri korok korok Efesus aom doriib yaa weng kowoon, mene wengani dowad.

¹⁸ Kwane, mene nandiiwe Poolbed daandoon, “Ne ibduruk Esia ambibkin aom manaan yaron yaambed yiib yoom komarewa dobaraan kuu yi-ibbed wedmiwen.

¹⁹ Ne kuu Yariman ye deme awinaan kuu nekareb kankubuneni inok wani awinaan. Yuudanbed nuubnaan kamenib ne nande kamiwen kuu dabab darewoob kankawiwen kumban, Yariman ye deme kuu amunmo awinaan.

²⁰ Komo komo weng kuu yuib yaa awandi yeman kuu kedmengkandimamaan, neka ma awine amuknindo. Ne kuu kidangkambonbediwa ambib maa maa aombediwa dakmeni kedmengkandimamaan. Korem kee yuib yuibkaadkeriwen kui.

²¹ Ne kuu Yuudaniib Yuudanbaniib yaa yedmendimamaan kuu yi ambarakmi korondibka God yaa amonombibko, Yariman Yesu Keresu yaambed anam andime ye weng ande dakmenabaan kui.

²² “Kwane kibireb kee, Yerusalem aom wanaan amborom kuu Kingkin Karadmombed weng kee yedme kowoon kowe. Ne yaa kuyaa komo keraneen kuu nekaadban kumban,

²³ siti korem aom yarebaan kuu Kingkin Karadmombed dabab ne yaa menebaneene wii aom kaanewaniib kuu korokbewaana wedmimain.

²⁴ Kumban ne id yaa komo keraneen kuu ne meenimokban. Kwane Yariman Yesu ye deme kee kawoon kumbedmo kuu amunmo awine dowan kera andi ye dowadmo meenimain. Deme kawoon kuu God yeka ye kabamoonmo ye mimyob dowaken kondoon ye weng amun daandi kui.

²⁵ “Ne nekaad kedi, ne kuu Godbed korok kere ooni yeman ye weng kuu yuib yaa kuu dakmenmo yaraane wengambiriwen kuu angkon ma wedme-waibban.

²⁶⁻²⁷ Ne kuu God ye inamen weng korem kuu daandembirimain, ma amuknindo kowe, ne yuib yaa yedmaan kuu nimakarub kane biknaneen kuye dowad kuu ye dabab kandainban.

²⁸ “Kwane, yuibka yuibmeren oonenib, nimakarub yena Kingkin Karadmombed yuib

ooni kurumbon aom nongkoboan kwangkoon oonendime. Kwane, Godbed ye Mingki ye umkanbed anam andiwendan ogawanandoon ye karuwa nimaya kuu ongme oonendime.

²⁹ Kwane kaadkerime, amborom kuu ne wananiin ye yoman kuu dura anon arewambed sibi yenib animaib areb, yiiwiib kuyaom aomderenib yenbandaniib kowe.

³⁰ Angkon yiib yoom dabokniwen kumaom kuu yika yaro dembenib anam andiwendan yena kuu birande dudanabi weng daande ben angkananiib kii.

³¹ Kowe kereknembere oonime! Meenime, weeb ayoobmimiib kuu womoniyiibban amnoomiib awingyawiib ne inok wandeni yiib korem kuu kaadkerime ye wengiib ongkandimamaan kui.

³² “Kwani kowe, kibireb kee yiib kuu beni God ye kabamoonmo ye mimyob dowaken ye dingki ari nongkobaan kii. Kwamune dobaraniib kuu Godbed yiib inamen aromnene Ewen arimbed yumbon bangkandaneen, kinoondan korem yi yumbon kui.

³³ “Ne kuu yiib silvaa o gold o ebkad ma kawime ande meenendindo.

³⁴ Yiib yiibkaadkeriwen kui, ne yoom karub ne yaa awawe yariib yoom kuu neka ne dingkimbed deme awinaan kuyaambed yiminmo be doburuwen.

³⁵ Korem komo kamaan kuyaambed kuu korokbendaan kuu nub aromne deme awinanuub kumbed aromkonoyiibbandan kuu awandanuub, amborom kuu Yariman Yesumbed yedmoon, ‘Kondi ye inamen darewoob kere

kandi ye inamen kuu embengmo kwamunanuub kumbed amun kuu angkimbaraneen.’ andoon kuu nub nonondandindo kowe.” andoon.

³⁶ Kee kwane dakme dowan kerekore, Pool ye kuu yiri bumangkane yi yoom kurikuri keroon.

³⁷ Kwane, yi korem eb yoo ande ameng kamenib awinene neman mandamuk konoon konoon kamiwen.

³⁸ Yi kuu mimyob darewoob kowiwen, am-borom kuu ye kuu angkon ma wedmewaibban andoon kowe. Kwane yi kuu ye yoom wene motod yaa domonenok winiwen.

21

Pool Yerusalem Aom Woon

¹ Kwane mimyob keende yiib yoo andenub yi domonde wunuwen. Kwane, motodbed karamok yane wene Kos dudbi yaa munuwen. Kwane awari kuu Rodes dudbi yaa mene nanduwen. Nandekoruwa, Patara taun yaa wunuwen.

² Kwane kuyaambed wedmubka motod maa Fonisia yaa wanandamuun kowe, kuyaom aom-nekoruwa domonde wunuwen.

³ Kwane wene wedmuuwe, Saipurus dudbi kuu dia keroon kumbed kuri kere nare Siria ambibkin yaa kangka yanuwen. Kwane, nub kuu mene Taiya siti yaa wirinuwen.

Kwane, motod aom barang ben nongkoban-damiib kowe, motod domondenub,

⁴ anam andiwendan yena wedmendekorub, yi yoom aron ediib doburuwen. Kwane, yi kuu Kingkin Karadmo ye aromkonombed Pool yaa Yerusalem aom wanaab andi ye weng dakmiwen.

⁵ Kwane dakmiwen kumban, wini aron keru-
une, nub yoom anam andiwendan yoom yi ni-
madana yoom kuu siti angkane wene kubuk
angkambed nub bumangke kurikuri keru-
wen.

⁶ Kurikuri kerekoruwa, yiyib yoo ande domonde-
nub motod aom aomne wunuuwe, yi kuu ambiy-
oom winiwen.

⁷ Kwane, nub kuu Taiya domonde motodbed
kwane wene Tolemeis taun nanduwen. Nandeko-
ruwa, anam andiwendan yaa wengande kubende
aron mimo kuu kuyaa doburuwen.

⁸ Kwane awari kuu Saesaria yaa munuwen kuu
God ye weng kanyare dakmi ye karub Filip ye an-
biwoombed doburuwen. Ye kuu awandi dowad
karub ediib kingkiwen kuu ye kuu maa.

⁹ Kwane, ye meed nima kaningiib kuu awan-
mindo, yi kuu profesi weng wengambere dakmi-
maib.

¹⁰ Kwane aron yena keruune, profesiman ye
aningko Agabus kuu Yudea arimbed monoon.

¹¹ Nuwiib yaa monoon kuu mene Pool ye
kobaiknong kande yeka yemeren ye yona dingkia
yerengkane kekamune dakmoon, “Kingkin
Karadmombed yedmoon kuu, ‘Kobaiknong keye
yariman kuu Yuudan Yerusalem aom doriib
kumbed, kamune nen yerengkanenib ye kuu
kande Yuudanban yi dingki ari kowaniib.’”
andoon.

¹² Kee kwane wengamburuwen kuu karub yena
kuyaa doriib yoom nub yoom kumbed Yerusalem
ari wanaab ande nangkanande kamuwen.

¹³ Kumban Poolbed man inande yedmoon, “Yiyib
komande ameng kamiibkob ne niindem aom ku-

biyiibban keraan? Ne kuu Yerusalem arimbed Yariman Yesu ye dowadbed nong yerengkaniib kuu yimin, naniiwa bobnaniin kwangkong yimin.” andoon.

¹⁴ Kwanandoon kowe, korondenub yedmuwen, “Yariman ye dowaken keroka kwanok.” anduwen.

¹⁵ Kwanoon kuye yoman kuu nub kuu kwane Yerusalem ari wunuwen.

¹⁶ Kwane, anam andiwendan Saesaria aom doriib, yi kwangkong nub yoom wene Yerusalem aom aomnuuwe, yimbed nub kuu Menason ye ambiwom dobiri ye dowad benwiniwen. Ye kuu Saipurusman, ye kuu ibduruk anam andiwen yaron kuu ye kwangkong anam andoon.

Pool Yoom Kuristen Korok Korok Yoom Dakmiwen

¹⁷ Kwane, nub mene Yerusalem aom aomdu-ruwen kuu anam andiwendanbed nub wengande anam kubendiwen.

¹⁸ Kwane awarimbed Pool yoom nub yoom wene Yems wedmenok wunuuwe, kuyaa kuu kuristen korok korok kwangkong nedbiwen.

¹⁹ Kwane, Poolbed kubende dingki bekore, Godbed ye yaambed kowene Yuudanban yaa awinoon ye weng korem kuu dakmoon.

²⁰ Wengambere dowan kerekorib, God yaningko kankooniwen. Kwane, yimbed yedmeniwen, “Angkodmi, wedme. Yuudan tausen yemooniib kuu anam andiwen. Kwane, Yuudan yi amob kuu nindorokiibbed awiniwen, korondindo.

²¹ Kwane, karub yenambed yi yaa birondiwēn kuu Yuudan ambibkin yena aom dobiriwēn yaa kuu ebbēd kedmengkandēeb kuu Moses ye amowiib kad wadmi ye amowiib Yuu yi amowamowiib korondime andi ye wengbed dakmenabewen.

²² Kwane, anam, eb kuu menewen kuu kirod wengambaraniib kowe, komo kamanuub kii!

²³ “Kwani kowe, nubbed komo yedmebdanuub kuyaombēd kwane ambangke. Amob ongmiwendan kaningiib kukui.

²⁴ Kowe, yi niindem aom aari ye dowad kuu karub keyiib daboknēeb, yi dowad nongkobi yeman God yaa kuu berengke. Kwananēeb kuu yi awung daniwe, yi niindem aom aari ye amob dōwan keranēen. Kee kwamunanēeb kumbēd nimakarub korem kuu anam, eb kuu Yuudan yi amob awine doreeb wedmenib dudi weng kee wengambiriwēn kuu anamban kiyo andaniib.

²⁵ “Kumban Yuudanban anam andiwēn yi dowad kuu kwanime ye weng ande kowuwēn kuu animan dudi god yaa kondimaib kuu anaib, umkan kuu anaib, inum kebēnaiwa bobnimaan ye dingkan kuu anaib, nenem kamaib kui.” andiwēn.

²⁶ Kwane, awari keroona, Poolbed karub kaningiib kuu benwonoone, yi yoom Pool yoom kuu kurikuri amowamob ye dowad okambiwen. Okambiiwe, Poolbed kurikuri boyambib darewoob wenene korok korok yaa daandene kinoon kuu aron ediib kurikuri amowamob okambe yimin kerekorib dingkan nengkane God yaa koni yaron kinoon.

Kurikuri Boyambib Darewoob Yaambed Pool Awineniwen

²⁷ Kwane aron ediib down kerandamuun yaambed, Yuudan yena Esia yaambed miniwen kumbed, Pool kuu wedmibka kurikuri boyambib darewoob yaa doreen. Kowe, karub kuu nedbiwen kuyaom awinenenib oneki weng komkiwen,

²⁸ “Israeldan oo! Mene awandime yoo! Karub kee okad yimin yimin kumaom dewenene, nuwiiwa Moses ye amowiiwa kurikuri boyambib darewoob keyiwa yaa bon kerime ande kedmengkandimaan kii! Gurikdan ben nub kurikurimbon aom aomnoon kowe, nub kurikuri boyambib darewoob keyaa amdokbendoon kuu keiyoo!” ande kamiwen.

²⁹ (Kee kwamune dakmiwen amborom kuu Efesusman Trofimius kuu Pool yoom siti aom yariwen kowe, kurikuri boyambib darewoob yaa nen aomnoon ande meeniwen.)

³⁰ Sitidan korem kuu norin wandenib, kuna kunaya doriib yaambed kibindare menenib, Pool kuu awineniwen kwane awine irindore kurikuri boyambib darewoob kuuk bunangka angkaniwe, kurikuri boyambib kuuk ambongko kebengkiwen.

³¹ Kwane, karub kuu nedbiwen kumbed Pool kuu aye bob kowandamiiwe, Rom ana nangmidan yi korok wengamboroon kuu Yerusalemdan kumundin yirinde baande kamiib.

³² Kwane, kiroadmo ye korok korok yena be ana nangmidan yena be kadaareb yaa kabaanmo be wonoon. Kwane, Pool anbandiwendan kuu wed-

mibka Rom ana nangmidaniib yi korokiib meniib kowe anbandi kuu korondiwen.

³³ Kwane, ana nangmi korokbed Pool awine yedmoone sein ayoobbed yenbeniwen. Kwane kaamoon, “Karub kee kane, ye kuu komo kamoon?” andoon.

³⁴ Kwane, yi kuu nimingkaib kuyaombed yena kuu weng maa yedmaiwe yena kuu angkon weng maa dakmaiwe kamiwen. Kwane kuyaom kuu yirinde baande kamiib kowe, ana nangmi korok kuu ongme weng anam kuu kandindeban. Kwana kowe, yembed yedmoona ana nangmidanbed yi ambiwoom nenwiniwen.

³⁵ Kwane yi ambib ye kuum dia keroone, karub korem kuu arud darewoob wande ingmiib kowe, ana nangmidanbed nenkarine winiwen.

³⁶ Kwane yi kuu yoman menonib, “Ye kuu aye kowi yeman kii!” ande komkenabiwen.

*Poolbed Karub Nedbiwen Yaa Dakmoon
(Kw 9:1-22, 26:9-18)*

³⁷ Kwane ana nangmidanbed yi ambiwoom nen aomnandamiiwa, Poolbed korok yaa kaamonoon, “Ne kuu weng maa yedmebdaniin kuu yimin dee?” andoon. Andoone, korokbed man yedmoon, “Eb kuu Gurik wengbed dakmimaab dee?”

³⁸ Kwana kowe, Idyipman aron maa anuk karub 4,000iib be gapman yaa bon kerekore amboon angka be wonoon kuu ebban kuyoo?” andoon.

³⁹ Andoona, Poolbed inande yedmoon, “Ne kuu Yuuman, Silisia ambibkin ye aningkoyiib ye siti Taasus aombed wooneen. Ee andebko, ni-makarub keyaa daanda.” andoon.

⁴⁰ Kwanandoona, ana nangmi korokbed ee andoona, Pool yaro dorene kadaareb yaa dingki wumondeene, iwari keriiwe, yi yaa Yuudan yi wengbed dakmoon.

22

¹ Kwane, yi yaa dakmoon, “Ne karuwa, ne aamkono, ne ambarakmindu ye weng kee wengambirime.” andoon.

² Kwane, yi wengambiriwen kuu yi wengbed yi yaa dakmoon kowe, yi korem kuu miin iwari keriiwen.

Kwane, Poolbed yedmoon,

³ “Ne kuu Yuuman, Taasus siti Silisia am-bibkin aombed ne kuu wooneen, kumban ne kuu Yerusalem aombed kainaana. Kwane, ne kuu nub awoya yi amob korem kuu Gamaleombed ongme kedmengkawoona nekaadkeraan. Kwane, God ye amob naawonmo awinaan, yiib kwamune areb kibikee.

⁴ Keye Yesu ye kiwaan winiwendan kuu nembbed yenbandaana dukniwen, nimakarub yena kuu ben wii aom kambaraana.

⁵ “Kwamune kamaan kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok yoom kurikuri aamkono korem yoom kuu yikaad. Kwane, nangkon yi yaambbed kerek kandekori, Yuudan yi korok korok Damaskus aom doriib keendok wanaan. Wene Yesu ye kiwaan winiwendan ika be wii aom kambereni durud yewed kondi dowad wanaan.

⁶ “Kwane aronkob areb kuu Damaskus dia doraan. Kwane kudmeniibban kumbed nambiri darewoob ambid arimbed yurene ne yaa kanawanewandoon.

⁷ Kwanoona, ne kuu okad yiri kombereni wengambaraana baande yedmoon, ‘Sool, Sool! Eb komande ne nenbandeneb dabab durud yewed kawewen?’ andoon.

⁸ “Kwanandoona, kaamonaan, ‘Yariman, eb kuu kane?’ andaana man inandoon, ‘Ne kuu Yesu Nasaretman, ebbed ne nenbandeneb dabab durud yewed kawewen kui.’ andoon.

⁹ Kwane, ne yaa awawe winiwendan kuu nambiri wedmenib kuweng wengambiriwen kumban weng ma kandindo karub kuu ma wedmenindo.

¹⁰ “Kwane, yedmaan, ‘Yariman, ne kuu komo kamaniin?’ andaana, Yarimanbed yedmoon, ‘Yeedere yaro dore Damaskus aom wene. Kuyaombed komo deme Godbed kinoona awinaneeb ye weng kuu yedmebdaniwa wengambaraneeb.’ andoon.

¹¹ Kwane nambiri darewoob kumbed ne indob kuu tutnoon kowe, ne yaa awawi karubbed dingki yaambad awine nende Damaskus aom nenwiniwen.

¹² “Karub maa ye aningko Ananaiyas, ye kuu Yuu yi amob ongme awinoone, Yuudan kuyaa doriib kuyaom aningkoman amun keroon kumbed mene wedmewok monoon.

¹³ Menekore, ne angkara doberene yedmoon, ‘Angkodmi Sool, eb angkon ika wedme kerekne.’ andoona, kwane kuyaambad ne kuu kwane kereknani ye yaa wedmena.

14 “Kwane yedmewoon, ‘Nub awoya yi Godbed eb kinoon kuu ye inamen yaa awine anded kui, kwane ye Karadkonoman Yesu kuu wedmene, ye yaambed ye weng wengamberewen kui.

15 Eb kuu komo wedmeweniib komo wengambereweniib kuu Yesu ye dowad nimakarub yaa dakmenmo yaraneeb.

16 Kowe eb komande erebnare dibeeb? Eb yaro dembe, kwane eb baptais kere ye aningko yaambed kurikuri kerebko eb ambarakmi kuu arok.’ andoon.

17 “Kwane, ne ika Yerusalem aom wene kurikuri boyambib darewoob yaambed kurikuri kamoni wane wedmaana,

18 Yarimanbed yedmewoon, ‘Eb kuu ne dowad dakmaneeb kuu nimakarub kuu wengamberedandaniib kowe, kirod Yerusalem keyaom kee domonde koronde wene.’ andoon.

19 “Kwanandoona nembed inandaan, ‘Yariman, yi kuu ne komo kamaan kuu yikaad kii. Anuk yiri kuu nembed weneni kurikuri ambib maa maa aombed eb yaa anam andiwendan kuu awingkani wii aom kambereni yenbandimo kamaan kui.

20 Kwane, anuk kuu eb weng kanwene dakmi ye karub Stiwin kuu aye kowiwen kuu amun ande meenekori, anbandiibdan yi ebkad kuu nembed oonaan.’ andaan.

21 “Kowe Yarimanbed yedmoon, ‘Wene, eb kuu nenkowaniina Yuudanbaniib yaa ambab waneeb.’ andoon,” kwamune andoon Poolbed.

Ana Nangmi Korok Yoom Pool Yoom

22 Kwane Yuudanbaniib yaa wini ye weng dakmeen kumbed ombedande yi korem yirinde

baandenib yedmiwen, “Karub kee aye kowi yeman kii! Ye dobaraneen kuu yiminban oi!” ande kamiwen.

²³ Kwane, yi kuu arud darewoob wandiwen kumbed kabang kamenib, yi yuruk ebkad ben awanewandenib ingkud ben imya kiranmenib kamiwen.

²⁴ Kowe, ana nangmi korokbed weng kondoona ana nangmidanbed Pool kuu nong yikyikiibbed ayibko komarewa Yuudan kee kabang arewa kamaib ye dowad kuu kaamonubko yedmoko wengambere kaadkerem ande kumbed yi ambiwoom nenwiniwen.

²⁵ Kwane, Pool kuu nen dingki angkara angkarayiib yuwiiwa doboroone ayandamiwe Romdan yi ana nangmidan 100iib yi korok maa yaa yedmoon, “Karub ye aningko Romdan aom angkeen kuu kangdod aom ukum kondindo kumbed nongbed ayaniib kuu yimin dee?” andoon.

²⁶ Kwanandoona, ana nangmi korok kuu kee wengamberekore, ana nangmidan korem yi korokiib yaa wene yedmenoon, “Eb kuu karub kee komo kerunaneeb, ye kuu ye aningko kuu Rom aom angkeen kowe.” andoon.

²⁷ Andoona, korok darewoobbed Pool yaa wene kaamonoon, “Eb kuu yedmewe, eb aningko kuu Rom aom angkeen dee?” andoone “Ee anam.” ande man inandoon.

²⁸ Kwanandoona, korokbed yedmoon, “Ne aningko Rom aom kuu od darewoowiib kowaankob kumbed kumaom kuu angkeen.” andoon. Andoona, Poolbed yedmoon, “Nambe yaningko kuu Rom aom angkeen kowe, ne wooneen yaambad

naningko kuu Rom aom kowiwen.” ande inandoon.

²⁹ Kwane, karub yena anbande kaamobenandamiib kuu unimbed korondiiwe, ana nangmi ye korok kuu unoon, amborom kuu Pool ye aningko kuu Rom ambibkin aom angeken kumban seinbed yenboon kowe.

Pool Sanidirin Yi Arinambo Ari Nenmoon

³⁰ Kwane, awarimbed ana nangmi korokbed ye dowaken kuu komo dowadbed Yuudan kuu Pool yaa dabab koniib kuu kaadkeranded kowe, Pool kuu nen wii bunangka kowekore, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokiib korok korok yena kangdod darewoob Sanidirin aom doriwiib baandoona nedbiwa, Pool kuu nenmene yi arinambo ari kowoona doboroon.

23

¹ Kwane, Pool kuu Sanidirindan yaa wedmendene yedmoon, “Ne karuwa! Wedmaan, andowaan ye aronbed mene kibikee, Godbed komo kawoon kuu amunmo awinaan.” andoon.

² Kwanandoona, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob Ananaiyasbed karub Pool ye dia doriib kuyaa yedmoon, “Ye mongkodkono yaa wowime.” andoon.

³ Andoona, Poolbed yedmoon, “Eb kuned kuu Godbed wowebdaneen kii. Eb kuu aadidmi ye karub kui. Ebbed Moses ye amob yaambed koweneb ne kangdod keruwewen kumban, ebbed ne yaa wowime ande weng kondeeb kuned kuu kuye amob dookbewen kii.” andoon.

⁴ Kwane, karub Pool ye dia doriib kumbed yedmeniwen, “Eb kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob yaa amkidbeeb kii!” andiwen.

⁵ Kwane, Poolbed inandoon, “Ne karuwa, nembed meenaan kuu ye kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoobban manok andaan, amborom kuu God Ye Wengbed yedmoon kuu ‘Yiib korok yaa weng arewa dakmaib.’” andoon.

⁶ Andekore wedmoonka, Sanidirindan kumaom kuu Sedyusidaniib Farisidaniib kowe, yi yaa baandene yedmoon, “Ne karuwa, ne kuu Farisiman, angkon Farisiman ye mingki kii! Nimakarub dukniwen yiri kuu ika wadkere dembaniib andi ye inamen awinaan kumbed kangdod aom nenminiwen.” andoon.

⁷ Kwanandoona wengambiriwen kuu Farisidaniib Sedyusidaniib andokbe wengbiriwen.

⁸ (Sedyusidanbed yedmimaib kuu nimakarub dukniwen yiri kuu ika dembaibban, angkon engyusiib okad yiri ye awadiib kuu kwana kuu dowan andimaib, kumban Farisidan kuu barang ayoobmim kuu anam kuyiib ande dakmimaib.)

⁹ Kwane yirinde baande kami kuu darewoob kereene, Farisidan yena kuyaom Yuudan yi amob kedmengkandidan yenambed dore koromone dakmiwen, “Karub kee ambarakmi kuu nubbed ma wedmindo. Mokuro, kingkin maambed o engyumbed ye yaa daanoon dee?” andiwen.

¹⁰ Kwane, wengbiri miin darewoob keruwen kowe, ana nangmi korokbed meenoon kuu “Pool kuu aye worobe kurubkurub keraniib

kii.” ande unoon kowe, ana nangmidan yaa yedmoon, “Wene, Pool kuu yi yaambéd nendenib nub ambiwoom nenwinime.” andoona wene nenwiniwen.

¹¹ Kwane kuye amnoom kuu Pool yaa Yari-manbed mene doberene yedmenoon, “Eb kuu arudne! Ne dowad weng Yerusalem keyaom dakmewen kwane kuu Rom aom kwangkón dakma-neeb.” andoon.

Pool Ayem Ande Nuubnaan Kamiwen

¹²⁻¹³ Kwane awari kuu Yuudan yena 40yib burudande ariyib kuu mene nedbenib, okiib animaniib ani kuu korondaniib kwane Pool kuu aye bob kowiwedned ande kuye amobbed ongiwen.

¹⁴ Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri do-bridan yi korok korokiib aamkonoyiib yaa wenenib yedmiwen, “Nub kuu animan kuu anaubban amob ongiuwen kuu Pool kuu aye bob kowuwedned.

¹⁵ Yiibbed Romdan yi ana nangmi korok yaa yenkandi weng kamune yedmime, ‘Nub dowaken kuu Pool ye dowad kuu kangdod aombed weng yena wengambarandamuub kowe, ika nenminibko karub yenambéd dakmibko wengamberem.’ andime. Kwane, Pool kuu nenmananiib kuyaambéd nubbed kiwaan arimbed aye kowanuub.” andiwen.

¹⁶ Kumban weng kee Pool ye mongkobbed wengamberekore, wene ana nangmidan yi ambiwoom wene Pool yaa daanoon.

¹⁷ Kwane, Poolbed Romdan yi ana nangmidan 100iib yi korok maa yaa baande yedmoon,

“Kewedman kee eb korokiib yaa nenwenebko weng ma yedmenok.” andoon.

¹⁸ Kwanandoona, kewedman kuu ana nangmidan korem yi korokiib yaa nenwonoon. Nenwenene yedmoon, “Poolbed ne yaa weng kowoona wanaana, ‘Kewedman kee nen korokiib yaa wene ye kuu wengiib yedmandameen.’ andoonkob nenmanaan.” andoon.

¹⁹ Kwane, ana nangmi korokbed kewedman kuu dingki yaambéd awine nenwene yi kirimo yaambéd kaamonoon, “Ne yaa kuu komo weng daawandameeb?” andoon.

²⁰ Kwane, kewedmanbed dakmoon, “Yuudan yi korok korok kuu weng kande ee andiwen kuu awari kuu eb yaa mene yenkande ‘Pool kuu Sanidirin aom nenmenebko, weng yena angkon ongme dakmibko wengamberem.’ ande mananiib kowe,

²¹ ee ande Pool kuu nenwanaab, amborom kuu karub 40yiib burudande arimbed kuu wedya biknaniwe, Pool nenwananeeb kuu wedyambéd ayi yeman andiwen kowe. Kwane yi kuu okiib animaniib korondenib Pool aye kowiwedned andi ye amob ongmiwen. Kwane, yi kuu nekwe dowan kerekoriwa, ebbéd komo weng yedmaneeb kuyaamo meedme doriib.” andoon.

²² Kwane, ana nangmi korokbed kewedman yaa yedmenoon, “Eb kuu wene karub yena yaa weng kee ne yaa daawewen ande yedmendaab.” andekore, kewedman kuu domonenoona wonoon.

Pool Kuu Saesaria Yiri Nenwiniwen

²³ Kwane, ana nangmi korok darewoobbed ye korok ayooob baandoona miniiwa yi yaa yedmoon,

“Ana nangmi karub 200iib hoos karub 70yiib, ana nangmi karub maradiib kuu 200iib kwane nekwiwo kibik amnoom 9 oklok kuu Saesaria yaa Pool nenwinime.

²⁴ Pool kuu hoos maa kankonibko kwarimbed diboroko, hoos yenayiib Gavana Feliksiib yaa nenwinime.” andoon.

²⁵ Kwane, ana nangmi korokbed kerek kuu kamune wongkoon,

²⁶ Ne Klaudius Laisias.

Nub korok amun, Gavana Feliks, nembed eb yaa amun amun keebdaan.

²⁷ Karub kee nenkowaana nenminiib kee Yudanbed aye kowandamiibe, nembed ne ana nangmidaniib be weneni awine burudankare nendaan, amborom kuu ye aningko kuu Rom aom angkeen nekaadkeraan kowe.

²⁸ Kwane, komo dowadbed ye kuu burone ayandamiib kaadkerande yi korok korok Sani-diriniib yaa nenwanaan.

²⁹ Kumban yi amob yaambbed wengbiriwen kumbed kangdod nenwiniwen. Kwane, kuye dabab koni dowadbed ye ayiwed bobni ye kiwaaniib wii kankaani ye kiwaaniib kuu ma wed-mindo.

³⁰ Kwane ye ayem andi nuubnaan kami kuu karub maambbed yedmewoona kaadkerekorid, kumbed kirodmo ye kuu nenduni eb yaa kowaankob monoon. Kwane yedmaankob, ye yaa kangdod aombbed dabab konandamiibdan kuu, yika yomanbed yi weng kuu eb yaa kanmananiib.

Kwane wongkoon kui.

³¹ Kwane, ana nangmi korokbed weng kondoon kuu amnoombed kwane ambangkiwen. Kwane, Pool kuu nenwene Antipatris taun kuyaa doriwen.

³² Kwane, awarimbed yonka weniibdaniib kuu yi ambiyoom ika winiwa, hoos karubmo Pool yoom kwane winiwen.

³³ Kwane, yimbed nenwene Saesaria yaa nandekoriwa, kerek Gavana yaa konenib Pool kwangkong ye dingki yaa domoneniwen.

³⁴ Kwane, Gavanambed kerek kuu kimingkanekore Pool yaa kaamonenoon, “Eb kuu porovins kunaman?” andoona “Silisia” ande inandoon.

³⁵ Kwane wengamberekore, yedmoon, “Eb yaa dabab kee kabdandamiibdan mananiib kumbed eb kangdod kee wengambaraniin.” andoon. Kwanandekore, ana nangmidan yena yaa yedmoonkob Pool nenwene wadnari maa Gavana yambib kwaab manimanandeb Erodbed yenboon aom oone doboriwen.

24

Pool Ye Dabab Weng Kuu Feliksbed Wengam- boroon

¹ Aron angkoyiib dowan keruune, God dore Yu-udan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob Ananaiyas yoom aamkono yena yoom kangdod wengangki ye karub Teetulus yoom Saesaria yiri winiwen. Kwane, yi weng dabab Pool yaa kuu kanmene Gavana Feliks yaa koniwen.

²⁻³ Kwane, Pool yaa baandoone monoone, Teetulusbed weng dabab dowad kuu kamune dakmoon, “Ee, miin amunman Feliks. Ebbed

korok kerewen kumbed nub yaa nangkema iwari yewenub ongmewen kumbed aron doboob keroon. Kwane, eb meeni kangdombed ambibkin keyaom kee komo komo arewa keroon, kiwaan o amob o kwamune kui, kuu ongmenabewen. Nub kuu nub niindem aom koremiib kubi dowaken amun amun kuu eb yaa kabduwen.

⁴ Kwane, eb yaa aron doboob awinembaranuub kuu ne dowakenban kowe, eb yaa nangkabduub kuu nub yaa mimyob keendeneb, nub weng dukmen kee wengambere.

⁵ “Kedi, karub kee ambibkin korem aom kuu yembed Yuudan yaa dabab yemoon benmeneboon kowe, yi korem kuu yirinde baande kamenib monmanme ingmimaib. Kwane, ye kuu Nasarindan* yi korok.

⁶⁻⁷ Kwane, ye kuu kurikuri boyambib darewoob ye karadkono monmarande kamoon kowe awinenuwen.†

⁸ Kowe, ye yaa dabab kee benmene konuwen kuu ebka id anam kuu wedme kaadkeraneeb.” andoon.

⁹ Kwane, Yuudan korem menebiwen kuu weng kuu dakmeen kuu anam kii ande kamiwen.

¹⁰ Kwamiiwa, Feliksbed Pool yaa dingki ok domene yedmoone, Poolbed dakmoon, “Ne nekaad, eb kuu ambibkin kemaom kee weeb yena eb kangdod kerundimaab kowe, ne kuu

* **24:5:** Yuudan yi korok korokbed Yesu Nasaretman ye yoman winiwendan yaa kuu Nasarindan ande yedmimaib. † **24:6-7:** Buk Kwamiwen kurin kurin wongkiwen yenamo kuu weng keyiib: Nub dowaken kuu nubka nub amob yaambad wengyundandamuub kumban, Laisiasbed naawonmo nenwenekore ewiib yaa winime andoon.

kubiyiib neka ne dowad koromone inande eb yaa dakmaan.

¹¹ “Ne kuu aron kibirebbed anuk kuu benme benmeyibmo kumbed Yerusalem aom kurikuri keru dowad wanaan. Kee ebka darobe wedmene. Kuku yobdoodban.

¹² Weng dabab kawandamiibdan kee kurikuri boyambib darewoob yaa kuu ma wedmewiwa, karub yena yoom ma wengbirindo, kwane siti aom o kurikuri ambib maa maa yaa kadaareb ma be nedbe yarebindo.

¹³ Kwane, yi kuu eb yaa yi dabab weng kee anam kwanon ande eb yaa weng id ma korobe kabdindeban.

¹⁴ “Ne kuu anam ke yedmebdaan kei, anam ne kuu nub awoya yi God yaa Yesu ye kiwaan arimbed kurikuri kerimain. Kumban kiwaan kee yimbed dudi ande yedmimaib. Kumban, ne kuu Moses ye amob weng koremiib unyemanbed profesi weng dakme wongkiweniib anam ande awinaan.

¹⁵ Kwane, nimakarub amundaniib arewadaniib dukniwen yirimbed korem ika dembaniib ande karub keembed God kuu kwananeen ande meeniwen kuyaa kuu nangkon kwananeen ande meenaan.

¹⁶ Kwana kowe, ne kuu karub yi arinambo ariyiib God ye arinambo ariyiib kuu ne meeni do-biri inamen kiwaan korem kuu ma ambarakmain ande kamimain.

¹⁷ “Kwane, ne kuu weeb yena Yerusalem aom koronde wanaan kowe, ne karub yena kam-boknondan yaa bangkandi yemaniib God yaa bangkani yemaniib be bangkandok wanaan.

18 Kwane, amob okambi kameni kwanaan kumbed kurikuri boyambib darewoob kuuk aom kwane wanaane wedmewiwen. Kwane kuyaom kuu nembedmo wanaan, kadaarewiibban. Kwane kuyaom kangkon ne kuu karub yenayiib ma yirinde baande kamindo.

19 “Kumban Esia ambibkin yaambéd Yuudan yena miniwen kumbed dabab kee kanminiwen kowe, kangdod aombed dabab kawandamiib kuu yi kuu benminiwa yimbed eb arinambo arimbed dakmaniib kumbed yimin.

20 O ke miniwendan kee kangdod Sanidirin aombed komo ambarakmaane wedmiwen kuu daandime.

21 Kumban nembed ma kamaan kuu yi arinambo arimbed baandaan, ‘Bobniwen yirimbed ika wadkere dembaniib andi ye inamen awinaan kuye dowadbed kibikee yiib arinambo ari kangdod aom dobaraan.’ andaan.” andoon.

22 Feliks kuu Yesu ye kiwaan weng kuu wengambere yimin keroon. Kwane, yi yaa yedmoon, “Weng keyiib kee ana nangmi korok darewoob Laisias mananeen kumbed weng keye dabab dowad kuu wengyundaniin.” andekore kangdod kebenoon.

23 Kwane, Feliksbed Romdan yi ana nangmi korok maa yaa yedmoon, “Pool kee yiibbed oonime, kumban komo ye yaa dowan kuu ye angkodmiambéd mene wedmene awane konaniib kuu yimin.” andoon.

24 Kwane, Feliks kuu aron yena kere ye wonong Durusila yu kuu Yuu wonong kuyoom menene Pool yaa baandoone, mene Yesu Keresu ye weng dakmoona yi wengambiriwen.

²⁵ Kwane, Poolbed dakmene yorokmo dobiri ye wengiib ebmeren ongme kangkadme dobiri ye wengiib Godbed wengyundi aron mananuun ye wengiib dakmoon. Dakmoone, Feliks kuu uniyiib kerene Pool yaa yedmoon, “Yimin, yimin. Eb kuu wene. Aron maambed aroniib keraneen kuu angkon ika ma baandako ma mene dakme.” an-doone Pool domoneniiwa wonoon.

²⁶ Kwane, Feliksbed aron maa maa Pool kuu baandaana manaana dakmenabimaib, amborom kuu Feliks ye dowaken kuu Poolbed yemyeb od kawoko wii aom nen angka kowanded kowe, kumban Pool kuu kwanindo.

²⁷ Kwane, weeb ayoowiib dowan keroone, Feliks kuu domonde wonoone, ye yumbon kuu Pookius Festusbed kandoon. Kumban, Feliks kuu Yuudan yaa kubewime anded kowe, Pool kuu nen angka kowindo.

25

Pool Kuu Festus Ye Arinambo Ari Wonoon

¹ Festus kuu Yudea ambibkin kumaom monoone, aron ayoobmimiib dowan keruune, Saesaria aombed Yerusalem yaa wonoon.

² Kwane kuyaambed, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Yuudan yi korok korok yena yoombed Festus yaa wenenib, Pool yaa dabab koni ye weng kuu koniwen.

³ Yi kuu Pool kiwaan yaambed woob kowenib ayi yeman weng ongmiwen kowe, Festus yaa naawonmo nangkanande dakmiwen, “Eb kuu nub dowaken yaambed ambangke, nub weng

wengambere. Pool kuu Yerusalem ari nen-mene kowebko ye dabab dowad kuu keyaambed wengambereni yeman.” andiwen.

⁴ Kumban Festusbed inande yedmoon, “Pool kuu Saesaria yiri nen ooniwen. Kwane, ne kuu aron doboobban arimbed ikakman kuyaa wananiin kowe,

⁵ karub ye kuu ambarakmiyiib keroka, yiib korok korok yena ne yoom wene kuyaa kangdod aombed ye yaa dabab kuu konime.” andoon.

⁶ Kwane, yi yoom kuyaom doboroon kuu aron kaning kaningiib o angko angkoyiib areb kerekore, Saesaria yiri ika wonoon. Kuye awari kuu Festus ye kangdod nandene diberene Pool nenminime andoona, nenminiwen.

⁷ Kwane, Pool nenmene kowiiwa doboroone, Yuudan Yerusalem arimbed miniwen kumbed ye awanewandenib dabab darewoob yemooniib ye yaa benmenebiwen. Benminiwen kumban, kuu anam ambarakmoon andi dowad id ma korokbindo.

⁸ Kwanandiiwe, Pool yekareb koromone inande dakmoon, “Ne kuu Yuudan yi amowiiib kurikuri boyambib darewoob yaayiib Romdan yi korok Saesaayiib yaa kuu ne ma ambarakmindoo.” andoon.

⁹ Kumban Festus ye dowaken kuu Yuudan yi dowaken yaambed awinako ne yaa amun andewime ye dowadiib kowe, Pool yaa kaamonenoon, “Eb yaa dabab bangkabdiwen kee Yerusalem arimbed nembed wengyundaniin kuu eb dowakeniib dee?” andoon.

¹⁰ Andoona, Poolbed inandoon, “Ne kuu Saesaa ye kangdod aom dobaraan. Dabab kekee kangdod

kee yeman. Ne kuu Yuudan yaa kuu ma abdon kamendindo. Kwamune kuu ebka ongme ebkaad-kerewen kui.

¹¹ Kumban aye kowi ye ukum ye ambarakmi kuu nembed kwane kamaan keraneen kuu koromone aye kowi ye ukum ne burudanda ande kamainban. Kumban dabab kee Yuudan keembed benminiwen kuu anamban keraneen kuu ne kuu yi dingki ari kowi yemanban. Kwani kowe, ne kangdod kuu Saesaambed wengamberewok!” andoon.

¹² Kwane, Festusbed kwane wengamboroone ye weng andangkidan yoom yikareb andangke dakmiiwe, Festusbed yedmoon, “Ebka yedmeeb kuu Saesaambed eb kangdod kuu wengamborok andeeb kowe, Saesaa yaa nenkowaan kii.” andoon.

Pool Ye Weng Festusbed King Agripa Yaa Daanoon

¹³ Kwane, aron yemoonban keruune, king Agripa yoom Beenis yoom kuu Saesaria taun aom Festus yaa kubenok miniwen.

¹⁴ Aron yemoon kuyaa dobarandamiib kowe, Festusbed king Agripa yaa Pool ye dabab ye kiwaan komarewa kuu ambobanoon, “Karub kee Feliksbed nen wii aom kamoonon.

¹⁵ Ne Yerusalem ari wanaan kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokiib korok korok yenayiibbed ne yaa yedmewiwen, ‘Ye dabab kuu eb yaa kabduub kowe, ukum kone.’ andiwen.

¹⁶ Kumban nembed yi yaa yedmendaan kuu Romdan yi amob kumaom kuu dabab kankoni dowad karub kuu ye bondan yoom kangdod aom

awuniwe yi weng wengamberekore inande komone dakmino kumbed ukum koni kuu yiminban.

17 “Kumban keyaa miniwen kuu ne yi yaa ma kombemkayok kamindo. Kwane, kuye awari kuu kangdod nandekori yedmaane, karub kuu neniwe, kangdod kuu wengamberenaan.

18 Nembed meenaan kuu ambarakmi miin arewa kamoon kumbed dabab wengiib kanminiwen kumban, dakmiwa wengambaraan kuu ambarakmi abdon dareb yemanban.

19 Kuku yika yi kurikuri dowadiib, karub Yesu bobnoon kuu wadkere doreen ande Poolbed dakmeen kuye dowadiibbed wengbiriwen kumbed kangdod keriwen.

20 “Kowe, ne kuu dabab keye dowad kuu inamen kwanaki ande ye weng ma kondindo. Kowe, Pool yaa kaamonenaan, ‘Eb kangdod kerubdi dowad kuu Yerusalem arimbed wengambaraniin kuu yimin dee?’ andaan.

21 Kumban Poolbed yeka yedmoon, ‘Saesaambed ne kangdod kuu wengamborok.’ andoon kowe, ye kuu weng kondaana awinene oonenaniwe, kwane wene nembed Saesaa nenkonaniin kuu yimin keraneen.” andoon.

22 Kwanandoona, Agripambed Festus yaa yedmoon, “Karub kee ye weng wengamberenandamiin.” andoon. Kwane, Festusbed inande yedmoon, “Kwani kowe, awarimbed wengamberene.” andoon.

23 Kwane awarimbed, king Agripa yoom Beenis yoom miniwe, karub yenambed yidin mene kibi wurumenib “King meneen yoo!” ande baandiwe,

king yoom Beenis yoombed ana nangmidan yi korok dareb darewiib siti korok dareb darewiib mene nedbiwen. Nedbenib, king yaa dakmi ye wadnari darewoob aom aomniwen. Kwane, Festusbed yedmoone Pool kuu nenminiwen.

²⁴ Kwane, Festusbed dakmoon, “King Agripa yoom karub kane kane korem kee nuwiib yaa nedbiwen yoom. Karub kee wedmime! Ye kuu Yudanbed Yerusalem aomiib kemaomiib ye yaa yi weng dabab kanmene konenib, okad kiri kee do-biri yiminban bobnaneen kuu yimin ande baandiwen kui.

²⁵ Kumban nembed ye wedmemaan kuu abdon ambarakmi dareb ye bobni andi yeman kuu ma kwanindo. Kumban yekareb yedmoon kuu ‘Sae-saambed ne kangdod kuu wengamborok.’ andoon kowe, nembed yedme kowaan kuu ‘Sae-saayib yaa nenkowaniiin.’ andaan.

²⁶ “Kumban kibireb kee nub yariman Sae-saa yaa kuu komo weng wongke keenaniin? King Agripa, eb yoom korok korok nedbiwen yoom kuu yiib arinambo arimbed nenmanako, ye weng wengamberekoruwe darobenub nenkowi ye dowad kuu wongkaniin,

²⁷ amborom kuu dabab wengiibbanbed nenkowaniiin kuu yiminban kowe.” andoon.

26

Poolbed Yeka Koromone Inande Dakmoon, King Agripa Yaa

¹ Kwane, king Agripambed Pool yaa yedmoon, “Eb kuu eb dowad dakmaneeb kuu yimin.” andoon.

Kwane, Pool kuu ye dingki kankoonene yeka ye dowad koromone inande dakmoon,

² “King Agripa, kibik aron kee ne mene dobereni, Yuudanbed ne yaa dabab kawiwene ye weng korem kuye dowadbed neka koromone inande dakmandamaan eb arinambo arimbed kuu amun ande meenaan,

³ amborom kuu eb kuu Yuudan yi dohiri kiwaan amowamowiib yi wengberenabiyyiib kuu ebkaadmo kerewen kowe. Kwanikob, ne eb yaa nangkabdande kamaan kuu yodbirimban iwarimbed ne yaa wengamberewe.

⁴ “Ne kuu dana yaambed ne ambibkin aomiib Yerusalem aomiib komarewa dobaraan kuu Yuudan korem kuu yikaadkeriwen.

⁵ Yi yoom kuu aron doboob dobaraan kowe, ne kuu yi korem kuu yikaadmo keriwene. Kwane, ne kuu amob yemoon ye Farisi keraan. Kwane kerekori, amowamob korem awine dobaraan. Kwamune kuu yikaad, kumban ee andaniib dee?

⁶ “Kibireb kuu Godbed nub awoya yaa weng kunduk kurin yedme kowoon kuu meedmiinkob ne kuu kangdod aom nenminiwen.

⁷ Keye weng kunduk kee nub nimakarub amyenimbon wad ayoowiibbed amnoomiib awingyawiib kurikuri kamembirimamenib id anam keru yaron yaa meedmiib. Kwanekob ne kangkon keye weng kunduk kee meedmiin kumbed Yuudan kuu ne yaa dabab kanminiwen.

⁸ Godbed nimakarub dukniwen yiri kuu ika baneenkob wadkere dembaniib ye weng yaa kuu yiib kuu yiminban andiib dee?

9 “Anuk yiri kuu ne kwangkon kiwaan yemoonbed Yesu Nasaretman yaa bon keraan.

10 Kowe, kekaneyiib kee Yerusalem aom kuu kwane kamaan. Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok dareb dareb yaambéd weng aromkono kandeni, kwane God ye yorokmodan yemoon ben wii aom kamobeni, yena kuu yengkadmi dowad be minimaib kuu duknime andimain.

11 Kwane, aron yemoon kuu wene kurikuri ambib maa maa aom ben ukum kerundimaini, Yesu yaa amkidbime ande dedmobendimain. Arud darewoob wande inamen mimo kee kereni, ambibkin maa maa yi siti aom kangkon weneni, anam andiwendan kuu yenbandimo kamaan.

12 Kwane, aron maa kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok dareb dareb yaambéd kwame andi ye weng kandekori, Damaskus ari wanaan.

13 “King ee, kee wengambere. Kwane, aronkob areb kuyaambéd kiwaan ari weniine, nambiri darewoobbed aron yu nambiri burudandoon kumbed ambid arimbed yurene, ne yoom karub ne yaa awawiweniib yoom yaa kan awanewandoon.

14 Kwanoone, nub korem okad yiri kirobuwen. Kwane, ne wengambaraana Yuudan yi wengbed yedmoon, ‘Sool, Sool, eb komande ne nenbandeneb dabab durud yewed kawimaab? Eb kuu kameeb kuu buromakaumbed ye yariman yaa yon kiranmande kamoon kumban ye at yidkang yaa wowimaan areb kameeb kii.’ andoon.

15 “Kwanandoona, nembed kaamonaan, ‘Yari-

man, eb kuu kane?’ andaane, Yarimanbed inandoon, ‘Ne kuu Yesu, ebbed nenbandeneb dabab kawimaab kui.

¹⁶ Kwane, yeedere yaro dore. Nembed ewiib yaa kee manaane wedmewen ye dowad kuu, eb kinaankob ne deme awineneb, nembed komo kamaan wedmewen ye wengiib nembed korokbeb-daniin ye wengiib benwene dakmaneeb kui.

¹⁷ Kwane, eb nimakarub yi arud barangiiib Yuudanban yi arud barangiiib keebdandamiib kuu eb nenkowaniin. Kwane, nembed eb kuu yi yaa wene andaniine weneneb,

¹⁸ kwane wene ebbed yi indob nandeneb, kumun aom doriibdan kuu ebbed nambiriyiib yaa benweneneb, Seten ye aromkono aom doriibdan kuu ebbed God yaa benwananeeb kii. Kwananeeb kuu Godbed yi ambarakmi kuu are nonondandaneene yi kwangkone ne yaa anam andiwendan Godbed yorokmo ongmene yi yumbon kondoon kuu yi kwangkone kandaniib ye dowad kui.’ andoon.

¹⁹ “King Agripa yee. Kwanandoon kowe, ne kuu God yaambed wane kee wedmemaan kuu wengamberedandainban.

²⁰ Kowe, ne kuu kee dakmimain kuu ‘Yiib ambarakmi abdon yaa kuu koronde God yaa amonombe menenib, anam andiwen korokbi ye dowad inamen amunmo awinime.’ andimain. Ib-duruk kuu Damaskus aomdan yaa kumbed wene Yerusalemdan yaa kumbed wene Yudeadan yaa kumbed wene Yuudanban yaa kwane daandimain kui.

²¹ Kwanikob, kwanimain kowe Yuudanbed kurikuri boyambib darewoob kuuk aombed

burowe awinewekoriwa neene kowande kamiwen.

²² “Kumban ibduruk daandaan ye aronbed mene kibikee, Godbed awawimaankob mene ni-makarub aningko darewoowiib embengiib yiib korem yiib arinambo ari kee weng amun kan-mene dobaraan. Ne weng kee profesidan yoom Moses yoombed kwananeen ande dakmimaib kuu ibmo keroon, nembed burudande arimbed ma dakmokban.

²³ Weng kuu kei, Godbed Kinoona Monoonman Keresu kuu durud yewed kandene bobnekore, yedin bobni yirimbed ika demboon. Demboon kumbed nambiri ye wadkeri kuu Yuudaniib Yuudanbaniib yaa daandoon.” andoon.

²⁴ Kwane kuyaambbed Festusbed Pool ye weng ombedandene emendene yedmoon, “Warudki weng ai! Pool, eb kaadkeri darewoob kumbed nen warudki kerubdoon kii!” andoon.

²⁵ Kwanandoona, Poolbed inande yedmoon, “Amunmoman Festus. Ne kuu warudkimbanaa. Ne kuu weng anam weng id amuniib dakmiin.

²⁶ King Agripa kuu barang korem kee dakmiin kee ye kuu ma koroniibban kowe, ne kuu ye yaa arudkonomombbed dakmiin. Yesumbbed komo kamoon kuu nimakaruwiibban angkambbed kamindo kowe, king Agripa kuu korem wengambere ye kaadkeroon, weng maa ma biknindo.

²⁷ “King Agripa, eb kuu profesidan yi weng kurin dakmiwen kuu anam andewen dee? Nembed nekaad kuu kee anam andewen kii.” andoon.

²⁸ Kwanandoona, king Agripambbed Pool yaa kaamonoon, “Kwane kowe, nangkawebko aron

dukmen mana kuyaombed ne kuu kuristen keraniinoo?” andoon.

²⁹ Kwane, Poolbed inande yedmoon, “God yaa kurikuri keraan kuu aron dukmeniib o aron do-boowiib kumbed eb yoom nimakarub korem kee nedbenib wengaib yoom kuu anam andenib nemb-ed kekanaankin kerime andid, kumban sein kee kwamuneyiibban kerok.” andoon.

³⁰ Kwanandoona, king yedin yaro demboone, kwane Gavana yoom Beenis yoom kane kane yi yoom dibiib yoom dembiwen.

³¹ Dembiwa, king yoom yi yoom kuu wadnari koronde wenenib, man dakmoon dakmoon kamiwen, “Karub kee wii aomni yemanban o bobni yemanban.” andiwen.

³² Kwane, king Agripambed yedmoon, “Karub kee Saesaambed ne kangdod wengamberewok ande yedmindo karen, domoneniwed wini yeman karen.” andoon.

27

Pool Kuu Rom Yaa Andowe Nenwonoon

¹ Kwane, Pool kuu Rom yaa nenwini dowad korok korokbed yedmiwen, “Itali yaa Pool yangkod-mia yoom wananiib kuu yimin.” andiwen. Andekoriwa, Pool yoom wiidan yena yoom kuu andokbe ben Romdan yi ana nangmi korok maa yaningko Yulius ye dingki ari nongkobiwen. Ye aningko kuu Saesaa ye platun aom angkeen.

² Masedonia ye siti Tesalonaikaman Aristaakus kuu nub yoom wonoon.

Kwane, nub kuu Adramitium taun ye parai motod aom awunekoruwa, Esia ambibkin ye taun

karamok kebed angka dange weniib yaa andowe yanuwen.

³ Kwane, awari kuu Saidon siti yaa wirinuwen. Wirinuuwe, Yulius kuu Pool yaa mimyob keenoon kowe, ye yaa komo dowan kuu angkodmi yenambed awani dowad domonenoona wonoon.

⁴ Wenekore, ika monoone, Saidon domonde karamok yikim angkambed wunuwen, kumban nuub kuu nub wenuub ye arinambo arimbed menene dedmonoon kowe, kande Saipurus dudbi kuye kerekmen anukbed kaokne dewunuwen.

⁵ Kwane, dudbi domonde Silisia ambibkin kere Pamfilia ambibkin kere kuyi karamok dore yannenub, Laisia ambibkin ye taun Maira yaa wirinuwen.

⁶ Kwane kuyaambed ana nangmi korokbed Aleksandriadan yi parai motod wedmoonka, Itali yaa wanandamuun kowe, nub kuu kumaom ben kamboroon.

⁷ Kwane, parai motodbed yanuwen kuu aron yemooon yobdoodiibbed emamo wene Kinidus taun yaa munuwen. Kwane, nuub darewoob kumbed dedmonoon kowe, kaom wini koronde kuri wunuwen. Kwani kowe, kande Kurit dudbi kaokne Salmone taun yaa wunuwen.

⁸ Kwane, karamok kebedkamo yobdoodiibbed emamo kaom wenenub, Lasea taun burudandenuub taun dia yaningko Okbon Amun kuyaa wirinuwen.

⁹ Emamo wunuwen kowe, Yuudan yi Ambarakmi Arem ye Orok yaron burudanduwen. Kwani kowe, nuub darewoowiib oknondok darewoowiib am darewoowiib yaron keroon. Kwane,

karamok arimbed wini kuu miin yobdood bobnikin.

Kowe, Poolbed ongkandoon,

¹⁰ “Karuwee, nub kiwaan kee wanandamuub kee wedmaan kuu dabab yobdood darewoob manandamoon kowe, barangiiib motodiib nub kangkon nub yena kuu nuwiib duknanuub areb kii.” andoon.

¹¹ Kumban ana nangmi korok kuu Poolbed ke dakmeen kee wunedande, motod awinoonman yoom motod yu yariman yoom yimbed komo ongkandiwen yaamo wengamboroon.

¹² Kwane, motod wirinimbon kee yuruk aron ye motod wirini yemanban andimaib kowe, motod aom doriibdan yemoonbed yedmiwen, “Burdande wene Finiks taun yaa nandem. Yuruk aron kowe, kuyaambed wirine kuyaambed doberem.” andiwen. Finiks ye motod wirinimbon Kurit dudbi aom kee amun yeman. Motod wirinimbon awuni kiwaan kuu kari dore kaom dore wedya, ma kuu kuri dore kaom dore wedya kowe, oknon-dokbed motod monmarindeban.

Karamok Arimbed Nuub Darewoob Monoon

¹³ Kwane, yiri kiri ye nuub kuu emamo wuruwaan. Kwane, karub yimbed meeniwen kwane ambangkaneen andiwen kowe, ok yiri kaaniwed angkanod dobiri yeman kuu kan motod aom kowiiwa, emamo karamok kebedkamo wunuwen.

¹⁴ Kwane, wene ambab winindo kumbed nuub darewoob kari kere kangka kere wedyambed dudbi angkarambed monoon.

15 Kwane, nuub kuu parai motod yaa naawonmo dedmonoon kowe, ninanabubka yimiban kere koronduuwa, nuubbed yeka awuune kanwonoon.

16 Kwane, dudbi embeng yaningko Kauda kaatmo kaokne wunuwen kumban parai motod ye ud dingki oknokdokbed monmarandameen kowe, miin yobdoodiibbed bambaane nan motod animari kowenub yengbuwen.

17 Yengbuuwa, motod demedanbed motod kuu domangkaun ande nongbed awanewande yerengkiwen. Kwane, uni dareb keriwon, amborom kuu motod kuu nuubbed Siritis ye kubuk kamkonomban yaa kanwananuune daane kereknanuune oknondokbed wowe domokbe yanuun ande meeniwen kowe, paraiyiib nongyiib be yiri nongkobekore nuubbed naawon dedmobi yaambed ok dedmone ema wini yeman karamok yiri kaaniwen.

18 Kwane, awarimbed nuub kuu aromkono darewoob kai keroon kowe, motod owongab keridowad berengki ye yiribman kuu ben ok yiri kiranmiwen.

19 Kwane, aron ayoobmim ari kuu motod nongyiib motod aom awini barang yenayiib kuu motod demedan yikareb ben kiradmiwen.

20 Kwane, aron yemoon kuu aroniib mindongiib kuu wiibbed kebendeen kowe ma wedmindo, amborom kuu nuub darewoob kuu awuunoon kowe, nub kuu wadkeranuub andi ye meeni kuu dowan kerekoruwa, nub korem kuu duknanuub anduwen.

21 Kwane, nimakarub kuu animaniib ma anindo kuu aron doboob keroone, Poolbed yaro dore

yedmoon, “Yiib kuu ne weng wengambiriwen kumbed Kurit yaambed yanindo karen kuu kee kamune keraanban kere kwane yiib barangiiib yiib kuu biknaibban karen.

²² “Kumban nembed yedmaan kuu yiib korem kuu nub wadkeri biknaneen ande unaib. Arudkono kerime, amborom kuu nub korem kuu ma bobnaubban kowe. Kumban motod kuned kuu domokbe monmaranuun kii.

²³ “Kinon amnoom kuu ye deme awinaan ye God, ne Yariman kui, ye engyumbed mene ne angkara doberene

²⁴ yedmewoon, ‘Pool, eb unaab. Eb kuu Saesaa ye arinambo ari dobereneb eb kangdod dakmaneeb. Kedi, Godbed mimyob keebdekore, ni-makarub korem eb yoom weniib kuu oonaneene wadkeraniib.’ andoon.

²⁵ Nembed anam andaan kuu Godbed daawoon arebmo keraneen kowe, yiib korem kuu aromne arudnime.

²⁶ Kumban nub kuu nuubbed kanawane dudbi maa yaa kanwananuune motod kuu daane kereknanuun.” andoon.

Motod Domokbe Monmareen

²⁷ Kwane, Adriatik karamok animari nuubbed dedmone kanawane yareen kuu aron 14iib keruune, kuye amnomnom yaa kuu motod demedan kuu bid dia doruwen ande meeniwen.

²⁸ Kwane, yimbed dabab barang nong yaa boronekorib, bid ye ambab ok yiri kuu kumun kamiwen. Kwane, ibduruk keruwen kuu 40 mi-tasiib. Kwane angkon maaaa kumun keruwen kuu ye ambab yiri kuu 30yiib keroon.

²⁹ Kwane, motod kuu wene dumnad yaa wowe monmaranuun ande uniwen kowe, ok dedmone ema wini yeman kaningiib yibi anak kuu ben kambiriwen. Kwane, ware nambiri kondok ande kurikuri keriwen.

³⁰ Kwane, motod demedan kuu ambo ari ok dedmone ema wini yeman yena kankamoni kuranbed ud dingki kuu ok yiri kankaane kirokmone wanande kamiwen.

³¹ Kwani kowe, Poolbed wedmendekore ana nangmidan yoom yi korok yoom yaa yedmen-
doon, “Motod demedan kee wananiib kuu yiib kuu wadkeri kiwaaniibban keraniib kii. Kowe yi kuu nub yoom dobirime.” andoon.

³² Kwanandoon kowe, ana nangmidanbed wene ud dingki nong kuu nanmiiwa kanwuneen.

³³ Kwane, awariwinimbed Poolbed yedmoon, “Aron 14iib kuu yiib kuu unimbed kerekniyiib animaniib ma anindo kowe,

³⁴ kibireb kee animan kuu anime. Ke yedmen-
daan kei, kwananiib kumbed yiib kuu aromnenib wadkeraniib kii. Kwane, yiib korem mimim yaa kuu barang maambed ma yaanban.” andoon.

³⁵ Kee kwane dakme dowan kere, om kande yi arinambo arimbed God yaa eso andekore dookbe anoon.

³⁶ Kwanoona, yi korem kuu arudkono kere animan kuu aniwen.

³⁷ Nub korem motod aom aomnuwen kuu 276iib.

³⁸ Kwane, yi korem kuu animan ane mikmone yimin kerekoriwa, wiit yob yowo korem kuu ben ok yiri kambiriiwa, motod kuu owongab kere kanawaneen.

³⁹ Kwane, aron yuruune namboroone okad wedmiwen kumban, okad kane yikaadban keriwēn. Kwane, kubukiib bid kebediib kuu wedmiwen kowe, “Motodbed bid kebed yaa wene kubuk ari daane kereknem.” ande yedmiwen.

⁴⁰ Kowe, ok dedmone ema wini yeman yi nong kuu nanmekoriwa, kamundi awinoon ye nong kuu dudberēnib, kamundi awinēnib, ambo ari parai kuu dudbere kankooniwe, nuubbed awuune kanwonoona, bid yaa wunuwen.

⁴¹ Kumban wedya kuu kubuk okad ari daane koneen maa kuu kwane motod ambo kuu angkanenu kwane kaborokminban muubneen. Kwanekoru, motod yibi anuk kuu oknondokbed wowe baangkuune kurubkurub kereen.

⁴² Kowe, ana nangmidanbed wii karub korem kuu ok ambe bid dore kirokmone wanaib ande weng ongmekorib, yengkadmande kamiwen.

⁴³ Kumban ana nangmi korokbed Pool kuu ayimban ande kebendoon.

Kwanekore yedmoon, “Kane kane ok ambaniib yimin kudin okambe bid yaa yanime.

⁴⁴ Kwane, yena kuu motod baangkeen ye at barad barad kumbed benib ambenabe bid yaa yanime.” andoon. Kwane, yi korem kuu bid yaa yaro doriwen.

28

Malta Yaa Okambe Doriwen

¹ Kwane, okambe yaro bid dore wedmuwen kuu dudbi yaningko Malta.

² Kwane, amiib muneene yuruk darewoowiib kanduwen. Kwane, dudbidan kuu nub yaa

angkodmende amoyiib nengkenib nub yaa kubende miin amun amun kamendiwen.

³ Kwane, Pool kuu atok aangke ben nengkana-boone, niindok kuu amoyiibdem yaambed kirod yarone Pool ye dingki yaa domoneen.

⁴ Kwanoona, ambiwan kuu Pool ye dingki yaa niin wedmekoriwa, yi angkodmia yaa yika man yedmenoon man yedmenoon kamiwen kuu “Ye kuu kuman yenbandi karub kii, amborom kuu karamok kuu bobni yeman kumbed ambe doroon kumban, ye ambarakmi dowad kumbed bobni yeman maambed ye yaa monoon kowe.” andiwen.

⁵ Kumban Pool ye dingki yaa niin kuu yoborowane amot aom dan koraroona denoona durud yewed ma kandindo.

⁶ Kee kwanoon ye yoman kuu Pool ye dingki yingkaneena kombere bobnaneen ande meeniwen kumban, aron doboob kerenombiribka ma kwanokban kowe, yikareb yedmiwen kuu “Ye kuu god maa monoon kii!” andiwen.

⁷ Dudbidan yi korok yaningko kuu Publius. Ye okad kuu nub doburuwen dia kowe, yembed ben ambiyoom wonoone, ye ambiwoombed aron ayoobmimiib doburuuwe, nub yaa amunmo angkodmenandoon.

⁸ Publius ye awodki kuu ot arewa umkaniib anikadiib keroon kowe, durud yewed kande angkeen. Kowe Pool wene wedmenekore kurikuri kerene ye dingki ye ari kowoona, amun keroon.

⁹ Kee kwanoona wedmekorib, dudbidan bob anikadiib yena korem kuu Pool yaa benmenebi-
iwa ongmenandoon.

Rom Yaa Winiwen

¹⁰⁻¹¹ Kwane, yi kuu kiwaan yemoonbed nub aningko kankooniwen. Kwane, wood ayoobmim dowan keroona, nub kuu motodbed wanandamuuwa, nub yaa komo barang dowan keroon kuu kwane nekwe bangkandiwen, nub yaa. Kwane, Aleksandriadan yi parai motod maa yuruk aron kumaom kuu dudbi okbon yiri kuyaa doruun kumbed wunuwen. Motod kuye aningko kuu God Ayooob Dabak kui.

¹² Kwane, nub kuu wene Sirakyus siti aom wirine aomdere aron ayoobmimiib doboruwen.

¹³ Kwane kuyaambed kuu motodbed wene Regium siti aom nanduwen. Kuye awari kuu nuub kurimbed awuune monoon kowe, aron ayoobmombed Puteoli taun yaa wunuwen.

¹⁴ Kwane, anam andiwendan yena durundu-uwe, yimbed nub yaa yedmiwen, “Nub ambib Rom angka wenem. Nuwiib yaa aron ediiib areb dobirime.” andiiwe, ee andekorub yi yoom Rom yaa andowe wunuwen.

¹⁵ Kwane, anam andiwendan Rom aom doriib kuu nub kuu munuwen ye weng wengambereko-riwa, yena kuu mene Apioforom taun yaa wengandok miniiwe, yena kuu Tretabeenon taun yaa wengandok miniwen. Kwane, Poolbed yi kuu wedmendekore, kubi darewoowiib kande God yaa eso andoon.

¹⁶ Kwane, Rom aom nanduuwe, Rom korok korok kuu Pool nen wii aom kamonindo, ana nangmi karub maa ye dingki ari kowenib domondiwe, Poolbed araben ambib kandoone, ana nangmi karubbed oonoone kuyaa doboriwen.

Pool Kuu Rom Aombed God Ye Weng Dakmoon

¹⁷ Kwane, aron ayoobmimiib dowan kereen ye yomanbed, Poolbed Yuudan yi korok korok yaa baandoon. Kwane, nedbiwa Poolbed yi yaa dakmoon, “Ne angkodmia. Ne kuu nub karub yi yaa ma abdon kamendindo, nub awoya yiri yi amowamob yaa kwangkong ma abdon kame ma ambarakmindo kumban ne kuu Yerusalem aombed awinewiwen. Kwanekob, ne kuu nen Romdan yaa kowiwen.

¹⁸ Kwane, Romdanbed ne yaa kaamobewe kaadkeriwen kuu ne bobni dowad ye ambarakmi kuu ma wedmindo kowe, nen angka kowe domowande meeniwen.

¹⁹ “Kumban Yuudanbed ee andindo kere ne kuu weng dabab ika kawiwon kumbed ded-monoonkob Saesaa yaa angkon weng kee yembed wengamborok andaan. Kee ne karubkim yaa kuu ne ma wengbereni yi kangdod kuu ma kanmanaka ande meenindo.

²⁰ Kwanikob, weng keye dowad kumbed yiib wengandande baandaankob nedbiwen. Kowe kee, Godbed Kinaneena Mananeenman yaa Yuudanbed monok ande meedmiib kuye dowad kuu ne kuu sein keembed yenbewiwen.” andoon.

²¹ Kwane, man inande yedmiwen, “Yudea aombed kuu kerek ma keendiiwa nub kuu ma kandindo. Angkon nub angkodmia yena kuyaa doriib kumbed eb dowad yirin weng arewayiib ma kanminindo.

²² Kumban eweng kuu wengambere kaadkerandamuub, amborom kuu nimakarub kunaya kunaya menebiwen kumbed eb yoom ibmo Yesu yaa

anam andiwendan yaa dowakenban keru ye weng kamiib kowe.” andiwen.

²³ Kwane, yi korem kuu aron maa kinekorriwa, kuye aron keroona, Pool doreen yaa kuu yemoon menenib nedbiwen. Kwane, Poolbed amkimombed wene amnoom kuu Godbed korok kere ooni ye weng ambobande kedmengkandoon. Kwane, Mosesbed God Ye Weng wongkoon yaayiib profesidanbed kurin wongkiwen yaayiib kuyaambed daandene Yesu yaa anam andime ande nangkandande dakmoon.

²⁴ Dakmoone, yena kuu wengambere anam andiwe, yena kuu wengambiriwen kumban anam andindo keruwen.

²⁵ Kwane, Yuudan kuu yikareb wengberenib andowe wenebiwe, Poolbed yeenbon weng kee kekane yedmoon, “Kingkin Karadmombed yiib awoya yiri yi dowad weng kowoona, profesiman Aisaiyambed wongkoon kuu anam kii. Kwamune dakmoon,

²⁶ ‘Nimakarub keyaa wene kekamune dakme,
“Yiib kuu wengamberembirimaib kumban,
wengambere id kandimokban keru
yiib kuu wedmembirimaib kumban, id wed-
mimokban keraniib.” ande.

²⁷ Kwane keraniib amborom kuu yi mimyob
kebengkenib,
yi kerendem kebengkenib,
yi indob kangkon kebengkiwen kowe.
Kwanaibban kuu yi indobbed wedmenib,
yi kerendembed wengamberenib,
yi mimyob aombed weng id kandenib,

amonombiiwa, nembed ongmendaniin.’ ande wongkoon.

28-29 “Kwanikob, ne dowaken kuu yiib yi-ibkaadkerime andid. Kwane kee wengambirime. Godbed bobni yaa kuu burudande bindi kiwaan ongmoon kuu Yuudanban yaa kwangkon kondoon kii! Yi kuu wengambaraniib kii!” andoone, wenebiwen.*

30 Kwane, weeb ayoob kuu Pool kuu od nongkobe dobirimaib ye ambiwoombed od nongkobe doboroon. Doboroon yaron kumaom kuu nimakarub yemoonbed mene wedmenimaiwa, korem yaa angkodmendoon.

31 Kwane, ye kuu arudkono ye aromkonoyi-ibbed Godbed korok kere ooni ye weng daandene Yariman Yesu Keresu ye weng kedmengkandi-maan, karub maambed kebenindo.

* **28:28-29:** Buk Kwamiwen kurin kurin wongkiwen yenamo kuu weng keyiib: Kwane, Yuudan kuu wengbiri darewoowiib wenebiwen.

**Buk Baibel long tokples Yongkom
Genesis, Psalms, and The New Testament in the
Yongkom Language (also called the Yonggom
language) of Papua New Guinea**

copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Yongkom

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b3f9b0a2-8cdb-5470-8e3c-8250231eee99